

Täysistunto

Tiistai 18.3.2025 klo 14.00—20.42

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.42.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.59), toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.59—18.03 ja 20.02—20.42) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.03—20.02).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 4, 5/2025 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 10/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Sisäministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Sisäministeri Mari Rantanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä olevalla hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia. Esityksellä pannaan toimeen useampia hallitusohjelman maahanmuuttopoliittisia kirjauksia. Ne liittyvät turvapaikkamenettelyyn liittyvään sääntelyyn sekä tavoitteeseen saattaa menettely- ja määritelmädirektiivien mahdollistamat tiukennukset sisällytetyiksi kansalliseen lainsäädäntöön. Turvapaikkamenettelyn painopistettä halutaan siirtää turvapaikkapuhutteluun. Esitettävillä muutoksilla pyritään tehostamaan kansainvälistä suojelua koskevia hakemusprosesseja kehittämällä viranomaisten toimintaa ja

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

yksinkertaistamalla hakemusmenettelyä puuttumatta kuitenkaan henkilön oikeuteen saada asiansa viranomaisen ja tuomioistuimen tutkittavaksi ja arvioitavaksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää ensinnäkin muutoksia turvapaikkapuhuttelua koskevaan säätelyyn. Vastaisuudessa Maahanmuuttovirasto ei enää lähtökohtaisesti kävisi turvapaikkapuhuttelun pöytäkirjaa läpi hakijan kanssa turvapaikkapuhuttelussa, ellei sitä pidetä tarkoituksenmukaisena. Tämän sijaan esitetään, että Maahanmuuttovirasto antaisi hakijoille kahden viikon määräajan, jonka aikana he voisivat halutessaan toimittaa lisäyksiä ja korjauksia puhuttelupöytäkirjaan lisäselvityksenä. Määräaika voisi olla myös pidempi, jos asian laatu sitä vaatisi. Uudistuksella mahdollistettaisiin Maahanmuuttoviraston tehokkaampi ja järkevämpi puhutteluajan allokointi, millä puolestaan päästään lyhyempiin hakemuskäsittelyaikoihin ja tätä kautta myös säästöihin vastaanotokustannuksissa.

Arvoisa puhemies! Toisena uudistettavana säätelykokonaisuutena käsillä olevassa esityksessä on kansainvälistä suojelua saavan matkustamista alkuperämaahan koskeva säätely. Matkustaminen alkuperämaahan ja sen vaikutus pakolaisaseman ja toissijaisen suojelun lakkauttamisharkinnassa nostetaan lain tasolle. Muutoksella pyritään selkeyttämään kansainvälistä suojelua saaville kotimaahan matkustamisen merkitystä suojeluaseman lakkauttamisen arvioinnissa. Tämän lisäksi esitetään kansainvälistä suojelua saaville myönnettävien matkustusasiakirjojen kelpoisuusalueen rajaamista siten, ettei Suomen myöntämällä matkustusasiakirjoilla voisi vastaisuudessa matkustaa siihen valtioon, jota vastaan henkilö on saanut suojelua. Muutoksella halutaan estää Suomen myöntämien matkustusasiakirjojen väärinkäyttö ja selvittää myös tältä osin kotimaahan matkustamisen merkitystä osana lakkauttamisharkintaa. Kelpoisuusalueen rajoittamisesta voitaisiin poiketa vain poikkeuksellisen painavista syistä.

Kolmanneksi esityksessä ehdotetaan, että turvapaikka-asioissa tehtävien karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ne olisivat yhdenmukaiset vastaavien käännyttämispäätösten täytäntöönpanoa koskevien säännösten kanssa. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että tietyt karkottamispäätökset esimerkiksi uusintahakemustilanteissa voitaisiin panna täytäntöön nykyistä nopeammin. Tarve karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskeviin muutoksiin on noussut esiin lain soveltajilta. He ovat havainneet uudenlaisen ilmiön, jossa turvapaikkaa haetaan vasta sitten, kun maassa on oleskeltu oleskeluluvalla, joka on peruutettu, ja henkilö on päätetty karkottaa maasta. Tällä hetkellä näissä tilanteissa tehdyillä perusteettomilla turvapaikkahakemuksilla voidaan lykätä karkottamisen täytäntöönpanoa tai estää se käytännössä kokonaan.

Arvoisa puhemies! Neljäntenä ja viimeisenä uudistuksena lakiin esitetään sisällytettäväksi määritelmädirektiivin sallima tiukennus liittyen sur place -perusteisiin. Sur place -perusteilla tarkoitetaan alkuperämaasta lähdön jälkeisistä tapahtumista aiheutuneita turvapaikkaperusteita. Lakiin esitetään lisättäväksi säännös, jonka perusteella uusintahakemuksen tehneelle hakijalle voidaan myöntää turvapaikan sijaan toissijaista suojelua, jos hänen voidaan katsoa tahallisella toiminnalla ja vilpillisesti aiheuttaneen itselleen turvapaikkaan oikeuttavat sur place -perusteet, eivätkä perusteet kuvasta hänen todellista tilannettaan. Uudella säännöksellä halutaan puuttua turvapaikkamenettelyn väärinkäyttöön.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että uudistusten tavoitteena on ennen kaikkea kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyaikojen lyhentäminen,

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

turvapaikkatutkinnan ja maasta poistamisen tehostaminen sekä turvapaikkajärjestelmän väärinkäytön estäminen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.06 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Me olemme vasemmistoliitossa erittäin huolissamme hallituksen ihmis- ja perusoikeuksia rapauttavasta ja oikeusturvaa heikentävästä maahanmuuttopolitiikasta. Tämä hallituksen esitys, jossa esitetään otettavan käyttöön useita määritelmädirektiivin mahdollistamia kiristyksiä, kuten turvapaikkapuhuttelun pöytäkirjan tarkistamisesta luopuminen, on jatkoa hallituksen politiikalle, jossa ihmisten ensisijaisesti oletetaan rikkovan lakia eikä tarvitsevan apua tai suojelua. Tämä on ihmisvihamielisyyttä.

Nyt esitetyt ehdotukset ovat valitettavasti omiaan lisäämään riskiä virheellisille päätöksille ja riskiä ehdottoman palautuskiellon rikkomiseen. Turvapaikkamenettelyssä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin selvittää hakijan perusteet huolella. Säästäminen ja tehostaminen heikentävät valitettavan usein kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeutta saada turvaa. Lakimuutokset, joilla pyritään oikaisemaan prosessissa ja painotetaan nopeutta laadun sijaan, ovat vaarallisia, sillä ne lisäävät riskiä rikkoa ehdotonta palautuskieltoa. On tärkeää, että väärinkäytöksiin puututaan ja prosessia pyritään sujuvoittamaan, mutta prioriteettina tulee olla hakemusten laadukas käsittely. Hakemusten käsittelyn on oltava nopeampaa mutta ei suurpiirteisempää. Tähän tarvitaan resursseja, ei säästöjä.

Arvoisa puhemies! Nyt esitettyjen muutosten tarve on kyseenalainen. Jälleen kerran muutoksia perustellaan lähinnä sillä, että ne on kirjattu hallitusohjelmaan. Tällä kertaa sisäministeriö on tehnyt myös niin kutsutun selvityksen, jossa se 20:n — siis vain 20:n — turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan perusteella tekee kyseenalaisia mutta huomattavia johtopäätöksiä pöytäkirjan tarkastamisen tarpeellisuudesta. Lakiesitysten perustaminen tällaiseen näin pieneen otokseen on kyllä huolestuttavaa.

Useisiin hallituksen tavoitteisiin on jo olemassa keinot. Esimerkiksi jo nykyisin kevennetty pöytäkirjan tarkistaminen on mahdollista, mutta sitä käytetään vain harvoin. Jo nykyisin kansainvälistä suojelua saaneen kohdalla kansalaisuusvaltioon matkustaminen on johtanut lakkauttamisharkintaan. Se, että lakia muutetaan, ei saata asiaa sen paremmin suojelua saaneiden tietoisuuteen, vaan oikeita keinoja tähän olisivat asiasta tiedottaminen ja neuvonta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

14.09 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja edellä sanoi sanatarkasti: ”On tärkeätä, että väärinkäytöksiin puututaan.” Nyt kysyisin: mitkä ovat ne vasemmistoliiton konkreettiset ehdotukset, joilla turvapaikanhaussa ja ihmisten käännyttämisessä ja karkottamisessa ilmenneisiin väärinkäytöksiin puututaan? Eli kun nämä eivät kelpaa, millä hallitus niihin puuttuu, eivätkä muutkaan, niin kertokaa te, vasemmistoliiton edustajat, mitä ovat ne teidän konkreettiset ehdotuksenne, joilla näihin täysin kiistattomiin ja käytännön toiminnassa ilmenneisiin väärinkäytöksiin puututaan.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ennen kuin annan vastauspuheenvuoron edustaja Minja Koskelalle, ilmoitan, että muutkin halukkaat edustajat voivat pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

14.11 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz pyysi täällä vasemmistoliiton konkreettisia keinoja. Voin iloksenne kertoa, että me olemme julkaisseet siirtolaispoliittisen ohjelman, kokonaisen ohjelman, vuonna 2020, [Ben Zyskowicz: Väärinkäytöksiin puuttumiseksi!] missä puututaan nimenomaan niihin kysymyksiin, joihin tässä teidän lakiesityksessänne pyritään puuttumaan muun muassa sillä tavalla, että turvapaikkapuhuttelun pöytäkirjan tarkastaminen siirtyy hakijan vastuulle. Tämä kokonaisuus on sellainen, että kun turvapaikkapuhuttelu on yksi tärkeimmistä kansainvälistä suojelua koskevista hakemusprosessin vaiheista, on toki niin, että hakemusprosesseja tulee nopeuttaa, mutta ei selvityksen laadun kustannuksella, mihin tämä teidän esityksenne johtaa kiistämättä. Me olemme esittäneet muun muassa sitä, että kehitetään vastaanottovaiheessa tarjottavaa yleistä oikeudellista neuvontaa. Tämä on kysymys, jolla voidaan puuttua siihen, että nämä asiat voidaan käsitellä niiden edellyttämällä rauhallisuudella.

Meillä on paljon keinoja siellä ohjelmassa. Olkaa hyvä, edustaja Zyskowicz, ja tutustukaa siihen ohjelmaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

14.12 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle jälleen yhden esityksen ulkomaalaislain muuttamiseksi. Tällä kertaa muutoksella tavoitellaan kansainvälistä suojelua koskevien hakemusprosessien kehittämistä ja tehostamista. Vaikka esitykseen sisältyy kannatettaviakin muutoksia, ei hallituksen tapaa uudistaa ulkomaalaislakia voi kiittää. Hallitus on antanut eduskunnalle ennen tätä ulkomaalaislain muutosta jo seitsemän muutosehdotusta. Sen lisäksi hallitus on antanut esityksiä useista erillislaeista, kansalaisuuslain ja kotoutumislain muutoksista, ja näiden kaikkien muutosten vyöry tänne eduskuntasaliin on ollut kyllä varsin suuri. Tässä on nyt suuri vaara, että syntyy erittäin sirpaleista lainsäädäntöä, syntyy entistä enemmän sekavuutta ulkomaalaislakiin.

Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on useilla vaalikausilla tuotu esiin se, että meillä ulkomaalaislaki on erittäin vaikeaselkoinen. Se on viranomaisille haastavasti sovellettava, ja paine siihen, että tehtäisiin mieluummin kokonaisuudistus kuin tällaisia pieniä yksittäisiä uudistuksia, kasvaa kyllä todella suureksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

14.13 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys pyrkii tehostamaan turvapaikkaprosessia vähentämällä tarpeetonta byrokratiaa, mihin tosiaan yritämme päästä kaikissa muissakin esityksissämme. Tämä pöytäkirjan tarpeeton tarkastus puhuttelun yhteydessä on yksi tällainen äärettömän hyvä keino, millä pystymme muun muassa Maahanmuuttoviraston resursseja säästämään.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Esitys korostaa myös turvapaikkaprosessissa hakijan omaa vastuuta esittää riittävät perusteet, eli tämä on myös keino, että hakija itse esittää nämä perusteet — ei viranomainen.

Ja mitä täällä tuli edellisissä puheenvuoroissa esille: jos tosiaan yleistä oikeudellista neuvontaa lisätään, niin tarkoittaako se sitä, että vielä jatkossa käytetään enemmän väärin näitä prosesseja? Me pyrimme toiseen näkökulmaan tässä. Suomi ei saa olla maa, johon jätetään perusteettomasti oleskelemaan ja jättämään uusintahakemuksia, ja kyllä me kaikki tiedämme, miten nämä uusintahakemukset kuormittavat meidän oikeusjärjestelmää tällä hetkellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.14 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei taida olla Euroopassa yhtään maata, jossa maahanmuuttomenettelyt eivät herättäisi kuumia tunteita. Tärkeää on mielestäni asiassa se, että Suomi tekee oman järjestelmänsä suoraviivaiseksi vähentäen byrokratiaa. Tämä on varmaan siihen suuntaan hyvä askel, mutta toivoisin, että tästä löytyisi yhteisymmärrys paljon paremmin ja paljon näkyvämmiin, koska kaikkihan me tiedämme — ollaan toisillemme rehellisiä — että tähän asiaan liittyy paljon sellaisia ongelmia, joiden sisällön me kaikki tiedämme. Kukaan meistä ei voi sanoa, että minä en tiennyt tätä.

Meillä on paljon semmoisia ikäviä tapahtumia, jotka ovat johtuneet sitten tänne maahan tulleista ihmisistä — erittäin vaikeita tapauksia, jotka ovat johtaneet jopa ihmisten kuolemiin. Siellä on sitten semmoistakin joukkoa, jonka tarkastelun pitäisi olla... En tiedä, mikä se menettely on, en ole tämän alan asiantuntija, mutta kyllä meillä varmaan kansainvälisen poliisin, Interpolin, ja muiden yhteistyökumppaneiden kautta löytyy se tieto, millaisista tapauksista on kysymys. Kaikissa maissa tämä järjestelmä on, ja toivon, että se Suomessa viilataan hyvään kuntoon ja niin, että se suojelee myös suomalaisia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

14.16 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Euroopan komissiokin on kiinnittänyt huomiota siihen, että tämä nykyinen järjestelmä ei tällä hetkellä todellakaan ole onnistunut, ja ihmettelen sitä, että kun hallitus on nyt tehnyt näitä erilaisia esityksiä, niin niitä aivan systemaattisesti vastustetaan sieltä vasemmalta laidalta. Ihmettelen myös sitä, onko teidän mielestänne tyydyttävä se tilanne, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneista neljä viidesosaa jää laittomasti Euroopan unionin alueelle. Siis vain 20 prosenttia kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneista pystytään palauttamaan. [Kimmo Kiljusen välihuuto]

Nyt näillä erilaisilla keinoilla, joita otetaan käyttöön, pyritään tehostamaan sitä, että turvapaikkajärjestelmä toimisi järkevämmiin. Tämä ei ole nyt pelkästään Suomen huoli. Koko Euroopan unionissa tähän on herätty, ja myös Euroopan komissio on parhaillaan rakentamassa keinoja, jotta tätä voidaan tehostaa. [Pia Lohikoski: Teitä ei huolestuta ihmisoikeudet lainkaan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

14.17 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä ulkomaalaislain muutoksia on tosiaan tullut meille tänne saliin tipoittain. Nyt tässä esityksessä puututaan turvapaikkapuhutteluun, matkustusoikeuteen, karkottamiseen ja pakolaisaseman myöntämättä jättämiseen eli tämmöiseen sur place -tilanteeseen. Oikeastaan, kun edellinen puhuja oli edustaja Räsänen, tässä sur place -tilanteessa yksi tyypillinen itse aiheutettu tilanne, josta ministeri käytti sanaa ”vilpillinen”, voi olla se, että tänne tullut turvapaikanhakija on kääntynyt kristityksi. Ja nyt tässä esityksessä tämä tilanne huomioitaisiin paljon nykytilannetta vähemmän eli ei otettaisi tätä sur place -tilannetta huomioon.

Eli toivon todella, että hallitus ja eduskunta tarkastelevat näitä nyt, kun nämä esitykset ovat tänne tulleet, niin, että ihmisoikeudet toteutuvat jatkossakin turvapaikkaprosessissa, että oikeus avustajan saamiseen turvataan — tässä sitä heikennetään — ja että jos on Suomeen syntynyt siteitä tai on perhesiteitä täällä, niin nämä todellisuudessa huomioidaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

14.18 **Heikki Autto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin kiittää ministeri Rantasta, että hän tuo tänne hallitusohjelman mukaisen esityksen, jolla tosiaan pystytään edesauttamaan sitä — kuten uskon vahvasti ja kuten hallitusohjelmassakin pyritään edistämään nimenomaan työperäistä maahanmuuttoa, se on osana tätä tärkeää — että näihin humanitäärisen maahanmuuton havaittuihin ongelmiin puututaan. Kun tehdään nämä uudistukset, joita nyt tehdään, niin on erikoista, että oppositio kritisoi, että niitä tehdään ikään kuin pala kerrallaan, koska tässä edetään maltillisin askelin kohti yhteispohjoismaista linjaa, jolla pystytään tekemään entistä parempaa maahanmuuttopolitiikkaa, [Pia Lohikoski: Parempaa!] hyödynnetään esimerkiksi menettely- ja määritelmädirektiivin sallimia EU-tason tiukennuksia.

Kun tämä debatti ryöpsähti siitä, että konkariedustaja Zyskowicz esitti tärkeän kysymyksen näistä konkreettisista keinoista, joita vasemmistoliitolla ilmeisesti siellä ohjelmassa on, niin kun sitä ohjelmaa niin vuolaasti esiteltiin tuossa, mielelläni kuulisin vaikkapa yhdenkin konkreettisen keinon, millä näihin havaittuihin ongelmiin puututaan. Hallituksella niitä keinoja on onneksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

14.19 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys, tämä yksi esitys, on osa kokonaisuutta, jolla turvapaikanhakijan oikeuksia ja oikeusturvaa vaarannetaan tässä maassa. Tämä vaarantaa myös hakuprosessin laadun. Ihmettelen kyllä suuresti sitä, että kokoomus ja RKP ja myös kristillisdemokraatit, jotka mielellään puhuvat lähimmäisenrakkaudesta, ovat valmiita tuomaan tällaisia esityksiä, joissa yksittäiset ihmiset joutuvat epäinhimillisiin tilanteisiin yhä useammin.

Kuten mainitsin, yksi näistä esityksistä on tämä turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan tarkastamisen siirtäminen hakijan vastuulle. Tämä kokonaisuus on sellainen, että nämä ongelmat on vahvistettu useissa tutkimuksissa, useissa selvityksissä, ja kuten sanoin, tämä turvapaikkapuhuttelu on yksi tärkeimmistä kansainvälistä suojelua koskevan hakemusprosessin vaiheista, ja näin todetaan sanatarkasti myös teidän esityksessänne.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Te heikennätte ihmisten oikeusturvaa [Puhemies koputtaa] ja te heikennätte tätä oikeusvaltiota näillä esityksillä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

14.20 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sieltä vasemmalta kuultiin, että tässä ulkomaalaislain muutoksessa olisi kyse ihmisvihamielisyydestä. [Vasemmalta: Niin on!] Mutta jos nyt sanoitan uudelleen: Tässä ulkomaalaislain muutoksessa tehostetaan kansainvälistä suojelua koskevia prosesseja, siinä yksinkertaistetaan hakemusmenettelyjä, siinä mahdollistetaan karkottamispäätösten nopeampi toimeenpano ja siinä estetään muun muassa se, että jos Suomesta on saatu suojelua, niin tällainen henkilö palaa kotimaahansa lomailemaan. Nämä ovat nimenomaan sitä väärinkäytösten torjumista. Nämä ovat prosesseja ja lakimuutoksia, joilla nopeutetaan turvapaikkaprosessia, joka ymmärretään sekä Suomessa että laajemmin Euroopassakin tällä hetkellä hyvin ongelmalliseksi sekä Suomen että Euroopan maiden kannalta. Miljoona turvapaikanhakijaa joka ikinen vuosi Eurooppaan nykyisellä tahdilla — se on ihmisvihamielistä, millaista maahanmuuttopolitiikkaa sieltä vasemmalta laidalta on ajettu, [Puhemies koputtaa] kun Eurooppa on ajettu tällaiseen tilanteeseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joonas Räsänen, olkaa hyvä.

14.22 **Joonas Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ihan oikea tavoite, että halutaan näitä prosesseja tehostaa. Minusta sekin on sanottava, että kun tässä puututaan näiden kielteisten päätösten toimeenpanon tehostamiseen, niin sekin kuulostaa kohtuullisen järkevältä, koska kai tässä järjestelmässä sen kielteisenkin päätöksen pitää jossain tarkoittaa. Muutenhan tältä järjestelmältä putoaa kokonaan pohja pois, jos ei pystytä myös toimeenpanemaan sitten palautuksia tai muuten maasta poistamisia.

Arvoisa puhemies! Olisin nyt ministeriltä kysynyt, kun todella täällä useampi viittasi siihen, että näitä ulkomaalaislain muutoksia te olette tipoitellen tänne tuoneet. Senkin ymmärrän, koska hallitushan vaikuttaa tältä osin ihan niin kuin touhukkaalta tässä asiassa. Mutta kun tästä on jo viimeiset 15 vuotta varmasti keskusteltu, että pitäisi nyt vähän laajempi kokonaisuudistus saada tähän ulkomaalaislakiin tehtyä, niin mikä on ministerin kanta tähän asiaan? Oletteko pohtinut, tarvitseeko ulkomaalaislaki ehkä kokonaisuudistamista näiden tipoittaisten uudistamisten sijaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

14.23 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tästä erinomaisesta esityksestä, hallitusohjelman mukaisesta esityksestä, joka on osa sitä muutosta, jonka hallitus tekee humanitaarisen maahanmuuton politiikassa, eli tiukennetaan ja puututaan niihin väärinkäytöksiin. Kysymyksessähän on semmoinen muutos, jollaisia on tehty muissa Pohjoismaissa ja muissa Euroopan maissa jo aiemmin, eli Suomi tulee samalle linjalle muiden Pohjoismaiden kanssa. Näissä muutoksissa on kysymys tosiaan myös määritelmä- ja menettelydirektiivin mahdollistamista

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

tiukennuksista, eli ne tapahtuvat sen EU-oikeuden puitteissa, suomalaisen ja eurooppalaisen oikeusvaltion puitteissa.

Kansainvälistä suojelua saavien vierailua kotimaassa tosiaan rajoitetaan matkustusasiakirjojen osalta ja selkeytetään matkustamisen vaikutusta suojeluasemaan. On päivänselvä asia: jos henkilö turvautuu oman maansa suojeluun matkustamalla sinne lomalle, niin mihin hän tarvitsee suojelua sen jälkeen Suomesta? Tähän olisi hyvä kuulla sieltä vasemmalta laidalta näkemys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.24 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen maahanmuuttopolitiikka tähtää siihen, että Suomesta halutaan lähettää vahva viesti, että tänne ette ole tervetulleita, ja jo maassa oleville maahanmuuttajille lähetetään viesti, että teemme elämästänne mahdollisimman hankalaa. Siitä on myös tässä lakiesityksessä kyse.

Turvapaikanhakijat muodostavat maahanmuutosta todella pienen osan, mutta se on teille hallituksessa pakkomielle. Ei ole mitään riittävää määrää siinä, kuinka paljon te kiusaatte näitä ihmisiä, jotka ovat tässä yhteiskunnassa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa. Satun tietämään tämän erittäin hyvin, sillä ennen eduskuntaa tutkin itse alaikäisinä ilman huoltajaa tulleita turvapaikanhakijoita. Ei mikään määrä kuuliaisuutta riittänyt suomalaiselle yhteiskunnalle, jotta heidät hyväksyttäisiin tämän yhteiskunnan jäseniksi.

Perussuomalaisen tavoite on nolla turvapaikanhakijaa. Ei tässä ole kyse mistään tehostamisesta tai asioiden parantamisesta vaan siitä, että turvapaikanhakijoita ei tähän maahan haluta. Se on teidän hallituksenne viesti. [Pia Lohikoski: Kyllä hävettäisi olla kokoomuslainen tai RKP:läinen tässä tilanteessa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

14.25 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän on niin, että näitä lukuisia esityksiä tehdään siksi, että tämä hallitus haluaa palauttaa uskottavuuden maamme maahanmuuttopolitiikkaan. Tällä esityksellä turvapaikkajärjestelmän väärinkäyttäjät laitetaan vihdoinkin kuriin, tai jos tarkkoja ollaan, niin karkotetaan pois maasta. Jos henkilö saa karkotuspäätöksen, niin jatkossa täytäntöönpano nopeutuu. Ei voi olla niin, että karkotuspäätöksen saanut henkilö hengailee kadulla odottamassa seitsemättä uusintahakemustaan. Parhaassa tapauksessa media tekee hänestä vielä uhrin, vaikka kaikkien pitäisi ymmärtää se tosiasia, että karkotuspäätökselle on aina lailliset perusteet. Kymmeniä karkotuspäätöksiä saanut ei ole uhri, vaan hän on järjestelmän väärinkäyttäjä. Jatkossa karkotuksia siis tehostetaan, kiitos tästä ministeri Rantaselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rantanen, noin neljä minuuttia tai vähemmän, olkaa hyvä.

14.27 **Sisäministeri Mari Rantanen:** Arvoisa puhemies! Ensinnä täytyy lähteä liikkeelle näistä ajatuksista, että kysymyksessä olisi ihmisvihamielinen esitys tai tässä vaarannettaisiin turvapaikanhakijoiden oikeuksia tai kysymys olisi kiusaamisesta. Tässä itse asiassa tuodaan EU-lainsäädännöstä direktiivin mahdollistamat tiukennukset,

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

[Oikealta: Juuri näin!] jotka olisi siis voitu tehdä jo vuodesta 2014 myöskin meidän lainsäädäntöön, ja nyt ne tänne tuodaan. [Oikealta: Vihdoinkin!] Eli kysymys ei ole kyllä näistä, ja hämmästelen hiukan näitä syytöksiä, tai muutoin ne syytökset pitäisi koko Eurooppaan levittää, nimittäin sieltähän nämä lainsäädännöt tulevat.

Miksi sitten näitä tehdään tiipoittain? Niitä tehdään sen vuoksi nyt niin paljon, kun niitä ei ole aikaisemmin tehty. Eli vuodesta 2014 nämä asiat olisi voitu korjata, millä olisi voitu lisätä turvallisuutta, vähentää väärinkäytöksiä ja lisätä oikeudenmukaisuutta tähän järjestelmään, mutta näin ei ole tehty. Sen vuoksi meidän lainsäädäntötaakamme on aivan valtava, ja näitä tuodaan nyt tiipoittain, jotta niitä saadaan tehtyä.

Totta on se, että muutoksia tulee paljon, mutta syy, miksi näin tehdään, on äskenen. Jos katsotaan tätä kokonaisuudistusta, niin kyllä varmasti se kannattaisi tehdä ja tuoda kaikki maahanmuuttoon liittyvät lainsäädännöt yhden ulkomaalaislain alle, ja pidän sitä tavoitetta erittäin kannatettavana, mutta sellaista meillä ei nyt tälle hallituskaudelle hallitusohjelmassa ole, joten se varmasti jää seuraavalle viisaalle hallitukselle tehtäväksi.

Mitä tulee sitten siihen kokonaisuudistukseen, josta tehtiin tällainen esiselvitys viime hallituskaudella, niin valitettavasti tuossa esiselvityksessä ei ollut kahta tärkeintä periaatetta, jotka tällä hallituksella on maahanmuuttopolitiikassaan. Toinen on turvallisuuden lisääminen, ja toinen on väärinkäytösten ehkäiseminen, ja jos ei näitä sieltä löytynyt, niin emme voi edetä tuolla linjalla.

No sitten tähän kotimaassa lomailuun. Aivan kuten täällä salipuheissa tuotiin esiin, niin tämä on ollut nähdäkseni suomalaisille yksi suurimpia epäoikeudenmukaisuuden tunteita meidän maahanmuuttopolitiikassa, eli että kun sinä saat kansainvälistä suojelua Suomesta, niin voit silti käydä lomalla omassa kotimaassasi eli käytännössä katsoen turvautua tuon kotimaan suojaan. Nyt tähän pyritään tekemään muutos sillä, että tämä peruuttamisharkinta nostetaan lain tasolle. Se on ollut toki mahdollista aikaisemminkin, mutta nyt se selkeytetään tässä yhteydessä.

Toinen asia on se, että tänne myönnettäviin matkustusasiakirjoihin, passeihin, tulee tämä rajoitus, että omaan kotimaahan ei voi matkustaa. On hyvä huomata, että tämä muutos on myöskin turvallisuutta mahdollisesti juurikin näille henkilöille, joita olemme nähneet julkisuudessa, joita on viety niin kutsutuille koulutusmatkoille, saatikka sitten, että viedään tyttöjä silvottavaksi. Tämä on yksi semmoinen asia, jolla voidaan muun muassa tämäläisiä asioita estää, joten ihmettelen kyllä suunnattomasti, että tämä kyseinen esitys kohtaa näin paljon vastustusta.

Sitten ehkä aivan lopuksi totean tästä EU-politiikasta. Näin juuri on, että Eurooppa on valtavan siirtolaispaineen alla ollut nyt useamman vuoden, ja kuten tiedämme, niin palautukset eivät toimi, ja tämä on kestävä tie. Siinä mielessä nyt näyttää poliittinen keskustelu myös Euroopan tasolla siltä, että muutoksen tuulet puhaltavat myös Euroopassa, ja tästä osoituksena on viime viikolla annettu paluuasetus, [Puhemies koputtaa] jossa nimenomaisesti pyritään siihen, että Euroopassa maista poistetaan tai maasta poistetaan, jos lupaa ei ole, ja tähän on myös Suomen hallituksen hallitusohjelman linja. [Oikealta: Loistavaa, ministeri!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.31.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.51.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Siellä edustaja Hopsu, olkaapa hyvä.

18.52 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme tosiaan jälleen ulkomaalaislain muutoksia, joita on tuotu eduskuntaan tiipoittain mutta jotka säännönmukaisesti heikentävät maahanmuuttaneiden ja turvapaikanhakijoiden asemaa ja riskeeraavat ihmisoikeuksien toteutumista. Tässä esityksessä on käsittelyssä turvapaikkapuhuttelu, matkustusoikeus, karkottamiseen liittyvä sääntely ja pakolaisaseman myöntämättä jättäminen sur place -tilanteissa.

Ensin tämä turvapaikkapuhuttelu. Tässä pöytäkirjan tarkastamisen vastuu siirtyisi esityksellä viranomaiselta oikeusavulle. Avustajaa ei kuitenkaan olisi velvoitettu kyseistä tarkastamista asiakkaalle järjestämään. Ulkomaalaislaista on myös aiemmin poistettu mahdollisuus käyttää yksityistä oikeusavustajaa turvapaikkapuhuttelussa, ja julkiset oikeusavustajat osallistuvat puhutteluun harkintansa mukaan. Käytännössä julkisilla oikeusavustajilla ei usein ole resursseja edes osallistua turvapaikkapuhutteluun ja asian käsittelyyn Maahanmuuttovirastossa. Hakijoilla ei siis ole tosiasiallista mahdollisuutta saada avustajaa, joka asianmukaisesti huolehtii pöytäkirjan tarkistamisesta sekä korjausten ja täydennysten toimittamisesta.

Tämä esitys vaarantaa kansainvälistä suojelua hakevien perusteiden laadukasta ja riittävää selvittämistä turvapaikkapuhuttelussa. Järkevämpää olisi pidentää turvapaikkapuhutteluun varattua aikaa niin, että turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan läpikäyminen voitaisiin aina suorittaa turvapaikkapuhuttelun yhteydessä. Tällä tehostettaisiin nykyistä toimintaa ilman, että vaarannettaisiin kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturva.

Täällä edellisessä debatissa edustaja Niemisen puheenvuorossa taisi tulla sellainen näkemys, että oikeudellinen neuvonta lisäisi tämän turvapaikkaprosessin väärinkäyttöä. Itse näen aivan päinvastoin, että kun saa oikeudellista neuvontaa, niin silloin se prosessi todennäköisemmin menee kertakäsittelyllä oikeaan tulokseen ja säästyttäisiin näiden hakemusten monilta käsittelyiltä ja oikeusastekäsittelyiltä.

Vihreät ovat sitoutuneet siihen, että turvapaikkaprosessia tulisi nopeuttaa, mutta niin, ettei turvapaikkaprosessin oikeellisuutta vaaranneta. Vihreät ovat myös kannattaneet hakijan oikeutta valita itse avustajansa prosessin alkuvaiheesta lähtien, ja korostamme, että ihmisoikeuksia kunnioittava hakuprosessi alusta loppuun on ehdoton edellytys Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten velvoitteiden täyttämiseksi.

Sitten tästä matkustusoikeudesta. Myös nykyisessä kansallisessa lainsäädännössä kotimaahan matkustaminen on voinut johtaa kansainvälisen suojeluaseman peruuttamiseen, mutta kansainvälistä suojelua saaneiden matkustusasiakirjoihin esitettävä raja- ja kotimaahan tai aiempaan pysyvään asuinmaahan vastaisi muissa Pohjoismaissa ollutta käytäntöä. Mutta tämä esitys, joka nyt tehtäisiin, rajoittaisi kansainvälistä suojelua

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

saaneiden liikkumisvapautta, ja esitykseen tulisi ottaa mukaan esitystekstissäkin esiin nostettu Norjassa oleva mahdollisuus, että poikkeuksellisissa tapauksissa henkilölle voidaan kuitenkin myöntää yksittäistä matkaa varten matkustusasiakirja esimerkiksi lähiomaisen sairastuttua vakavasti.

Ylipäätään, kun me tarkastellaan sitä, onko kotimaahan paluu turvallista, tässä on myös alueellisia eroja: on ehkä mahdollista tavata sairasta omaista pääkaupungissa mutta mahdotonta palata pysyvästi maahan. Tässä tulee esimerkiksi seksuaalivähemmistöjen asema tai uskontoaan vaihtaneiden asema kyseeseen. Jos tämä tieto on saapunut perille, niin silloin se riski on paljon suurempi kuin tällaisissa yksittäisissä tilapäisissä vierailuissa. Mutta joka tapauksessa käytäntö on jo nyt olemassa, ja tässä kohtaa sitä kiristettäisiin viemällä sitä lainsäädäntöön, ja tämä Norjan poikkeus pitäisi sallia.

Karkottamisen osalta esityksessä halutaan yhdenmukaistaa käännättämis- ja karkottamispäätösten täytäntöönpanoa silloin, kun päätös tehdään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä. Esityksessä todetaan, että näissä tilanteissa ei ole syytä käsitellä maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuutta eri tavalla riippuen siitä, onko kyseessä käännättäminen vaiko karkottaminen. Esityksessä ei kuitenkaan oteta huomioon, että karkottamispäätöksen ollessa kyseessä kyse on maassa jo pitempään oleskeluluvalla olleesta kansainvälistä suojelua hakevasta henkilöstä. Ehdotus heikentäisi sellaisten kansainvälistä suojelua hakevien oikeussuojaa, joilla on syntynyt jo siteitä tänne Suomeen. Esityksessä myös todetaan, että muutokset karkottamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuuteen lisääisivät hallinto-oikeuksien taakkaa täytäntöönpanokieltihakemuksien lisääntyessä.

Puhemies! Jos sallitte, niin vielä tästä pakolaisaseman myöntämättä jättämisestä näissä sur place -tilanteissa. Luonnoksessa esitetään, että henkilölle voidaan jättää myöntämättä turvapaikka tilanteessa, jossa turvapaikkaa haetaan uudestaan ja hakijan perusteltu syy kohdata vainoa alkuperämaassaan perustuu olosuhteisiin, jotka ovat muuttuneet alkuperämaasta lähdön jälkeen ja jotka tämä turvapaikanhakija on itse tarkoituksellisesti aiheuttanut, ja pakolaisaseman sijaan hakijalle voidaan myöntää toissijaista suojelua. Toissijaisen suojeluaseman myöntäminen pakolaisaseman sijaan vaikuttaa kuitenkin merkittävästi henkilön oikeuksiin Suomessa, kuten sallitun oleskelun pituuteen ja perheen yhdistämismahdollisuuksiin. Pykälässä tulisi rajata selkeämmin niin, että tämä on tahallista tai vilpillisestä toiminnasta aiheutunut rajaus. Eli esimerkiksi se, että olet kääntynyt kristityksi, mikä on nyt tämmöinen sur place -tilanne, ei johtaisi tähän pakolaisaseman menettämiseen.

Toivon todella, että tätä esitystä eduskunnassa vielä harkitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

18.59 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Meillä on tänään lähetekeskustelussa kaksikin eri esitystä ulkomaalaislain muuttamiseksi. Tämä ensimmäinen niistä koskee sitä, että turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa ei enää tarkistettaisi turvapaikkapuhuttelussa, ellei sitä pidetä tarkoituksenmukaisena, ja että kansainvälistä suojelua saaville myönnettäviin matkustusasiakirjoihin asetettaisiin käyttörajoituksia suhteessa kansalaisuusvaltioon tai aiempaan pysyvään asuinmaahan. Kansainvälistä suojelua koskeviin päätöksiin liittyvien karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ne olisivat yhdenmukaiset vastaavien käännättämispäätösten täytäntöönpanoa

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

koskevien säännösten kanssa. Ehdotetut säännökset mahdollistaisivat tiettyjen kansainvälistä suojelua koskevien päätösten yhteydessä tehtävien karkottamispäätösten nykyistä nopeamman täytäntöönpanon. Kysymyksessä on siis ennen muuta turvapaikkaprosessin tehostaminen. Kun päätökset syntyvät nopeammin, aiheeton oleskelu Suomessa lyhenee ja vähenee. Tässäkin säästyy selvää rahaa.

Arvoisa puhemies! Tärkeä lainsäädännöllinen uudistus on myös niin sanottujen somalilomien peruuttaminen. Tiedämme julkisuudesta tapauksia, joissa somalipakolainen on matkustanut Somaliaan lomalle, vaikka on juuri tullut sieltä hakemaan turvaa Suomesta. Tämä lomailutoiminta ei ole istunut suomalaisten oikeuskäsitykseen, ja se on saanut osaltaan turvapaikkajärjestelmämme näyttämään rikkinäiseltä. Herää kysymys, onko tällaisilla ihmisillä lähtömaassaan oikea hätä, jos sinne voi palata lomailemaan noin vain. Me kyllä tiedämme vastauksen tähän. Tähän puuttumiseksi me tulemme rajoittamaan Suomen myöntämien matkustusasiakirjojen käyttöä lähtömaahan matkustamisessa, jotta suojelua ei haeta vain hyötymistarkoituksessa, ja selkeytämme kansainvälistä suojelua saaneiden alkuperämaahansa matkustamisen vaikutusta suojeluaseman lakkauttamiseen.

Kiitän ministeri Rantasta tämän tärkeän lakimuutoksen esittelystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Vigelius.

19.01 **Joakim Vigelius ps:** Arvoisa puhemies! Saimme aiemmin tässä salissa todistaa aikamoista vasemmistoretoriikan paatoksellista värisuoraa. Vasemmiston mukaan tämä lakimuutos ulkomaalaislakiin on ihmis- ja perusoikeuksia rapauttava, todella ihmisvihamielinen maahanmuuttopoliittinen esitys, ihmisoikeuksia loukkaava, epäinhimillistä, mutta myös mautonta poliittista peliä, perussuomalaisten populismia, jolle hallituskumppanit ovat myyneet arvonsa, pakkomielteisyyttä turvapaikanhakijoihin, turvapaikanhakijoiden kiusaamista, kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien kiusaamista, ihmisten oikeusturvan ja oikeusvaltion heikentämistä, viesti siitä, että Suomeen haluavat eivät ole tervetulleita, viesti siitä, että teemme maahanmuuttajien elämästä mahdollisimman hankalaa, ja myös viesti siitä, että turvapaikanhakijoita ei tähän maahan haluta. Tällainen kimara kuultiin vasemmistolta, kun he kuvailivat näitä ulkomaalaislain tiukennuksia. Ikäväksenne joudun toteamaan, että moralistinen bluffinne ei kuitenkaan kestä kovin kriittistä tarkastelua. Perusteluina nämä ovat lähinnä tunteellista ja tunteisiin vetoavaa syyttelyä, eivät faktoja, eivät realiteettia, eivät suhteellisuudentajua.

Perussuomalaiset ja hallitus eivät suinkaan tee politiikkaa kiusatakseen ketään. Sekö on teidän mielestänne epäinhimillistä, oikeusvaltiota heikentävää, perusoikeuksia rapauttavaa, populistista poliittista peliä, että hallitus pyrkii tällä esityksellään nopeuttamaan ja tehostamaan turvapaikkahakemusten käsittelyä, yksinkertaistamaan turvapaikkaprosesseja, vähentämään turhaa byrokratiaa, painottamaan myös hakijan vastuuta hakemuksensa perustelemissa, estämään turvapaikkajärjestelmän väärinkäyttöä, nopeuttamaan karkottamispäätöksiä, rajoittamaan suojelun saaneiden matkustamista takaisin lähtömaahansa, josta he suojelua ovat Suomessa hakeneet, yhtenäistämään Suomen turvapaikkapolitiikan yleispohjoismaiselle tasolle, lisäämään koko maahanmuuttojärjestelmän uskottavuutta ja säästämään siinä samassa julkisia varoja? Missä tarkalleen ottaen tässä edellä mainitussa listauksessa oli se ihmisviha? Mikä tässä oli sitä kiusaamista?

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

On täysin absurdia ja harhaanjohtavaa väittää, että hallituksen politiikka perustuisi ihmisvihamielisyyteen. Sitä samaa politiikkaa harjoitetaan muissa Pohjoismaissa ja laajasti Euroopassa, ja sillä on laaja kansalaisten hyväksyntä: turvapaikkapolitiikan, maahanmuuttopolitiikan järkevöittäminen, siltä enemmän vaatiminen, uskallus vaatia, että se palvelee yhteiskuntaa sen sijaan, että se muodostuu sille vastaanottavalle yhteiskunnalle taakaksi. Kyse on yksinkertaisesti siitä, että Suomen maahanmuuttopolitiikan on oltava niin taloudellisesti kuin sosiaalisestikin kestävä ja Suomen kansan, Suomen kansakunnan etujen mukaista. Sen on oltava toimivaa, sen on oltava uskottavaa.

Jos karkotuspäätös annetaan, sen täytyy myös tarkoittaa, että ihminen poistuu tästä maasta. Jos lomailee siellä, mistä on aiemmin paennut pelon, vainon, henkensä uhalla, niin sinne voi varmasti sitten myös palata pysyvästi. Nämä ovat täysin oikeudenmukaisia, täysin suomalaiseseen oikeustajuun sopivia, myös EU-lainsäädännön mukaisia toimia, joita me nyt toimeenpanemme, eivätkä ne semanttisilla silmäkääntötempuilla, joita vasemmistolta on tänään nähty, väärydeksi tai vihaksi muutu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

19.06 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä meidän turvapaikkajärjestelmää koskeva lainsäädäntö vaatii tarkastelua ja kiristyksiä, ja on erittäin hyvä, että hallitus nyt näihin puuttuu. Uskottavuus on hautautunut sinisilmäisyytemme ja hyväntahtoisuutemme alle, ja järjestelmäämme kyseenalaistavat jo itse turvapaikanhakijatkin.

Nykytilanteessa järjestelmää on voinut väärinkäyttää esimerkiksi laatimalla uusia turvapaikkahakemuksia. Turvapaikkahakemusten määrä ei ole ollut rajattu. Vuoden 2024 maaliskuussa Yle uutisoi miehestä, joka on välttänyt palautuksen tekemällä 13 peräkkäistä turvapaikkahakemusta. On myös tiedossa, että esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen tai uskonnollisiin asioihin liittyvät perusteet ovat sellaisia, jotka tutkitaan aina pitkän prosessin mukaan, ja vaikka asiat olisivat olleet tiedossa jo ensimmäistä hakemusta jätettäessä, tämä mahdollistaa prosessin väärinkäyttämisen. Eli turvapaikanhakija voi jättää tällaisia valttikortteja käyttämättä ensimmäisessä hakemuksessa, ja sitten jos hakemus ei menesty, voi käyttää tämän seuraavassa hakemuksessa, ja tähän mahdollistaa tämmöisen niin sanotun ikiliikkujan tilanteen. Hakijalla säilyy näin ulkomaalaislain mukainen oleskeluoikeus Suomessa näiden hakemusten käsittelyjen ajan, ja näin ollen myös vastaanottopalvelut jatkuvat. Uusintahakemuksia tehtailemalla jopa vakaviin rikoksiin syyllistyneiden palauttamisesta voi tulla mahdotonta. On hyvä, että esityksellä korjataan nämä epäkohdat. Väärinkäytökset heikentävät koko järjestelmän uskottavuutta ja vaikeuttavat aidosti hädänalaisten auttamista.

Arvoisa puhemies! Myös vierailua siinä maassa, josta on vainoa paennut, on erittäin vaikea ymmärtää. Tällä käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä selkeytetään periaatetta, että vierailu entisessä kotimaassaan tai kansalaisuusvaltiossaan voi johtaa suojeluaseman menettämiseen. Samoin Suomesta myönnettyjen matkustusasiakirjojen kelpoisuusalueesta rajataan nämä maat pois, eli asiakirjoilla ei voisi lähtökohtaisesti enää lähtömaahan matkustaa. Kansainvälisen suojelun on kohdistuttava heille, joilla on suojelulle aito tarve. Pitkät vierailut kotimaassa osoittavat siihen suuntaan, ettei tarvetta ole.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Orpon hallitus vie Suomen maahanmuuttopolitiikkaa kohti yleispohjoismaalaista linjaa. Suomi tarjoaa apua hädänalaisille. Kansalaisuus on onnistuneen kotoutumisen palkinto, ja turvapaikkajärjestelmän hyväksikäyttöön puututaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

19.09 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Uskottava ja toimiva maahanmuuttojärjestelmä on välttämätön turvalliselle ja vakaalle yhteiskunnalle. Hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta tuo tärkeitä uudistuksia, jotka tehostavat turvapaikkaprosessia, vahvistavat kansainvälistä suojelua koskevan päätöksenteon oikeudenmukaisuutta ja estävät järjestelmän väärinkäyttöä. Tavoitteena on nopeuttaa hakemuskäsittelyä ja varmistaa, että apua saavat aidosti hädänalaiset. Tämä on välttämätöntä, jotta järjestelmän uskottavuus säilyy ja se toimii tarkoituksenmukaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys sisältää useita muutoksia, joilla selkeytetään ja yksinkertaistetaan turvapaikkamenettelyä. Turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan tarkastamisesta luopuminen vähentää turhaa byrokratiaa ja vapauttaa viranomaisten resursseja itse turvapaikkahakemusten arviointiin. Tämä tarkoittaa nopeampia käsittelyaikoja ja sitä, että hakijat saavat vastauksensa aiempaa nopeammin, mikä vähentää epätietoisuutta ja pitkiä odotusaikoja. Samalla esitys tuo selkeyttä kansainvälistä suojelua saavien kotimaahansa matkustamisen rajoituksiin. On vaikea perustella, että suojelua tarvitseva voisi vapaasti vierailta lähtömaassaan. Jatkossa kansainvälistä suojelua saaneiden matkustusasiakirjat eivät kelpaisi kansalaisuusvaltioon tai entiseen asuinmaahan matkustamiseen, mikä tukee järjestelmän johdonmukaisuutta ja estää väärinkäyttöä. Tämä on tärkeää, jotta suojelu todella kohdistuu heille, jotka sitä tarvitsevat.

Toinen merkittävä uudistus liittyy karkottamispäätösten toimeenpanoon ja niiden nopeuttamiseen. Nykyjärjestelmä mahdollistaa uusintahakemusten avulla palautusten pitkittämistä jopa vuosia, mikä heikentää koko turvapaikkajärjestelmän uskottavuutta ja vaikeuttaa rikoksiin syyllistyneiden maasta poistamista. Tämä epäkohta on nyt korjattava, jotta kielteisen päätöksen saaneet palautetaan lähtömaihinsa nopeasti ja järjestelmä säilyttää toimintakykynsä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys vie Suomen maahanmuuttopolitiikkaa pohjoismaiseen suuntaan, jossa apu annetaan aidosti hädänalaisille mutta väärinkäyttöön puututaan nyt tehokkaasti. Hallitus sitoutuu reiluun ja selkeään maahanmuuttopolitiikkaan, joka varmistaa suomalaisten turvallisuuden ja pitää huolen heistä, jotka apua oikeasti tarvitsevat. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen poissa. — Edustaja Eerola.

19.12 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensi alkuun totean edustaja Hopsulle, joka luikahti jo salista poisikin, ja sitten myöskin vasemmistoliitolle, viitaten siihen, mitä täällä aiemmin tänään tästä samasta aiheesta käytiin keskustelua. Ei muuten vasemmistoliittolaisiakaan nyt näy täällä, vaikka he aiemmin itse pilkkasivat RKP:läisiä, että RKP:läiset eivät ikinä ole täällä, kun näistä asioista puhutaan. No, nyt he eivät ole itse täällä. Mutta se, mitä aivan aluksi tässä haluan heille sanoa, jos nyt jossain kuuntelevat tätä lähetystä, on, että tässä toteutetaan EU:n hyväksymiä direktiivejä. Eli aivan näitä vastaavia

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

lakeja, joita nyt ollaan tekemässä, on käytössä jo muissa EU-maissa ja etenkin meidän lähimmissä verrokkimaissamme eli Pohjoismaissa. Eli se, joka väittää näitten lakien nyt meidän hallituksen myötä jotenkin polkevan ihmisoikeuksia tai heikentävän perusoikeuksia, väittää ihan samalla sitä, että nämä meidän verrokkimaamme — muut Pohjoismaat, muut EU-maat — eivät myöskään noudattaisi näitä ihmisoikeusvelvollisuuksia. Haluaisin kyllä kuulla, mitä mieltä he ovat. Kun näitä samoja lakeja on muissa maissa säädetty, niin polkevatko he sitten muka siellä ihmisoikeuksia? Ei tässä nyt siitä ehkä kuitenkaan kenties ole kyse.

Mutta se, minkä takia nyt oikein erityisesti jäin tänne vielä illalla odottamaan puheenvuoroa, on, että minä aikanaan itse työskentelin 1999—2011 näitten turvapaikanhakijoitten kanssa. Ensimmäin ihana tällaisessa vastaanottokeskuksessa olin hommissa ja sitten myöhemmin tulkkikoordinaattorina tulkkikeskuksessa. Asia, jota ihmettelin jo silloin ja joka oli yksi tärkeimmistä seikoista, minkä tähden vuonna 2006 liityin perussuomalaisiin, kun tuntui, että mikään muu puolue ei näitä hommia oikein tosissaan ottanut, oli se, että kun henkilö sitten turvapaikkaprosessin kautta saa oleskeluluvan Suomeen, niin hyvin pian sen jälkeen lähdetään takaisin sinne maahan, mistä on tultu hakemaan turvaa. Ensimmäin tämä on jo aivan järjetöntä, noin niin kuin maalaisjärjellä ajatellen, että henkilö saapuu maasta X tänne Suomeen ja perusteena on se, että siellä maassa X oleskelu on hänelle jollain lailla hengenvaarallista, ja sitten kun on saatu oleskelulupa täältä, niin sitten palataan takaisin sinne maahan X, jossa muka on kauhean hengenvaarallista. No, paitsi että tämä on järjetöntä, niin tämä aiheuttaa kauhean paljon kustannuksia meidän valtiolle mutta myöskin sellaista inhimillistä kärsimystä, mikä ei ole tässä tullut esille ja mikä tuli silloin aikanaan itselleni esille, kun tätä työtä tein.

No, ensimmäin näistä taloudellisista kustannuksista on se, että näille ihmisillehän yritetään järjestää sitten, kun he ovat oleskeluluvan saaneet tänne Suomeen, esimerkiksi kotoutumista ja sitä, että he integroituisivat tähän meidän yhteiskuntaan, mutta se kaikki työ menee ihan hukkaan, kun ne henkilöt eivät ole täällä kotoutumassa vaan siellä lähtömaassaan, jossa piti olla hengenvaarallista. Eli siellä sitten vietetään pitkiäkin aikoja. Heille on varattu kenties monenlaisia työvoimapalveluita, tulkit on varattu paikalle. Kaikki tämmöinen kallis toiminta menee täysin hukkaan, kun nämä henkilöt ovat sitten ikään kuin ilmoittamatta poistuneet sinne. Se tulee sitten aina myöhemmin selville, missä on oltu.

Sitten monenlaisia muitakin ongelmia tuli esiin. Kumma kyllä, täältä vasemmistoliiton, vihreitten puolelta ei esitetty näitä inhimillisiä tragedioita, mitkä tämän seurauksena ovat. Eli nämä koskettavat just... Joku puhui tästä tällaisesta, taisi olla edustaja Rintamäki, joka mainitsi tällaisen somali-, mitä sanaa nyt käytittekään, mutta erityisesti tämän etnisen ryhmän kohdalla mutta muutamien muittenkin, Lähi-idästä, Pohjois-Afrikasta tulleiden kohdalla on se, että oleskeluluvan saatua lähetetään lapsia sinne ja tyttölapsia erityisesti. No, onneksi tämä hallitus on jo aiemmin puuttunut näitten ympärileikkausten kriminalisointiin, mutta tämä on hyvin yleistä ollut tässä maassa, että täällä oleskeluluvalla olevia lapsia lähetetään kesken koulun lukuvuoden, mikä taas nyt on tullut esille tämäkin, että kolmannenkaan polven maahanmuuttajat eivät meinaa osata riittävästi suomea, jotta selviäisivät tässä yhteiskunnassa ja pärjäisivät koulussa, ja sitten ihmetellään, mistä se Pisa-tutkimusten lasku johtuu. Nämä henkilöt oleskelevat kenties koko kouluvuoden tai useammankin vuoden siellä kotimaassaan, ja sitten on vaarana ja hyvin todennäköistäkin, että tulee tämä ympärileikkaus työlle, tulee pakkoavioliitto — tähänkin meidän hallitus on puuttunut — hyvin paljon tämän tyyppisiä ongelmia.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Sitten on se, että kun on se oleskelulupa Suomeen, kenties jo Suomen passikin saattaa olla, no, heiltähän nyt ei voi sitten enää sitä pois varmaan ottaa, mutta kuitenkin on pysyvä oleskelulupa, tämä niin sanottu muukalaispassi. No, sitten sieltä tulee joku täysin toinen henkilö sillä passilla tänne Suomeen. Ihan toinen henkilö tulee oleskeluluvan saaneen henkilön papereilla, matkustaa sitten tänne Suomeen — riittävän samannäköinen, eivätkä näitä edes autokoulun opettajat tunnu erottavan toisistaan — ja sitten hän anoo taas oleskelulupaa ja turvapaikkaa täällä. Tämä on ihmiskauppaa. Näillä papereilla on tehty bisnestä, että on sitten päästy tänne hakemaan oleskelulupaa ja turvapaikkaa.

Eli tämäntyyppisiä isojakin ongelmia on tullut tästä, että on sallittu henkilöille aikaisemmin lomailu siellä kotimaassa. Tämä aiheuttaa inhimillistä kärsimystä, ja tämä aiheuttaa isoja taloudellisia ongelmia myös Suomelle, kun meidän rahoilla siellä lomailevat ja viettävät aikaa. Ja sitten kolmanneksi, tässä ei käytännön tasolla ole mitään järkeä tosiaan, että henkilö on muka hengenvaarassa jossain maassa mutta kuitenkin pystyy siellä sitten koraanikoulussa aikaa viettämään. — Ehkä tämä riittää. Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen poissa, edustaja Kilpi poissa. — Edustaja Lundén, paikalla.

19.19 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Sisäministeri Mari Rantanen on tehnyt valtavan hyvää työtä maahanmuuttolakien parissa. Nyt käsittelyssä on siis hallituksen esitys, joka koskee Suomen turvapaikkaprosessin ja kansainvälisen suojelun säätelyä. Esityksellä ehdotetaan muutoksia, jotka tekevät turvapaikkahakemuksen käsittelyprosessista tehokkaamman ja selkeämmän. Tällä muutoksella varmistamme sen, että Suomi voi jatkossakin tarjota kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville mutta samalla voimme estää väärinkäyttämistä järjestelmää.

Ensinnäkin nämä muutokset auttavat meitä nopeuttamaan turvapaikkaprosessia ja vähentämään turvapaikkaprosessista syntyvää byrokratiaa. Tavoitteena on siirtää prosessin painopistettä turvapaikkapuhutteluun ja vähentää tarpeetonta pöytäkirjojen tarkastamista. Tämä vapauttaa viranomaisten resursseja ja lyhentää käsittelyaikaa, joka on turvapaikanhakijan itsensä etu mutta myös suomalaisen yhteiskunnan etu. Jatkossa kansainvälistä suojelua hakevilla on itsellään velvollisuus esittää riittävät perusteet hakemukselleen. Tämä ei ole pelkästään suomalaisten viranomaisten vastuulla, vaan myös hakijan itsensä vastuulla on varmistaa, että se oma hakemus on totuudenmukainen ja selkeä. Tämän pitäisi olla itsestään selvä asia. Muutoksella pystymme vähentämään väärinkäytöksiä ja parantamaan hakemusten käsittelyä ja tehokkuutta. Yksinkertaistamalla koko prosessia voimme parantaa koko järjestelmän toimivuutta, ja siinä samalla säästämme veronmaksajien rahoja.

Arvoisa rouva puhemies! Erityisesti turvapaikkajärjestelmän väärinkäyttö on suuri huolenaihe, josta löytyy monia esimerkkejä. Tämä hallituksen esitys on erinomainen jo siitä syystä, että sillä tehostetaan karkottamispäätösten täytäntöönpanoa, jotta prosessi ei pitkittyisi hakijoiden tahallisesta viivyttelystä — ja me kaikki tiedämme, että sitä tapahtuu. Meidän onkin tärkeää puuttua tehokkaasti tilanteisiin, joissa hakija pyrkii tarkoituksellisesti viivyttämään oleskeluaan Suomessa, kun on todettu, ettei turvapaikalle ole perusteita. Tämä vähentää myös paineita viranomaisilta ja tekee turvapaikkajärjestelmästä entistä luotettavamman.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Toinen tärkeä seikka on se, että rajoitamme suojelua saaneiden henkilöiden mahdollisuutta matkustaa lähtömaahan, josta he ovat lähteneet pakoon. Jos henkilö palaa lomalla maahan, josta hän on paennut, voidaan harkita suojeluaseman poistamista. Tämä on kansainvälisen oikeuden mukainen käytäntö, joka selkeyttää tilannetta sekä suojelua saaville että viranomaisille. Toki pidän varsin erikoisena sitä, että meidän täytyy erikseen rajoittaa tätä lailla. Luulisi, että turvapaikkaa hakenut ei haluaisi tai voisi palata kotimaahansa lomailemaan, jos sieltä on pitänyt lähteä pakoon. Onneksi tämäkin asia tulee nyt muutettua, kiitos sisäministeri Rantasen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen myötä meillä on jatkossa parempi ja tasapainoisempi turvapaikkajärjestelmä, joka palvelee niitä, jotka todella tarvitsevat kansainvälistä suojelua, mutta samalla estää tehokkaasti käyttämästä järjestelmää väärin. Jos turvapaikanhakijan aiheet ovat puhtaat, näiden muutosten ei pitäisi olla ongelma kenellekään. Meidän tavoitteemme on varmistaa, että esimerkiksi vuoden 2015 tilanne ei tule enää koskaan toistumaan ja meidän turvapaikkajärjestelmä toimii oikealla asialla.

Arvoisa rouva puhemies! Loppuun tahdon sanoa ja muistuttaa, että viime kaudella meidän erinomainen kansanedustajamme, perussuomalaisen Jukka Mäkynen teki tästä asiasta toimenpideohjeen. Kerron tässä nyt tiivistetysti muutamia kappaleita, mitä edustaja Mäkynen silloin Sanna Marinin hallituskaudella asiasta muun muassa lausui:

”On käynyt ilmi, että osa Suomesta turvapaikan saaneista henkilöistä lomailee tai vierailee omassa lähtömaassaan. Tällainen toiminta asettaa vahvasti kyseenalaiseksi kansainvälisen suojelun tarpeen kyseisten henkilöiden kohdalla.

Hallitus on tuonut koko eduskunnan syysistuntokauden monta maahanmuuttoa helpottavaa lakiesitystä eduskunnalle, vaikka muualla Euroopassa on kiristetty maahanmuuttopolitiikkaa. Suomi tekee helpotuksillaan maastamme yhä houkuttelevamman kohteen maahanmuuttojärjestelmämme hyväksikäytölle, ja tähän meillä ei ole enää varaa.”

Mäkynen vaati jo silloin, että jos turvapaikan saanut henkilö lomailee tai vierailee omassa lähtömaassaan, tulee hänen oleskelulupansa peruuttaa ja henkilö palauttaa takaisin lähtömaahansa. Mäkynen teki silloin asiasta eduskunnalle toimenpideohjeen. Herää kysymys: mikä on muuttunut kolmessa vuodessa? Tämä toimenpideohje oli jo silloin erittäin ajankohtainen, mutta silloin tämä ei jostain syystä kelvannut hallituspuolueille. Syitä voidaan vain arvailla. Nyt onneksi nykyinen hallitus järkevöittää maahanmuuttolakeja, ja siitä todellakin iso kiitos sisäministeri Rantaselle ja mainitsemalleni edustaja Mäkyselle, joka todellakin oli tästä asiasta jo silloin reilu kolme vuotta sitten erinomaisesti perillä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

19.23 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! En muista, onko tähän saliin tuotu yhtäkään hallituksen maahanmuuttopolitiikan tiukennusta, jota edustaja Honkasalo ja vasemmistoliitto ja vihreät eivät olisi vastustaneet. En rehellisesti sanottuna muista yhtäkään esitystä, jota he olisivat hallitukselta kannattaneet, mitä tulee maahanmuuttopolitiikan tiukennuksiin. Aina sama laulu: epäinhimillistä, populismia, kiusaamista, perusoikeuksia rapauttavaa, ihmisvihamielinen viesti siitä, että tänne ei haluta ulkopuolelta tulevia ihmisiä. Aina sama laulu. Koskaan ei puhuta siitä substanssista, siis

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

niistä itse asioista, siis niistä taloudellisista kustannuksista, siitä turvallisuuden rapautumisesta, ongelmista kouluissa, ongelmista kaduilla, väärinkäytöksistä, hyväksikäytöistä.

Aina puhutaan tätä ylätasoa moraalipaheksuntaa: poliitikot kiusaavat eduskuntasalissa, mautonta, häpeällistä, ihmisoikeudet, perusoikeudet. Kertokaapa minulle: Mitä epäinhimillistä on siinä, että Suomi vaatii enemmän maahamme tulevilta ihmisiltä? Mitä epäinhimillistä siinä on? Mitä populismia taas on siinä, että Suomi toteuttaa täysin samaa linjaa kuin suuri osa Pohjoismaista, suuri osa Euroopasta enenevässä määrin? Mitä kiusaamista se muka on, että turvaa tarvitsematon ja karkotuspäätöksen saanut ihan oikeasti palautetaan sinne lähtömaahansa viranomaispäätöksen turvin? Miten perusoikeuksia palvelee se, että kun meillä on rahoituksessa pulaa jo suomalaisten peruspalveluiden osalta, niin tuodaan maailmalta lisää palveltavia? Miten se palvelee kenenkään perusoikeuksia, että rapautetaan sitä rahoituspohjaa pikkuhiljaa? Ja mitä ihmisvihamielistä olisi siinä, että Suomi pitäisi ensisijaisesti omistaan huolta? Pitääkö joku aidosti sitä ihmisvihamielisenä?

Minä ajattelen, että kansakunnat ovat olemassa priorisointia varten. Kansakunnat ja rajat ovat olemassa sitä varten, että niiden rajojen sisällä laitetaan omat ensin. Kansallisaate on käsittääkseni suurilta osin juuri sitä. Se on ehkä unohtunut tässä 90-luvun jälkeen, että se on kansakuntien tehtävä, että sitä varten kansakunnat on luotu. Sitä varten meillä ovat nuo rajat tuossa. Mutta valitettavasti meillä edelleen, 30 vuotta myöhemminkin, vasemmisto elää tätä rajatonta maailmaa, ja minä näkisin sen yhtenä Suomen suurimpana uhkana: rajattomuuden, rajattoman rahankäytön, rajattoman auttamisen halun ja maailman, jossa ollaan rajattomia, jossa ei ole Suomea, suomalaisia, suomalaista kansakuntaa. Se on tämän kansakunnan suurin uhka.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.32 **Sisäministeri Mari Rantanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ulkomaalaislain muuttamiseksi on kyse perheenyhdistämisen edellytysten muuttamisesta. Perheenyhdistämisen edellytyksiä

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

tiukennettaisiin Euroopan unionin perheenyhdistämisdirektiivin mahdollistamia lisäedellytyksiä käyttöön ottamalla. Toisin sanoen kyse on tässäkin direktiivin kansallisen liikkumavaran käyttämisestä.

Tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti muuttaa perheenyhdistämisen edellytyksiä ottamalla käyttöön puolisoiden vähimmäisikä, toimeentuloedellytystä sekä asumisaikaa koskevat lisäedellytykset. Kaikkien keskeisenä tavoitteena on edistää kotoutumista lisäämällä maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan ja muuttamalla järjestelmää velvoittavammaksi. Lisäksi tavoitteena on pyrkiä täydentämään olemassa olevia keinoja kitkeä yhteiskunnallisesti ja yksilön näkökulmasta haitallisia ilmiöitä, kuten lasten käyttämistä maahantulon välineenä sekä pakko- ja lumeavioliittoja, ja tätä kautta edistää myös sisäistä turvallisuutta. Tavoitteena on hallitusohjelman hengen mukaisesti, että perheenyhdistämistä koskeva kansallinen politiikka ja lainsäädäntö saavuttavat verrokkimaiden yleiseurooppalaisen tason. Jatkossa maassa oleskelun aika, perheenkokoajan ikä sekä perheenkokoajan oleskelun peruste vaikuttaisivat aiempaa enemmän siihen, missä vaiheessa ja millaisilla edellytyksillä perheenjäsen voisi hakea perheenyhdistämistä. Laajimmin vaikutukset kohdentuvat kansainvälistä suojelua saavien perheenyhdistämiseen.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti edellytysten tarkemmasta sisällöstä.

Ensiksi: Jatkossa molemmilta puolisoilta edellytettäisiin 20 vuoden vähimmäisikä, kun oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella puolisolle. Edellytys koskisi kaikkia perhesideperustaisia oleskelulupia eli työntekijöiden, opiskelijoiden ja kansainvälistä suojelua saavien perheenjäseniä. Edellytystä ei kuitenkaan sovellettaisi Suomen kansalaiseen myönnettäessä oleskelulupa tämän puolisolle. Säännöksen yhtenä tavoitteena on pyrkiä estämään nuorten henkilöiden hyväksikäyttöä, kuten pakko- ja lumeavioliittojen perusteella myönnettäviä oleskelulupia.

Toiseksi: Toimeentuloedellytys palautettaisiin kansainvälistä suojelua saaneen alaikäisen henkilön perheenjäsenen oleskeluluvan edellytykseksi. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät ilman huoltajaa maahan tulleet pakolaiset unionin tuomioistuimen viimeaikaisen ratkaisun nojalla. Käytännössä edellytys kohdentuisi toissijaista suojelua saavien alaikäisten perheenyhdistämiseen. Toimeentuloedellytyksestä olisi jatkossakin mahdollista poiketa, jos lapsen etu tai poikkeuksellisen painava syy sitä vaatii. Tavoitteena on pyrkiä estämään lasten hyväksikäyttämistä maahantulon välineenä.

Kolmanneksi: Jatkossa kansainvälistä suojelua saaneen henkilön tulisi asua Suomessa kaksi vuotta ennen kuin hänen perheenjäsenensä voi hakea perheenyhdistämistä.

On tietysti hyvä huomioida, että hallitus on jo toteuttanut erilaisia toimia, joilla pyritään estämään pääsy suomalaisen yhteiskuntaan vilpillisin menettelyin. Syksyllä 24 voimaan tulivat maahantulosäännösten kiertämisen korjanneet oleskeluluvan epäämistä koskevat säännökset. Nyt ehdotettava sääntely tukee ja täydentää kyseistä sääntelyä.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana eurooppalaisesta viitekehyksestä. Kaikki nyt ehdotettavat lisäedellytykset ovat varsin yleisesti käytössä esimerkiksi muissa Pohjoismaissa, toki soveltamisaloissa on eroja joidenkin maiden välillä. Kuten jo totesin, tavoitteena on, että perheenyhdistämistä koskeva kansallinen politiikka ja lainsäädäntö saavuttavat verrokkimaiden yleiseurooppalaisen tason.

Esitys todella sisältää lisäksi muutokset, jotka perustuvat Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Alaikäisyyden määrittämiseen tehdään tarvittavat lainsäädäntömuutokset, jotka perustuvat Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuun.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Jatkossa turvapaikan saaneen henkilön lapsi katsotaan alaikäiseksi sen hetken mukaan, jolloin perheenkokoaja on hakenut turvapaikkaa. Tämän lisäksi laista poistetaan kansainvälistä suojelua saaneen henkilön perheenjäsenen oleskeluluvan epäämistä kansanterveydellisen syyn nojalla koskeva säännös. Muutos toteutetaan komission rikkomismenettelyn johdosta, ja se on tehtävä, jotta säännös on määritelmädirektiivin mukainen.

Lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.5.2025.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.37 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Vaikka tässä salissa voisi usein saada toisen käsityksen, perheen saamisesta Suomeen on tehty monille todella vaikeaa. Perheenyhdistämistä on vaikeutettu useilla vaalikausilla erilaisilla lakimuutoksilla ja käytännön esteillä. Aika ajoin mediassa käsitellään yksilöiden kokemuksia, jotka herättävät suuressakin yleisössä ja teissä kollegoissa epäoikeudenmukaisuuden tunnetta nostamalla perheenyhdistämisen vaikeuden hetkeksi kaikkien tietoon. Tuollaiset yksittäistapaukset eivät kuitenkaan ole poikkeuksia, vaan ne kuvaavat järjestelmää. Perheenyhdistäminen vaatii ulkomailla usein vaarallisissa oloissa olevien perheenjäsenten matkustamista kaukasiin edustustoihin. Ankarat tulorajat edellyttävät sellaista palkkatasoa, jonka alle moni tavallinen suomalainenkin työssäkäyvä jää. Vaikka nämä ja muut edellytykset täyttyvät, hylätään hakemuksia myöskin mielikuvituksellisin perustein ja ylikirein laintulkinnoin.

Nyt hallitus haluaa jälleen kerran vaikeuttaa perheenyhdistämistä. Se haluaa vaikeuttaa sotaa ja ihmisoikeusloukkauksia paenneiden lasten mahdollisuuksia elää perheensä kanssa, se haluaa vaikeuttaa puolisoiden mahdollisuutta elää yhdessä, ja se haluaa pakottaa lakisääteiset edellytyksetkin täyttäneitä elämään vähintään kaksi vuotta pidempään erossa perheistään. Hallituksen ajamille muutoksille ei ole järkiperusteita. Jopa silloin, kun perussuomalaiset viimeksi olivat hallituksessa, nyt esitettävät muutokset todettiin selvityksen jälkeen järjettömiksi.

Se, että sotaa paennut ihminen pakotetaan elämään erossa perheestään, ei auta kotoutumista, vaan se vaikeuttaa sitä. Se, että aviopareille asetetaan mekaaninen vähimmäisikäraja, joka poikkeaa suomalaisten avioitumisikärajasta, ei valitettavasti ole toimiva keino estää pakkoavioliittoja, joiden torjuntaan ja tunnistamiseen on onneksi olemassa myös muita keinoja. Esitys myös asettaa perusteettomasti keskenään eri asemaan kansainvälisen suojelun saavat, siis perustellusti kotimaastaan paenneet ihmiset, joiden ei sinne ole turvallista palata. Turvapaikkaprosessin myönteisen lopputuloksen seuraukset ovat erilaiset riippuen siitä, onko myönteisen päätöksen perusteena vaino eli onko henkilö saanut turvapaikan vai ovatko perusteena muut ihmisoikeusloukkaukset tai sotaan liittyvä mielivaltainen väkivalta eli onko henkilö saanut toissijaista suojelua.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on vakavasti huolestunut Suomen nykyisistä lapsia ja perheenyhdistämistä koskevista käytännöistä ja perheenyhdistämisen esteistä. Komitea on vaatinut Suomea varmistamaan turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalasten oikeuksien kunnioittamista kaikilta osin muun muassa poistamalla perheenyhdistämisen oikeudelliset ja tuloihin liittyvät esteet. Samaa on esittänyt esimerkiksi YK:n

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

ihmisoikeuskomitea. Lapsen etu ja lapsen oikeus perheeseen eivät toteudu suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa.

Nyt esitettävät kiristykset vievät Suomea EU-lainsäädännön absoluuttiselle minimitasolle täysin huolimatta siitä, ettei mitään järkiperustetta tällaiselle kilpajuoksulle kohti pohjaa ole olemassa. Perussuomalaiset, tietysti ylpeilette tällä, kokoomusta ei enää mainaa edellisistä erottaa, ja RKP katsoo hiljaa vieressä ulkomaalaislain romuttamista pala palalta. Mitään ylpeilyn aihetta ei ole, vaan on häpeällistä ja julmaa, että rasistisesta politiikasta kärsivät lapset sekä sotaa ja ihmisoikeusloukkauksia paenneet. [Pia Sillanpään välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz. — Muutkin debatointihaluiset edustajat voivat pyytää vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta. — Olkaa hyvä, edustaja Zyskowicz.

14.41 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä on monta elementtiä, mutta yhdeltä osin tässäkin on kyse väärinkäytösten estämisestä muun muassa juuri näiden lumeliittojen ja pakkoavioliittojen osalta.

Kun edustaja edellisessä asiakohdassa kertoi, että vasemmistoliitolle on tärkeää, että väärinkäytöksiin puututaan — ja tämä oli suora, sanatarkka sitaatti — niin kysyin edellisessä keskustelussa, mitä keinoja vasemmistoliitto esittää väärinkäytöksiin puuttumiseksi, koska tekään ette voi kiistää sitä, että turvapaikka-asioissa on väärinkäytöksiä. Sain vastaukseksi, että teillä on siirtolaispoliittinen ohjelma, ja siellä niitä on. No, edustaja Koskela, joka käytitte kaksi puheenvuoroa, ja edustaja Lohikoskella nyt seitsemän minuutin puheenvuoro oli mahdollista käyttää, voisitteko nyt kuitenkin, [Veronika Honkasalo: Puolustakaa tätä hallituksen esitystä!] kun en ole teidän ohjelmaanne perehtynyt, [Puhemies koputtaa] kertoa edes yhden teidän uuden esityksenne [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] väärinkäytöksiin puuttumiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Toivon, että ainoastaan ne edustajat, joilla on puheenvuoro, puhuvat. Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

14.43 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On käynyt selväksi, että edustaja Zyskowiczille on vaikea puolustaa näitä esityksiä, mutta jos nyt puhutaan näistä esityksistä, joita te olette tuoneet. — Tässä esityksessä vaikeutetaan perheenyhdistämistä nyt kolmella tavalla, ja hallituksen politiikasta kärsivät sotaa ja ihmisoikeusloukkauksia paenneet ihmiset ja vanhemmistaan erossa olevat lapset. Nyt on hyvin tärkeää ymmärtää, että perhe-elämän estäminen ei edistä vaan vaikeuttaa kotoutumista. Ja perussuomalaiset, te edellytätte tulijoilta täydellistä integraatiota ja samaan aikaan teette politiikkaa, joka vaikeuttaa kotoutumista. Tämä on epäinhimillistä, mutta myös mautonta poliittista peliä, että ensin vaikeutetaan kotiutumista ja sitten valitetaan, kun ihmiset eivät kotiudu.

Persuilta en odottanut yhtään mitään muuta, mutta on kyllä myös todella surullista, että kokoomus ja RKP ovat myyneet arvonsa tälle perussuomalaisten populismille.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Huomautan edustaja Minja Koskelalle, että me käytämme täällä muista puolueista ja ryhmistä sitä nimeä, jota ne itse käyttävät itsestään. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

14.44 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Perheenyhdistäminen on tämän päivän Suomessa suuri maahanmuuton väylä, jonka käyttö sen kuin kiihtyy. Sitä käytetään hyväksi myös pakko- ja lumeavioliittojen avulla, joilla saadaan maahan sellaistaakin porukkaa, jota tämän sinänsä hyväntahtoisen väylän ei tulisi alkuunkaan palvella. Puolisoiden 21 vuoden ikäraja ei varmasti poista ongelmaa kokonaan, mutta suojaa ainakin kaikkein nuorimpia tällaiselta hyväksikäytöltä.

Perheenyhdistämiseen vaadittava toimeentuloedellytys laajenee koskemaan myös alaikäisiä suojelun saajia. Tällä ehkäisemme ankkurilapsi-ilmiötä, jossa alaikäiset lähetetään edeltä Suomeen ja muu perhe seuraa perässä yhteiskunnan kustannuksella. Aivan kuten hallitusohjelmaan on kirjattu, maahamme tulevien on otettava suurempi vastuu itsestään ja toimeentulostaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

14.45 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän myötäsukaan katsoa, mitä hallitus tässä esittää, ja ministeri Rantanen totesi, että tässä pyritään tehostamaan kansainvälistä suojeluprosessia, halutaan estää Suomeen vilpillisin perustein tuleminen ja tehostetaan turvapaikanhakua, ehkä myöskin turvapaikan saantiprosesseja. Hallituksella on nyt kuuleman mukaan konkreettisia esityksiä, mitä me tässä olemme kuulleet, ja edustaja Zyskowitz pyysi meiltä muilta, olisiko meillä joitakin täydentäviä konkreettisia esityksiä, ja, arvoisa puhemies, teen tässä yhden ja kysyn ministerin kantaa:

Tein viime viikolla lakialoitteen koskien humanitaarista viisumia, nimenomaan että D-viisumiin tulisi tämä humanitaarinen ulottuvuus, kuten Ranskassa ja Saksassa on jo käytössä. Tässä suhteessa silloin viisumia myönnettäessä voitaisiin arvioida kansainvälisen suojelun tarve, mikä kaikilla tasoilla vähentää väärinkäytöksiä, selkiyttää järjestelmää ja tehostaa sitä. Edustaja Zyskowitz, onko tässä konkreettinen esitys, ja tuletteko puoltamaan tätä? Ja ministeriltä kysyn: onko ulkomaalaislakia tältä osin myöskin tarkistettavissa, että meille tulisi tämä humanitaarinen viisumi käyttöön?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowitz, olkaa hyvä.

14.46 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Kiitos, edustaja Kiljunen. Vaikka en tätä yksityiskohtaa tunne, mielestäni on hyvä, että selvitetään erilaisia mahdollisuuksia estää turvapaikkaprosesseihin liittyviä väärinkäytöksiä. Ne väärinkäytökset ovat täysin ilmeisiä ja kiistattomia: valehdellaan ikiä, annetaan vääriä tietoja, haetaan uudelleen ja uudelleen hylsyjen jälkeen turvapaikkaa, ei lähdetä maasta pois, vaikka ei ole laillista oikeutta oleskella maassa, ja niin edelleen ja niin edelleen. Hallintovaliokunnassa olemme kuunnelleet käytännön viranomaisia, ja näistä on hyvin paljon tietoa.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Kun vasemmistoliitto on sanonut, että sekin pitää tärkeänä näihin väärinkäytöksiin puuttumista, niin sen vuoksi olen kysynyt vasemmistoliiton edustajilta, mitä ovat ne keinot, joita te ehdotatte väärinkäytöksiin puuttumiseksi, mutta ainakaan vielä en ole kyllä vastausta kuullut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.48 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz tässä tiedusteli näistä vasemmistoliiton kannoista. Nähdäkseni tässä on jo useampi vastaus teille annettu, mutta vastataan nyt vielä:

Meidän mielestämme tulisi kehittää vastaanottovaiheessa tarjottavaa yleistä oikeudellista neuvontaa. Se on yksi kehittämiskohde.

Meidän mielestämme tulisi kehittää yksin tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden edustajajärjestelmää, muun muassa rajaamalla sitä, kuinka monta lasta voi tällaisen edustajan vastuulla olla, jotta lapset saavat oikeasti asianmukaista apua. Nykyinen järjestelmään mahdollistaa väärinkäytökset, kyllä, ja on siten myöskin ilman yksinhuoltajaa tulleille alaikäisille epätasa-arvoinen.

Useisiin näihin hallituksen esittämiin tavoitteisiin on olemassa jo keinot, kuten puheenvuorossani mainitsin. Esimerkiksi jo nykyisin tämä kevennetty pöytäkirjan tarkastaminen on mahdollista, mutta sitä käytetään vain harvoin. [Puhemies koputtaa] Miksi ette tätä esitä itse?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

14.49 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä perheenyhdistämisen vaikeuttamisesta huoleni kohdistuu siihen, miten esitetyt muutokset kohtelevat lapsia. Nyt ehdotetuilla muutoksilla päädytään siihen, että ainoastaan ilman huoltajaa maassa oleva alaikäinen pakolainen on yksiselitteisesti oikeutettu perheenyhdistämiseen ilman toimeentuloedellytystä. Voimassa olevassa lainsäädännössähän kyseinen oikeus on ulotettu koskemaan kaikkia alaikäisiä kansainvälistä suojelua saavia henkilöitä. Alaikäisiä lapsia otetaan siten laajasti perheenyhdistämisen toimeentuloedellytyksen piiriin nykytilasta poiketen. Tästä muutoksesta on moni hallituksen esitykseen lausunnon antanut kantanut huolta — myös lapsiasiavaltuutettu. Pääsääntö siitä, että perheenyhdistämisessä käytetään näitä toimeentulorajoja ja -edellytyksiä, on tietenkin kannatettava, mutta kyllä kohtuullista olisi siitä poiketa jatkossakin, kun kyse on heikommassa asemassa olevista ihmisistä, kuten lapsista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

14.50 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! YK:n lapsen oikeuksien komitealta on tullut Suomelle yli 50 huomautusta ja suositusta siitä, miten me lapsen oikeuksia täällä nimenomaan turvapaikanhakijoiden osalta voitaisiin parantaa. Me nyt juuri muutama päivä sitten luettiin säilöön otetusta ihmiskaupan uhrista, joka on perheineen säilössä. Lapsen ja perheen paikka ei ole säilöönnotossa.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

No, tämä esitys taas sitten vaikeuttaa sitä, että perhe voisi olla yhdessä, että lapsilla olisi oikeus omaan perheeseensä, monella tapaa hankaloittaa sitä. Kun juuri se, että sinä voisit olla oman perheesi kanssa, vähentäisi sitä huolta ja murhetta ja parantaisi sitä kotoutumista, niin tämä vie aivan päinvastaiseen suuntaan.

No, sitten tässä sanotaan, että tällä ikärajamuutoksella pyritään torjumaan pakkoavioliittoja. Kuitenkin näistä alle 21-vuotiaiden puolisoitten perheenyhdistämisistä vain seitsemän prosenttia on näitä kv-suojelua saaneiden puolisoja. Suuri osa on opiskelijoita ja työperäisiä maahanmuuttajia, eli nyt tämä kohdennus ei osu ollenkaan oikein.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

14.51 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies ja arvoisa ministeri! On ihan hyvä, että turvapaikkapolitiikkaa käydään nyt läpi ja ulkomaalaislakia järkevöitetään.

Tuossa äskeisessä pykälässä puhuttiin lähtömaassa lomailemisesta. Onhan se nyt ihan selvä asia, että silloin ei tarvita turvapaikkaa Suomesta, jos pystytään siellä lähtömaassa lomailemaan, ei missään nimessä. Se on ihan selvää, että siellä kotimaassa ei pystytä lomailemaan. Jos kotimaahan pystytään menemään lomailemaan, niin ei silloin tarvitse Suomesta turvapaikkaa.

Nyt tässä kun mietitään näitä perheenyhdistämisjuttuja, niin on tosi hyvä, että puututaan tämmöiseen, että ei näitä lume- ja pakkoavioliittoja järjestettäisi ja niitä katsottaisi läpi sormien. Kyllä siinä on ihan järkevää tämä puuttuminen.

On todella hyvä, että ministeri ja ministeriö nyt puuttuvat tähän. Ihan haluaisin ministeriltä kysyä, kun tätä vasemmistoliiton kantaa on kuultu, eikä oikein ole selvää tullut, mitä ratkaisuja heillä oikeasti on tähän. Arvoisa ministeri, huolestuttaisiko teitä, jos vasemmistoliitolta olisi meillä ministeri nyt?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.52 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On reilua, että maahan muuttavilla perheillä on mahdollisuus asettua Suomeen kestäväällä tavalla ilman riskiä siitä, että perheenyhdistämistä käytetään väärin. Suomi on jo pitkään noudattanut tiukempaa linjaa kuin monet muut EU-maat, mutta nyt tehtävät muutokset tuovat meidät lähemmäs muita Pohjoismaita, kuten Ruotsia, Norjaa ja Tanskaa, joissa vastaavia ehtoja on sovellettu jo aiemmin.

Lapsen oikeudet ovat ensisijaisia, ja jokaisen päätöksen on tähdättävä siihen, että lapsen etu toteutuu mahdollisimman hyvin. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että perheenkokoajan on pystyttävä tarjoamaan lapselleen turvallinen kasvuympäristö ja riittävä toimeentulo. Perheenyhdistämistä ei tule nähdä keinona kiertää maahantulon sääntöjä vaan aidosti tarpeellisenä menettelynä perheiden yhdistämiseksi silloin, kun kaikki ehdot täyttyvät. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

14.53 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sipilän hallituskaudella kiristettiin maahanmuuttopolitiikkaa todella monella eri tavalla, ja myös perheenyhdistämistä, ja muistan, että silloin edustaja Adlercreutz erittäin äänekkäästi vastusti näitä muutoksia. Nyt täällä tehdään vielä pahempaa maahanmuuttopolitiikkaa ja vielä pahempia kiristyksiä, ja tämä esitys, jota me nyt käsitellään, on yksi kaikkein julmimmista. Täällä ei edelleenkään istu yhtäkään RKP:n edustajaa. Tämä on joka kerta täällä salissa aivan sama: kun täällä käsitellään näitä todella ihmisvihamielisiä maahanmuuttoliittisia esityksiä, RKP:stä ei ole pokkaa istua täällä salissa ja puolustaa näitä ihmisoikeuksia loukkaavia esityksiä.

Itse asiassa kun täällä puhutaan, että tulee massoittain perheenyhdistämisen kautta, niin olisi tärkeätä, että edustajat perehtyisivät myös faktoihin. Esimerkiksi silloin kun alaikäinen on kokoajana, perheenyhdistämisen kautta tulee todella vähän perheenjäseniä Suomeen. [Puhemies koputtaa] Tämä on se fakta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

14.55 **Milla Lahdenperä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan osaltani kiittää ministeriä ja hallitusta näistä maahanmuuttopolitiikkaa ja ulkomaalaislakia koskevista muutoksista. — Kuten edustaja Honkasalo äsken mainitsi, 2015 on tehty tietynlaisia lainsäädäntömuutoksia, ja nyt on kymmenen vuotta seurattu tätä, ja sieltä suunnalta myös kohdistetaan kokoomukseen tietynlaisia varjoja, että minkä vuoksi, mutta kyllähän me elämme realismissa. Itse olen kiertänyt kuulemassa poliisia ja Maahanmuuttovirastoa, ja olen käynyt tämmöisessä maahanmuuttajanaisten työkoetilupajassa, koska toivon, että he saisivat työstä kiinni ja oppisivat suomen kieltä. Mutta kyllä ihan ilmiselväksi on käynyt se, että myös maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat kyseenalaistavat tätä meidän lainsäädäntöä, että onko oikeasti näin, että he saavat näitä kaikkia — hekin suorastaan ihmettelevät, onko todellakin mahdollista tällainen lainsäädäntö. Niin että kyllä tässä aika on näitä kiristää, ja kiitos siitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joono, olkaa hyvä.

14.56 **Joono Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin kiinnittäisin tässä kokonaisuudessa nyt sitten huomiota tämän turvatun toimeentulo vaatimuksen ulottamiseen tänne alaikäisille, pois lukien sitten totta kai nämä pakolaisstatuksen saaneet. Ymmärrän, että tämä jälleen kumpuaa siitä keskustelusta, jota Suomessa on oikeastaan tämän perheenyhdistämisen osalta 20 vuotta käyty, että pyritään torjumaan tätä ankkurilapsi-ilmiötä, vaikka tosiasiallisesti varmaan, kun katsotaan määriä, voi olla aika vaikea vetää johtopäätöstä, onko sellaista ilmiötä ylipäättänsä ollut. Sen minä ymmärrän, että yritetään tätä torjua, mutta kun tosiasiallisesti katsotaan nyt niitä määriä, jotka ovat sitten alaikäisten mukana tulleet, niin en pitäisi tätä suurena riskinä.

Olisin nyt kysynyt tästä turvatun toimeentulon määritelmästä, että kun se olisi tänäkin päivänä kohtuullisen monelle kantasuomalaiselle jo kohtuullisen korkea vaatimus, niin onko pohdittu sitä, että tämän turvatun toimeentulon määritelmää katsottaisiin uudestaan, niin että se vastaisi tosiasiallisesti sitä, mitä nyt ylipäättänsä suomalaisessa yhteiskunnassa muutenkin ihmiset tienävät.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Rantanen, neljä minuuttia korkeintaan, olkaa hyvä.

14.57 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Aloitan ensin siitä, mikä unohtui äsken sanoa, että aika paljon tässä kuuluu nyt kritiikkiä siitä, että tuodaan pieninä paloina, sirpaleina, mutta jostain syystä se ei kyllä tuntunut viime kaudella haittaavan, kun menttiin aivan toiseen suuntaan. Niitä esityksiä oli täällä salissa aika paljon.

No, nyt on ensinnäkin tärkeää ymmärtää se, että aivan kuten täällä todettiin, totta on niin, että perheenyhdistäminen oli viime vuonna suurin tulijaryhmä. Suomessa jätettiin vuonna 24 perhesidehakemuksia yhteensä 24 000, ja se on kuulkaas aika paljon se, jotenka siltä osin on varmasti ihan syytä noudattaa myöskin tätä yleispohjoismaista linjaa. Otanpa tässä nyt, jotta ei jää epäselväksi, muutaman asian.

Tämä vähimmäisikävaatimus on voimassa Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa — tosin Norjassa ja Tanskassa se on 24 vuotta. Toimeentuloedellytys on käytössä Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, sitten ovat Alankomaat ja Ranska. Asumisaikavaatimus käytössä Norjassa, Tanskassa. Jotenka näillä muutoksilla me tullaan lähemmäs tätä yleispohjoismaalaistakin tasoa, johon on syytäkin tällä hetkellä pyrkiä. Sellaista politiikkaa ei kannata tehdä, jossa esimerkiksi Pohjoismaissa Suomi jäisi yksin löperömpien sääntöjensä kanssa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oikein!] Tämä on vain yksi askel. Täällä todettiin, että nyt mennään EU:n minimiin ja, sanoiko joku, jopa alle. Näin ei todellakaan ole. Siellä on vieläkin kiristämisen varaa. Tämä on nyt ensiaskel, mikä voidaan tässä tehdä.

Mitä tulee tähän, mitä luetteloin, että näitä edellytyksiä on muissakin Pohjoismaissa voimassa, niin kyllä minä hämmästelen, että tätä sanotaan pahimmaksi maahanmuuttopolitiikaksi, ihmisvihamieliseksi maahanmuuttopolitiikaksi. Ovatko totta tosiaan kaikki Pohjoismaat tällaisia? [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä kysymys!] Jos eivät ole, niin miksi Suomi olisi tällainen? [Petri Hurun välihuuto] Joten kyllä sanoisin, että nyt sekä Pohjoismaissa että Euroopassa tämä politiikka on tiukkenemassa, koska niin kuin todettua, määrät ovat aivan valtavia ja ei voi olla tällainen tilanne, että kumuloituvasti jatkaisimme samalla tavalla kuin tähän asti.

Sitten täällä kysyttiin humanitäärisestä viisumista, joka on muuten tuttu viime hallituskaudelta. Tähän, onko tarkistettavissa ulkomaalaislakiin, totean, että ei ole. [Kimmo Kiljunen: Miksi?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.00.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.27.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelua. Edustaja Hopsu, poissa. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

19.27 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Tässä päivän toisessa esityksessä ulkomaalaislain muuttamiseksi on kyse siitä, että oleskelulupa perhesiteen perusteella voitaisiin myöntää jatkossa puolisolille vain, jos molemmat puoliset ovat vähintään 21-vuotiaita. Kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saaneen alaikäisen henkilön perheenjäsenelle oleskelulupa voitaisiin pääsääntöisesti myöntää vain, jos tämän toimeentulo on turvattu. Hyvä näin.

Perheenyhdistäminen on tämän päivän Suomessa suuri maahanmuuton väylä, jonka käyttö sen kuin kiihtyy. Sitä käytetään hyväksi myös pakko- ja lumeavioliittojen avulla, joilla saadaan maahan sellaistaakin porukkaa, jota tämän sinänsä hyväntahtoisen väylän ei tulisi alkuunkaan palvella. Puolisoiden 21 vuoden ikäraja ei varmasti poista ongelmaa kokonaan, mutta suojaa ainakin kaikkein nuorimpia tällaiselta hyväksikäytöltä.

Perheenyhdistämiseen vaadittava toimeentuloedellytys laajenee koskemaan myös alaikäisiä suojelun saajia. Tällä ehkäisemme ankkurilapsi-ilmiötä, jossa alaikäiset lähetetään edeltä Suomeen ja muu perhe seuraa perässä yhteiskunnan kustannuksella. Aivan kuten hallitusohjelmaan on kirjattu, maahamme tulevien on otettava suurempi vastuu itsestään ja toimeentulostaan. Meillä ei ole varaa haalia yhtäkään veronmaksajien elatuksen varassa elävää lisää maailmalta, vaan maahanmuuttajalla täytyy olla selvät sävelet elantonsa hankkimiseksi. Tarkoituksena tässä on ilman muuta pidemmällä aikavälillä myös suomalaisten veroeurojen säästäminen.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan kansainvälistä suojelua saaneen perheenkokoajan perheenjäsenelle ja muulle omaiselle oleskelulupa voitaisiin myöntää vain, jos perheenkokoaja on asunut Suomessa vähintään kaksi vuotta. Tarkoituksena on siis, että perheenkokoaja on sellainen henkilö, joka on sitoutunut Suomessa asumiseen ja yhteiskuntaamme sopeutumiseen eikä vain yritä saada perhettään mahdollisimman pian Suomeen.

Maahamme saapuu myös asiansa kunnialla hoitavia maahanmuuttajia, jotka saavat kaikin mokomin perheensä yhdistää. Tällä käsittelyssämme olevalla ulkomaalaislain muutoksella pyritään estämään väärinkäytökset.

Kiitos sisäministeri Rantaselle tämän päivän esityksistä. Maahanmuuttopolitiikan kokonaisremontti jatkuu hyvää vauhtia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Hänninen paikalla.

19.30 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Perhe on yhteiskunnan perusta. Jokaisella on oikeus kasvaa ja elää turvassa perheensä kanssa.

Hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta tuo tarpeellisia tarkennuksia perheenyhdistämisen ehtoihin. Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa Suomen perheenyhdistämisen käytäntöjä muiden EU-maiden kanssa sekä varmistaa, että perheenyhdistämisen edellytykset tukevat kotoutumista ja yhteiskunnan vakautta. Tärkeimpiä muutoksia ovat puolisoitten vähimmäisikävaatimus, alaikäisen perheenkokoajan toimeentulon edellytysten palauttaminen ja kansainvälistä suojelua saaneen perheenkokoajan asumisaikavaatimus. Puolison vähimmäisikävaatimuksella torjutaan pakkoavioliittoja ja varmistetaan, että perheenyhdistämistä hakevat aikuiset tekevät päätöksen omasta vapaasta tahdostaan.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Toimeentuloedellytyksen palauttaminen alaikäisille perheenkokoajille ehkäisee tilannetta, jossa lapsia lähetetään yksin Suomeen perhesiteen perusteella tapahtuvan oleskeluluvan hakemiseksi. Tämä suojelee lapsia hyväksikäytöltä ja takaa, että heidän tilanteensa arvioidaan ensisijaisesti heidän etunsa näkökulmasta. Kahden vuoden asumisaikavaatimuksen käyttöönotto puolestaan antaa perheenkokoajalle aikaa kotoutua ja vahvistaa siteitään suomalaiseen yhteiskuntaan ennen perheenyhdistämisen mahdollista toteuttamista.

Arvoisa rouva puhemies! Perhe-elämän suojeleminen on tärkeää, mutta samalla meidän on varmistettava, että perheenyhdistäminen tapahtuu hallitusti ja oikeudenmukaisesti. Tämä esitys tukee sitä, että perheenjäsenet voivat yhdistyä Suomessa silloin, kun edellytykset täyttyvät ja kotoutuminen voidaan varmistaa.

On reilua, että maahan muuttavilla perheillä on mahdollisuus asettua Suomeen kestävällä tavalla ilman riskiä siitä, että perheenyhdistämistä käytetään väärin. Suomi on jo pitkään noudattanut tiukempaa linjaa kuin monet muut EU-maat, mutta nyt tehtävät muutokset tuovat meidät lähemmäs muita Pohjoismaita, kuten Ruotsia, Norjaa ja Tanskaa, joissa vastaavia ehtoja on sovellettu jo aiemmin.

Lapsen oikeudet ovat ensisijaisia, ja jokaisen päätöksen on tähdättävä siihen, että lapsen etu toteutuu mahdollisimman hyvin. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että perheenkokoajan on pystyttävä tarjoamaan lapsilleen turvallinen kasvuympäristö ja riittävä toimeentulo. Perheenyhdistämistä ei tule nähdä keinona kiertää maahantulon sääntöjä vaan aidosti tarpeellisenä menettelynä perheiden yhdistämiseksi silloin, kun kaikki ehdot täyttyvät.

Arvoisa rouva puhemies! Perheenyhdistämisen sääntöjen selkeyttäminen tukee suomalaisen yhteiskunnan vakautta ja turvallisuutta. Hallittu maahanmuutto edellyttää sääntöjä, jotka kannustavat kotoutumiseen ja ehkäisevät järjestelmän väärinkäyttöä. Tämä hallituksen esitys vastaa niihin haasteisiin, joita perheenyhdistämiseen liittyy, ja varmistaa, että perheiden yhdistäminen Suomessa tapahtuu oikeudenmukaisesti ja selkein perustein. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

19.34 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Palaan vielä hieman tähän rajattomuuden ongelmaan. Tuntuu, että on ihan sama, mikä hallituksen esitys täällä on maahanmuuttoa koskien ja ulkomaalaislakia koskien, on se työperäistä, opiskeluperusteista, mitä tahansa, aina sama laulu. Sillä ei ole oikeastaan väliä, millä perusteella Suomeen tullaan. Ihan sama, onko Suomeen tulon muoto esimerkiksi korkeisiin asiantuntijatehtäviin, onko se matalapalkkasektorille työn perässä, onko se opiskeluiden vuoksi, onko se kiintiöpakolaisena, turvapaikanhakijana tai sitten perheenyhdistämisten kautta — tuntuu, että osalle suomalaisista poliitikoista ja puolueista tärkeintä on, kunhan jokainen ovi pysyy sepposen selällään, yhtään miettimättä sitä, mitä se maksaa, mikä sen kustannus on yhteiskunnalle, mitä se aiheuttaa, minkälaisia ongelmia se voi aiheuttaa siellä opiskeluperusteisella puolella, esimerkiksi korkeakouluissa, tai mitä ongelmia pakolaiskiintiö voi aiheuttaa kotouttamispalvelujen suhteen, tai jos tulet turvapaikanhakijana, mitä se aiheuttaa sille turvapaikkajärjestelmälle, vastaanottokeskuksille, tai mitä esimerkiksi matalapalkkamaahanmuutto aiheuttaa suomalaisille työmarkkinoille, suomalaisille työehtoille ja suomalaiselle palkkatasolle.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Monesti nämä ongelmakohdat jäävät pohtimatta. Niitä ei mietitäkään. Kyse on vain siitä, että meidän pitäisi ikään kuin signaloida koko maailmalle, että hei, meillä on rajat auki, meillä ovat ehdot matalammat kuin tuossa vieressä.

Jos Ruotsissa tehdään eri tavalla kuin Suomessa, jos siellä kiristetään maahanmuuttopolitiikkaa, niin suomalainen päättäjät ajattelee, että hei, tuohan on hyvä juttu. Ruotsi kiristää, niin me voidaan saada sitten ne muuten Ruotsiin tulevat ihmiset muuttamaan tänne Suomeen, ihan vain tilastojen perässä. Näyttää hyvältä kasvuennusteissa, kun saadaan väkeä sisään, siitä huolimatta, että välttämättä yhtäkään euroa ei kassaan kilahda nettona. Uusia huollettavia tulee ja uusia lukiolaisia tulee, mutta tuleeko yhtään lisää nettoeuroja valtion kassaan tai kuntien kassaan.

Tämä osaoptimointi on iso ongelma. Kunta katsoo, että valtio korvaa osan näistä palveluista. Kukaan ei katso, mikä se kustannusvaikutus on koko julkiselle sektorille, kunnat, valtio, kaikki yhdessä. Yritykset osaoptimoivat katsomalla, että me saadaan hei halpaa työvoimaa — maksavat puolet palkasta, ja valtio maksaa toisen puolikkaan. Ei ole ihan perusteltua suomalaisen yhteiskunnan kannalta. Siksi näitä kiristyksiä tehdään kaikilla sektoreilla, sekä täällä perheenyhdistämissä että työperusteisessa ja opiskeluperusteisessa ja erityisesti siellä humanitäärisellä puolella, jotta tämä olisi järkevää, jotta tämä olisi kannattavaa ja jotta yhteiskunta kestäisi tämän muutoksen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 13/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan, talousvaliokunnan, työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.01 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on ohjelmansa mukaisesti valmistellut esityksen valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi. Laissa säädettäisiin uudesta valtakunnallisesta lupa- ja valvontavirastosta, kymmenestä uudesta alueellisesta elinvoimakeskuksesta sekä valtakunnallisesta työllisyys-, kehittämis- ja

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

hallintokeskuksesta ja Ahvenanmaan maakunnassa toimivasta Ahvenanmaan valtionvirastosta. Esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjauksia.

Valtion aluehallintouudistus on tämän hallituskauden suurin valtionhallinnon rakenteellinen uudistus. Uudistuksen tavoitteena on lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoaminen valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon. Monialainen valtion aluehallinto puolestaan kootaan nykyistä vahvemmille alueille elinvoimakeskuksiin. Uudistuksessa varmistetaan kielellisten oikeuksien toteutuminen. Uudistus on toteutettu virastojen toimipaikkaverkostoa ja lähtökohtaisesti niihin sijoitettujen virkojen virkapaikkoja muuttamatta, millä varmistetaan virastojen alueellinen läsnäolo ja alueiden erityispiirteiden tuntemus. Toimipaikkaverkosto muodostuu suorana jatkumona nykyiselle aluehallintovirastojen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimipaikkaverkostolle eli avien, Valviran ja elyjen verkostolle. Tällä varmistetaan, että viraston johto ja henkilöstö ovat kattavasti alueilla läsnä hoitamassa lakisääteisiä tehtäviään.

Uudistuksessa ei myöskään muuteta valtion ja kuntien, maakuntien tai hyvinvointialueiden välistä tehtäväjakoja. Uudistuksella ei ole itsenäisiä säästötavoitteita, eikä se johda henkilöstön vähennyksiin. Sekä lupa- ja valvontavirastossa että elinvoimakeskuksissa työskentelee kummassakin noin 2 000 henkilöä.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että lupa- ja valvontavirastoon kootaan pääsääntöisesti kaikki aluehallintovirastojen ja kaikki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Uusiin alueellisiin elinvoimakeskuksiin kootaan nykyisten ely-keskusten muut tehtävät.

Lisäksi uudistuksen yhteydessä toteutettaisiin pienempiä tehtäväsiirtoja eri organisaatioiden välillä. Aluehallintovirastojen metsäpalojen tähytyksen hallinnointi- ja ohjaustehtävät siirrettäisiin sisäministeriöön, aluehallintovirastojen kilpailu- ja kuluttajahallinnon tehtävät siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastoon, aluehallintovirastojen eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja elintarvikkeita koskevat tehtävät siirrettäisiin Ruokavirastoon ja ely-keskusten julkisen henkilöliikenteen tehtävät siirrettäisiin Liikenne- ja viestintävirastoon.

Näillä muutoksilla tavoitellaan hallinnollisesti selkeää tehtäväjakoja valtakunnallisten virastojen välillä, mahdollisten päällekkäisten tehtävien poistamista ja lyhyempiä hallinnollisia ketjuja.

Virastoja koskevissa laeissa säädettäisiin niiden asemasta, tehtävien organisoinnista, organisaatiosta, johtamisesta, tulosoikeudesta ja hallinnon järjestämisestä. Ahvenanmaan valtionviraston tehtävät pysyvät ennallaan. Virastouudistuksen yhtenä tavoitteena on monialaisuus. Virastot kattavat useita eri toimialoja ja tehtäviä. Laaja asiakaskunta hyötyy virastojen monialaisuudesta ja henkilöstön monipuolisesta osaamisesta. Virastojen monialaisuus mahdollistaa laajan yhteistyön eri viranomaisten, kuntien, hyvinvointialueiden ja elinkeinoelämän kanssa.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten ja yritysten näkökulmasta uudistus edistää virastojen päätöksenteon yhdenmukaisuutta ja ennakoitavuutta sekä asioiden käsittelyn joutuisuutta. Erityisesti valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston palvelut ovat kansalaisille ja yrityksille saatavilla valtakunnallisesti alueesta riippumatta. Tämä näkyy erityisesti siinä, että kansalaiset ja yritykset voivat panna vireille asiansa missä tahansa lupa- ja

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

valvontaviraston toimipaikassa siitä riippumatta, missä esimerkiksi luvanvaraista toimintaa on tarkoituksena järjestää.

Lupa- ja valvontaviraston asioiden käsittelyprosesseja on tarkoitus kehittää siten, että asiat käsitellään alueesta riippumatta samalla tavalla, minkä on arvioitu jouduttavan vireille tulleiden asioiden käsittelyaikoja.

Valtakunnallisessa lupa- ja valvontavirastossa voidaan hyödyntää tehokkaasti resursseja ja ohjata vireille tulevia asioita nykytilaa tasaisemmin. Lupa- ja valvontavirastolle on asetettu tavoitteeksi yhdenmukaistaa ratkaisukäytäntöjä, mikä on keskeistä viraston kansalaisille ja yrityksille tarjoamille yhdenvertaisille palveluille alueesta riippumatta mutta myös ratkaisukäytännön ennakoitavuuden näkökulmasta, minkä voidaan puolestaan arvioida merkitsevän myös hallinto-oikeuksiin ohjautuvien valitusasioiden määrän vähentymistä.

Luvitukseen liittyvien toimintojen kokoamisen myötä viranomaisten välisen koordinaation ja viranomaisten välisten lausuntojen tarve vähenee ja prosessien kehittäminen helpottuu. Yritykset löytävät lupapalvelut helpommin ja yhden toimivaltaisen viranomaisen tuottamana.

Arvoisa puhemies! Kymmenen alueellista elinvoimakeskusta hoitaisi jatkossa tehtäviä, jotka liittyvät elinkeinoihin, työllisyyteen ja kulttuuriin, maahanmuuttoon ja kotoutumiseen, maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen, liikenteeseen, alueiden käytön edistämiseen, vesitalouteen, luonnon monimuotoisuuden ja vesien hyvän tilan edistämiseen, kalatalouteen sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoon ja Euroopan maatalouden tukirahaston ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston tehtäviin.

Osa elinvoimakeskusten tehtävistä hoidetaan perustellusta syystä keskitetysti laajemmilla toimialueilla tai valtakunnallisesti. Syyt tälle liittyvät palveluiden saatavuuden parantamiseen ja asiakkaiden yhdenmukaiseen kohteluun, voimavarojen käytön tehostamiseen, kielellisten oikeuksien edistämiseen, erityisasiantuntemuksen saatavuuteen tai turvallisuuden kannalta kriittisten toimintojen ylläpitoon. Nykytilaan verrattuna uusiin keskittämiskäytäntöihin on esityksessä kuitenkin suhtauduttu pidättyväisesti.

Arvoisa puhemies! Valtakunnalliselle lupa- ja valvontavirastolle säädettäisiin tehtäväksi varautumisen alueellinen yhteistyö. Tehtävää toteutettaisiin varautumisen yhteistyöalueilla, jotka ovat yhteneväisiä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden kanssa. Lupa- ja valvontaviraston apuna toimisivat alueelliset valmiustoimikunnat, jotka virasto asettaa. Valmiustoimikunnat toimivat varautumisen alueellisen yhteistyön suunnittelussa, kehittämisessä ja seurannassa.

Elinvoimakeskukset edistävät varautumista toimialueillaan ja niille säädetyillä tehtäväläillä esimerkiksi alkutuotannon, vesivarojen, liikenteen, tienpidon ja niin edelleen osalta, joissa itse toimijat lopulta vastaavat omasta varautumisestaan. Elinvoimakeskusten kokonaisvarautumista tullaan yhteensovittamaan virastotasolla kaikki osastot läpi leikaten.

Parhaillaan sisäministeriön ja valtiovarainministeriön yhteisessä alueellisen varautumisen kehittämishankkeessa selvitetään kuntien, kaupunkien, hyvinvointialueiden ja valtion alueellisten toimijoiden sekä kirkon ja huoltovarmuuskriittisen kolmannen sektorin varautumisen nykytilannetta ja vastuita. Työn tavoitteena on selvittää alueellisten yhteistyörakenteiden järjestämisen eri vaihtoehdot ja tehdä ehdotus toimintamallista ja

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

ohjauksesta. Lisäksi selvitetään tilannekuvatoiminta. Hanke tekee ehdotuksensa tarvittaviksi kehittämistoimenpiteiksi kevään aikana.

Arvoisa puhemies! Uudistuksella on merkitystä myöskin maamme kilpailukyvyyn kannalta. Esimerkiksi ympäristölupien osalta valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoaminen yhdelle valtakunnallisen toimivallan omaavalle viranomaiselle luo edellytykset näiden tehtävien nykyistä asiakaslähtoisemmälle, sujuvammalle, kustannustehokkaammalle ja yhdenmukaisemmalle toimeenpanolle. Jatkossa yksi viranomainen, lupa- ja valvontavirasto, olisi vastuussa ympäristötoimialan asioiden, kuten ympäristölupien, käsittelystä ja valvonnasta, verrattuna nykytilaan, jossa toimivalta on jakautunut neljälle aluehallintovirastolle ja 13 ely-keskukselle.

Ympäristöluvitukseen liittyvien toimintojen kokoamisen myötä viranomaisten välisen koordinaation tarve vähenee ja prosessin kehittäminen helpottuu. Lupamenettely ja valvonta muodostavat uudessa virastossa jatkumon yhtenäisenä kokonaisuutena. Valtakunnallisessa virastossa myös käytössä olevia resursseja on mahdollista kohdentaa koko valtakunnan alueella tarpeiden mukaisesti ja joustavasti.

Ympäristöllisistä oikeuksista huolehditaan edelleen. Lupa- ja valvontavirastossa olisi yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö. Yksiköllä olisi itsenäinen puhevalta yleisen edun valvonnan asioissa viraston sisäisissä menettelyissä. Ympäristötehtävien kokoaminen mahdollistaa resurssien hyödyntämisen yhden lupa- ja valvontaviranomaisen mallissa nykyistä tehokkaammin ja sujuvammin mutta edellyttää yleisen edun valvonnan järjestämistä asianmukaisesti uudessa hallinnon rakenteessa.

Viraston päätöksenteossa olisi tietyissä tilanteissa kuultava yleisen edun valvontayksikköä. Yksiköllä olisi muutoksenhakuoikeus viraston päätöksiin, mikäli kyseessä olisi painava yleisen edun turvaaminen, lain soveltamisalaan liittyvä merkittävien oikeuskysymysten ratkaiseminen tai lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistaminen. Muutoksenhakuun joudutaan kuitenkin tarttumaan vain harvoin. Yleisen edun intressit pystytään tuomaan päätösten valmisteluvaiheessa esille nykyistä sujuvammin, minkä arvioidaan edelleen vähentävän viranomaisten muutoksenhaun kautta tapahtuvaa tarvetta yleisen edun valvontaan. Järjestelyn ei arvioida vaikuttavan asioiden käsittelyaikaan.

Toivomuksena on, että laki saataisiin voimaan 1.1.2026. Edelleen toivomuksena on, että lain vahvistamisen ja voimaantulon välillä olisi kuusi kuukautta, jonka aikana on tarkoitus viimeistellä uuden lainsäädännön toimeenpanon ja uusien virastojen häiriöttömän käynnistämisen edellyttämät valmistelutoimet. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.11 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys aluehallintouudistuksesta on nyt saapunut tänne eduskuntaan. Kokonaisuushan on laaja ja vaikutuksiltaan hyvin merkityksellinen. Hallituksen esityksen sivumäärä yksistään, kun katsoo, on yli 2 000 sivua, ja pelkkään sisällysluetteloinkin menee 29 sivua, eli perehdyttävää tässä paketissa on todellakin paljon, ja kaikkiin tämän esityksen yksityiskohtiin tullaan varmasti sitten paneutumaan hallintovaliokunnassa ja niissä valiokunnissa, jotka tästä esityksestä lausuntonsa antavat.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Hallituksen esityksessä kannatettavaa on tavoite aluehallinnon kehittamisestä sekä lupa- ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamisesta alueesta riippumatta. Ylipäätään on hyvin perusteltua pyrkiä sujuvoittamaan aluehallinnon prosesseja ja palveluita nykyisestä. Tärkeää on samalla huolehtia siitä, että näin isossa uudistuksessa toteutuu monialaisuus ja valtion aluehallinnon alueellinen läsnäolo koko Suomessa.

Näin hallituksen esityksen lähete keskustelussa on kuitenkin syytä nostaa esiin myös huoli uudistuksen aikataulusta. Sehän tuli esiin myös lausuntopalautteessa useammankin lausunnonantajan toimesta. Aluehallinnon uudistuksen mittaluokka huomioiden aikataulu uudistuksen toteutukselle on melko tiukka. Hallituksen esityksessä todetaan, että tavoitteena on lakien voimaantulo jo vuoden 2026 alusta, jolloin samaan aikaan uusi lupa- ja valvontavirasto aloittaisi Suomessa toimintansa. On erittäin tärkeää, että uudistus saadaan vietyä läpi hallitusti jo käynnissä olevia lupa- ja valvontaprosesseja vaarantamatta. Aluehallinnon uudistus kuitenkin koskee 27:ää virastoa ja lähes 5 000:ta valtionhallinnon työntekijää, ja myöskään hyvän henkilöstöpolitiikan merkitystä tällaisen uudistuksen toteuttamisessa ja läpi viemisessä ei voi liikaa korostaa.

Kysyisin vastuuministeriltä: miten olette huomioineet tämän tiukan aikataulun tämän hankkeen ja uudistuksen valmistelussa ja toimeenpanossa, kun tästä pientä huolta on lausunnonantajien keskuudesta nyt nostettu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.14 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tässä kun kävin tuota postitusta katsomassa, 2 096 sivua ja tuommoinen nippu, niin näki, että se on aika valtava kokonaisuus, mitä tässä ollaan käsittelemässä. Lähtökohtaisesti tässä on hyvä tavoite, että yritetään päästä yhdenmukaiseen – voisi sanoa, että yhden luukun – periaatteeseen, jos tätä pelkistää näin kansanomaisesti. Tässä on selkeästi tarpeita, kun katsoo sitä aikaisempaa uudistusta, jossa avit ja elyt laitettiin aikanaan pystyyn, ja siellä on erilaisilla toimialueilla ja toimirajoilla toimivia yksiköitä. Nyt tässä ollaan yhdistämässä niitä, ja se on tässä mielessä hyvä asia.

Mutta tähän lupa- ja valvontaviranomaisen työhön sisältyy tietenkin monia kysymyksiä. Ensinnäkin tässä on kyseessä erittäin monialainen virasto. Täällä on monia alueita, ja tulee väistämättä kysyneeksi, miten paljon tästä sitten saadaan synergiahyötyä, kun tässä on monen ministeriönkin alueelta olevia toimintoja. Tämä kokonaisuus on tässä vähän semmoinen, joka pitää saada täällä käsitellyssä nyt aukeamaan, ja pitää hakea sellaisia ratkaisuja, joilla saadaan yhdenvertaisia, koko maan sisällä olevia ratkaisuja. Se on yksi kokonaisuus, joka tässä minua erityisesti mietityttää.

Toinen kokonaisuus, joka tähän liittyy: Kun kunnat ja hyvinvointialueet tekevät viranomaisten kanssa paljon yhteistyötä, miten paljon tämä kokonaisuus tässä sitten tulee helpottumaan? Ja sitten totta kai yksityiset kansalaiset, yritykset samalla tavalla. Me saadaan ehkä tästä semmoinen kokonaisuus, joka sitten on otsikonomaisesti selkeästi tiedossa, miltä lupia haetaan.

Täällä on monia kysymyksiä muun muassa työsuojelun osalta. Työsuojeluvalvonnan osalta se on aika iso kokonaisuus, parissa tuhannessa noin 400 ihmistä, joita tämä koskee. Siinä mielessä senkin osalta saadaan ehkä nyt sitten kokonaisuus aikaiseksi.

Viimeinen huomio liittyy siihen, että kun tämä keskusvirasto – näin tamperelaisena voin sanoa tämän – tulee toivon mukaan Tampereelle, niin minkälaisista määristä henkilöitä siellä on kysymys? Paljonko siellä on nyt ja paljonko sitten jatkossa? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen on poissa. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.17 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen myötä valtion aluehallintoon ollaan tekemässä jättiuudistusta, jossa Valviran, aluehallintovirastojen sekä ely-keskusten ympäristöasioiden vastuualueen tehtävät kootaan uuteen, valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon. Samalla muodostetaan uudet alueelliset elinvoimakeskukset, joihin jäävät ely-keskusten loput tehtävät.

Muutoksen tavoitteet lupa- ja valvontakäytänteiden yhdenmukaistamisesta ja vahvistamisesta ovat mielestämme kannatettavia. Vasemmistoliitto on yhdenvertaisuuden, tehokkuuden ja laadun lisäämisen puolella. Toimintaa keskitettäessä on kuitenkin muistettava huolehtia riittävästä resursseista sekä alueellisen erityisosaamisen ja aluetuntemuksen säilyttämisestä. Esimerkiksi työsuojelu, varhaiskasvatus, koulutus- ja kulttuuritoimiala, sosiaali- ja terveystoimiala, pelastustoimi — näiden erittäin tärkeät valvontavastuut — ovat kysymyksessä.

Arvoisa puhemies! On ehdottoman tärkeää myös varmistaa, että ympäristö ja luonto eivät jää kärsijöiksi tässä lupahallinnon uudistuksessa. On mielestäni vielä epäselvää, miten uusien viranomaisten toimivallan jako käytännössä vaikuttaisi ympäristöhallintoon. Eduskuntakäsittelyssä onkin erittäin tärkeää pitää huolta siitä, että aluehallintouudistus ei johda ympäristöhallinnon heikentymiseen ja että viranomaisille ei synny eturistiriitoja niiden tehtävien moninaisuudesta johtuen.

Ympäristönäkökohdat pitää jatkossakin huomioida viranomaistehtävien hoidossa riittävällä tavalla. Alueellisen ja valtakunnallisen viraston välisen yhteistyön on oltava saumatonta, eikä uusi järjestely saa aiheuttaa hitautta tai epäselvyyttä ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojelunäkökohtien huomioimisessa virastojen tehtävissä. Lisäksi on varmistettava, että muutoksenhakuoikeuden rajaaminen ei johda ympäristöedun huomioimisen edellytysten heikentymiseen.

Ympäristöön liittyvä viranomaisten lupa- ja valvontatoiminta sekä ympäristöllinen yleisen edun valvonta ovat olemassa, jotta voidaan turvata ja voidaan parantaa luonnon tilaa ja estää ympäristön pilaantumista. Tästä ydintehtävästä on huolehdittava, ja on varmistettava, että liiketoiminnallinen etu ei aja ristiriitatilanteissa ympäristön edun edelle.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että tällä uudistuksella ei tavoitella esityksen mukaan säästöjä eikä siten henkilöstövähennyksiä. Esityksen mukaan tavoitteena on, että henkilöstön sijoituspaikat pysyvät johtoa lukuun ottamatta ennallaan. On kuitenkin ristiriitaista, että samalla kirjataan, että uudistamisessa huomioidaan valtionhallinnon tuottavuusohjelma ja toimintamenojen sopeutumistarve. Siis ei säästetä mutta sopeutetaan.

Toivottavasti eduskuntakäsittelyn myötä saamme selvennystä siihen, miten nämä erilaiset tavoitteet tulevat käytännössä näkymään henkilöstölle. Uudistus on suuri, eivätkä nämä muutokset virastojen toiminnassa yleensä käy aivan kivuttomasti, mutta toivon, että lopputuloksena ovat paremmat ja paremmin toimivat palvelut kaikille luonnon ja ihmisen edusta tinkimättä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.21 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Aluehallinnon uudistuksen keskeisenä tavoitteena on yhdenmukaistaa lupa- ja valvontakäytäntöjä eri puolilla Suomea sekä

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

sujuvoittaa lupaprosesseja. Kysymys on valtavasta kokonaisuudesta, kuten tässä on käynyt ilmi. Keskityn nyt tässä omassa puheenvuorossani ympäristönäkökulmaan.

Lupa-asioiden yhdenvertainen, laadukas ja sujuva käsittely on myös vihreiden pitkään edistämä tavoite, jotta ympäristön kannalta kestäviä vihreän siirtymän hankkeita saadaan vauhditettua. Näemme valtion ympäristöhallinnon lupa- ja valvontatehtävien yhdistämisen yhden valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston alaisuuteen tarkoituksenmukaisena tapana edetä, kunhan yhdistäminen valmistellaan ja toteutetaan huolellisesti. Parhaimmillaan se voi mahdollistaa ympäristövaikutusten kokonaisvaltaisemman huomioon ottamisen ympäristölupa-asioissa. Valitettavasti tässä hallituksen esityksessä ei kuitenkaan tuoda kaikkia ympäristöhallinnon asioita uuden lupa- ja valvontaviraston alle. Elinvoimaketuksille jäisi muun muassa kalataloustehtävistä sekä pääosin vesitaloustehtävistä huolehtiminen. Näiden tehtävien sijoittaminen lupa- ja valvontavirastoon edistäisi paremmin ympäristöasioiden kokonaisvaltaista huomioimista niiden liittyessä olennaisesti ympäristölupatehtäviin.

Arvoisa puhemies! Keskeistä on, että uudistus ei johda ympäristönsuojelun tason heikentymiseen. Esityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yleisen edun valvonnan asianmukaista järjestämistä ja viranomaisten riittävien resurssien turvaamista, jotta lupakäsittelyiden laatu voidaan varmistaa. Lakihankkeelle on asetettu yhteiskunnan ja kansantalouden näkökulmista tavoitteeksi edistää investointeja käyttäjälähtöisten lupaprosessien, keskitettyjen ja digitaalisten asiointipalveluiden sekä resurssien ja osaamisen tehokkaamman hyödyntämisen avulla. Haluan muistuttaa, että yleistä etua valvovan valtion viranhaltijan tehtävä on hallintomallista ja virasto-organisaation rakenteesta riippumatta ennen muuta yleisen edun valvonta. Keskeinen osa sitä on luontoarvojen vaaliminen ja ekologisesti kestävä taloudellisen kasvun edistäminen. Se ei voi perustua luonnonvarojen ylikulutukseen vaan vähähiilisiin sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin.

Julkisen hallinnon keskeisiin edistettäviin asioihin kuuluvat myös kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet elinympäristöä koskeviin muutoksiin. On tärkeää ylläpitää viranomaisen itsenäistä ja riippumatonta puhevaltaa ympäristön edun valvojana. Kuten hallituksen esityksessäkkin todetaan, ely-keskusten rooli yleisen edun valvonnassa on ollut tärkeä. Uuden yleistä etua valvovan yksikön resurssien tulee olla riittävät, ja yksikössä on oltava asiantuntemusta useilta eri aloilta, jotta monenlaisen ympäristöä koskevan päätöksenteon seuraaminen ja lausuntojen antaminen yleisen edun näkökulmasta on edelleen mahdollista. Ely-keskusten oman alueensa paikallistuntemus on ollut osa asiantuntijuutta, ja siitä on edelleen huolehdittava.

Lupa- ja valvontavirastolle on varmistettava riittävät muutoksenhakuoikeudet kaavoihin sekä kaikkiin sitä alempiin päätöksiin tulevassa alueidenkäytön lainmuutoksessa. Sipilän hallituksen aikaiset ympäristöhallinnon valitusoikeuksien rajaukset ovat heikentäneet tilannetta, ja valitettavasti Orpon hallitus on jatkanut samalla tiellä rakentamislain yhteydessä. Tämä vaarantaa ympäristönsuojelun ja kansalaisten oikeuden tasavertaiseen kohteluun. Edelleen on tärkeää, että yleisen edun valvontaa koskevia asioita ratkaisevan yksikön itsenäisyys, riippumattomuus ja puolueettomuus säilytetään myös jatkotyössä. Se on erityisen tarpeellinen tilanteessa, missä ely-keskusten ympäristöpuoli ja avi yhdistetään, koska nykyinen elyn aluehallintoviraston päätöksiin kohdistunut oikeusvalvonta päättyy.

Arvoisa puhemies! Ympäristö ja luonto eivät saa jäädä toisarvoiseen asemaan tässä lupahallinnon uudistuksessa. Päinvastoin uudistuksessa on pyrittävä kasvattamaan

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

ympäristöviranomaisten resursseja, jotta sujuvat lupaprosessit voidaan toteuttaa laadukkaasti. Toivon, että tähän kiinnitetään erityistä huomiota asian käsittelyssä eduskunnassa. [Tuomas Kettunen: Pyydän debattia, aika iso uudistus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Kettunen, pyydätkö myös minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa? [Tuomas Kettunen: Kyllä!] — Olkaa hyvä. — Ja muut edustajat voivat halutessaan seurata edustaja Kettusen esimerkkiä.

15.25 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, kunnioitettu herra puhemies, että annatte mahdollisuuden tähän debattiin, koska kyseessä on iso uudistus, hallituksen isoin uudistus, 2 000 sivua, ja aikataulukin on kohtuullisen tiukka, ja kun nyt ministeri ministeriäitiossa istuu, niin debatin aikana muutama kysymys varmasti myös ministerin suuntaan tulee.

Kiitoksia hyvästä asian esittelystä. Totta kai tärkeitä tavoitteita ovat luvituksen sujuvoittaminen ja päätösten yhdenmukaisuus, mutta minua kiinnostavat, herra puhemies, nämä ely-keskukset, jotka nyt muuttuvat elinvoimakeskukseksi. Omassa kotimaakunnassani Kainuussa on ely-keskus. Se muuntuu yhdeksi elinvoimakeskukseksi yhdessä Pohjois-Pohjanmaan maakunnan kanssa. Kysyn EU:n maaseuturahoituksesta. Nykyisin ne on kohdennettu ely-keskuksiin. Onko nyt niin, että maaseuturahastoihin liittyvä rahoitus jatkossa tuodaan tämän yhteisen elinvoimakeskuksen kautta? Kuinka pidetään huolta siitä, että esimerkiksi Kainuuseen kohdentuu asianmukaisesti EU-rahoitusta [Puhemies koputtaa] maaseudun kehittämiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

15.26 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin kuin tässä edelläkin ja aiemminkin olemme jo kuulleet, kyse on nimenomaan suurimmasta tämän hallituksen valtion kokonaisuuksien uudistamisesta. Tässähän on erittäin hyviä tavoitteita nimenomaan siitä, että saadaan vaikka luvitus niin, että se olisi yhdenmukaisempaa ja meillä kokonaisuudet olisivat paremmin hallinnassa.

Mutta kuinka, ministeri, arvioitte, pystymmekö tämän kokonaisuuden sisällä huomioimaan myös jatkossa ne eri alueitten erityispiirteet sen vaatimalla tavalla, mitä se vaatii? Tuossa puheenne lopussa puhuitte paljon tästä kokonaisturvallisuudesta ja varautumisesta ja näistä varautumisen yhteistyöalueista ja valmiustoimikunnista. Kun tämä on kuitenkin sellainen asia, että niiden vastuiden on oltava hyvin selvillä, kenelle tämä kokonaisturvallisuudesta huolehtiminen kuuluu, niin kerroitte puheenvuorossanne, että tätä ollaan vielä selvittämässä ja tähän on tulossa joku työryhmä, jolla oli joku päivämäärä, mihinkä mennessä vielä lisätyötä tehdään. Onko kuitenkin niin, että kun tämä uudistus astuu voimaan, niin nämä vastuut ovat selkeät?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

15.28 Mika Riipi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tosiaan ei ole pelkkä hallintouudistus, vaan tämä on mitä suurimmassa määrin itse asiassa kasvu-uudistus. Siinä mielessä ehkä olisin toivonut, että valmistelussa olisi kiinnitetty enemmän huomiota nyt muun muassa käynnissä olevaan Business Finlandin valmisteluun ja ehkäpä

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

jo nyt käynnistyneeseen työllisyysuudistukseen. Toivoisin, että ministeri reflektoisi vähän, millä tavalla nämä kokonaisuudet liittyvät toisiinsa.

Mutta varsinainen kysymys liittyy siihen, että nyt kun ely-keskukset lakkaavat ja 15:stä tuleekin 10 ja jo nyt meillä on aika isoja haasteita maakunnan kehittämässä siinä, että yhden maakunnan alueella voi olla kolme toimivaltaista ely-keskusta, niin miten tämän uudistuksen jälkeen se aluekehittämisen ydin, maakuntaohjelma, sitoo sitten näitä kaikkia viranomaisia, kun ne etääntyvät nyt sieltä maakuntarakenteesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

15.29 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä uudistus ja ilmeisen hyvässä hengessä alueiden kanssa rakennettu. Tärkeähän tässä on, että aluehallinnossa toteutuu tulevaisuudessa monialaisuus ja alueellinen läsnäolo. Mitä kauemmaksi ja kasvottomammaksi päätöksenteko karkaa, sitä vaikeampaa alueiden kehittäminen tulee olemaan. Toimiva aluehallinto on myös tärkeä työkalu aluekehittämisessä ja aluepolitiikassa, ja sitä erityisesti nyt tarvitaan. Se aluepolitiikkasana on kyllä ollut hirvu vieras tälle hallitukselle, enpä ole monta kertaa täältä salista kuullut.

Toivottavasti tällä nyt sitten lopultakin ne nykytilan keskeisimmät ongelmat asiakkaiden ja palvelujen tuottajien näkökulmasta pystytään yhtenäistämään. Suurimmat ongelmat ja erot ovat aluehallintovirastojen osalta olleet käsittelyajat, keskenään hyvin erilaiset tulkinta- ja ratkaisukäytännöt sekä alueellinen toimivalta. Joillakin alueilla erityisesti maankäytön ja kaavoituksen osalta on ollut suuriakin ongelmia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

15.30 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministeri Ikoselle tämän suuren rakenteellisen uudistuksen nyt eduskuntaan saattamisesta. — Tätä on odotettu jo yli kymmenen vuotta, ja tämä jos mikä on nimenomaan järkevää hallinnon yhdenmukaistamista, byrokratianpurkua ja norminpurkua, ja ennen kaikkea sitten loppuvoittaja on tietenkin asukas, joka tästä hyötyy.

Tämän uudistuksen tavoitteenahan on sujuvoittaa kansalaisten ja elinkeinon lupapalveluita ja valvontaa, ja uudistus näkyy jatkossa siinä, että kansalaiset ja yritykset voivat panna vireille asiansa missä tahansa lupaviraston toimipaikassa, ja käsittelyprosesseja kehitetään niin, että asiat käsitellään alueesta riippumatta samalla tavalla, mikä nopeuttaa vireille tulleiden asioiden käsittelyaikoja. Ennen kaikkea tällä pystytään yhdenmukaistamaan ja varmistamaan sitä, että kaikki kansalaiset saavat ympäri Suomea myös yhdenvertaisesti vastauksen ja kohtelun lupa-asioissaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.31 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä uudistus on mammutti, mutta sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että kun päätösvalta siirtyy mahdollisimman kauas maakunnista ja kunnista, niin se tietää, että byrokratia kasvaa aivan uusiin mittasuhteisiin ja lupien saanti eri hankkeille ei kuin viivästyy. Voisin sanoa esimerkkinä, että kun aikanaan olivat tiepiirit ja tielaitokset

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

kunnissa, niin silloin jos tarvitsi kaapelin alitusluvan, eli vaikka vedetään kaapeli järveen, vaikka sähkökaapeli tai puhelinkaapeli, niin tiemestarilta sai sen luvan — kun paperit vei tänään, niin huomenna oli lupa hankittu. Nyt kun Ilomantsiin rakennettiin valokuitua, niin se meni Tampereen ely-keskukseen ja toista vuotta kesti, eikä olisi vielääkään tullut, vaan siellä piti monta delegaatiota käydä, karvahattulähetystä, jotta saatiin se lupa.

Sellainen sinisilmäinen usko, että keskittämällä palvelut saisimme jotakin hyvää maakuntiin... Katsokaa Itä-Suomea, arvoisa ministeri, missä tilassa se on. Mitään ei ole tullut. Syrjäsalmen siltaakin on kolme vuotta korjattu, ja jos ei korjata, se kohta romahtaa ja loppuu junaliikenne Itä-Suomesta kohti Helsinkiä. Samoin monet muut sillat jossakin byrokraatiaviidakossa makaavat tällä hetkellä. Toivoisin hieman realismia, koska ei tarvinne luetteloida, miten kävi niille valtioille, joissa on ollut valtava hallinto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.32 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on keskimääräistä vähän iäkkäämpi täällä eduskunnassa, niin siitä on varmaan haittaa, mutta näissä asioissa siitä voi olla joku hyötykin, kun on nähnyt tavattoman monta alueellista uudistusta tai uudistuspyrkimystä. Olin itse lääninhallituksen virkamies vuodesta 1994 vuoteen 2000 silloisessa Turun ja Porin lääninhallituksessa. Vuonna 97 meillä tehtiin nämä viisi suurlääniä, sen jälkeen tulivat sitten elyt ja avit, ja Sipilän hallituksen aikana suunniteltiin sitten jossain määrin nykyisiä hyvinvointialueita muistuttavia maakuntia, mutta niillä olisi ollut laaja-alaisemmat tehtävät. Eli tuntuu siltä, että tämä aluehallinnon uudistaminen on kestoaihe meillä.

Toivotaan tietysti tällekin uudistukselle kaikkea hyvää, mutta korostaisin kahta asiaa siellä: vahva asiantuntemus, nimenomaan erityisasiantuntemus niillä sektoreilla, joista siellä kuitenkin sitten vastataan, ja sitten samalla hyvä yhteistyö eri sektoreiden kesken, että ei siilouduta. Niissä monialaisissa lääneissä olisi paljon etuja. Muistan esimerkiksi Estonian katastrofin hoidossa, miten hyvin pelastusjohto, [Puhemies koputtaa] poliisijohto ja muut pelasivat siellä yhteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.34 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Kiitos tästä asian esille ottamisesta. Nythän tämä aluehallintouudistus kuulostaa kyllä oikeasti ihan järkevälle ja hyvälle. Lupa- ja valvonta-asioita tässä muutetaan parempaan suuntaan. Tästähan pitäisi periaatteessa tulla vähän vähemmän byrokratiaa, näin ainakin olettaisin. Valtakunnallinen lupavirasto kuulostaa kyllä oikein järkevälle. Ei tule semmoisia päällekkäisyyksiä, ja sitten helpottaa ihmisten arkea. Näin ollen tosiaan se johtaa siihen sujuvampaan arkeen, mitä varmasti kaikki kansalaiset haluavat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Löfström, varsågod.

15.34 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Ärade herr talman! Propositionen föreslår en reform av statens regionförvaltning med omstruktureringar av ämbetsverk. Statens ämbetsverk på Åland behåller sin nuvarande ställning och uppgift.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Enligt lagförslaget får Statens ämbetsverk på Åland en ny lag. Det är bra med en lag för Statens ämbetsverk på Åland. Det gör reformen tydlig och klar, då Åland är självstyrkt men också ett geografiskt insulärt område som är enspråkigt svenskt. Därför är det också viktigt att betona att de språkliga rättigheterna garanteras.

Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille. Lakiesityksessä esitetään, että uusi Ahvenanmaan valtionvirastoa koskeva laki hyväksytään. On hyvä, että Ahvenanmaan valtionvirasto saa oman lain. Se tekee kaikesta mahdollisimman selkeää ja yksiselitteistä, mikä hyödyttää kaikkia. Tärkeää on myös kielellisten oikeuksien turvaaminen käytännössä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

15.35 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on varmaan aivan paikallaan. Mutta kuten edustaja Lindén täällä sanoi, kun on ikää riittävästi, katsoo näitä uudistuksia, hallintoleikkiä, mitä tässä on vuosikymmeninä tehty, kun valtion aluehallintoa on kehitetty. Hän oli silloin lääninhallituksessa vuonna 97, kun tehtiin tämä läänitys, minä olin täällä eduskunnassa päätöksentekijänä. Muistan katkerana sisäministeri Backmanin esityksen siitä, että luodaan nämä viisi suurlääniä, jotka olivat täysin kummallinen järjestelmä. Muualla maailmalla, niin kuin Ruotsissakin, mennään sillä perinteisellä maakuntajaolla, ja siihen on yritetty keskittää erityyppiset valtion aluehallinnon tehtävät, ja alempaan tulevat maakuntahallinnon tehtävät.

Nyt kysyn ministeriltä: oliko teillä missään vaiheessa kenelläkään päässä ajatus miettiä, mitä jos meillä olisi ollut ne 12 perinteistä läniä vaakunoineen, jotka täällä ovat olemassa — muun muassa silloin, kun tehtiin nämä hyvinvointialueuudistukset? Nyt tehdään jälleen näitä uudistuksia. Se olisi kansalaisille selkeä järjestelmä, ja siinä voisivat olla jopa nämä verotusoikeuskeskustelut aivan toisessa kulmassa kuin meillä tällä hetkellä ovat. Olisiko tässä ollut jotakin isompaakin mahdollisuutta tehdä kuin nyt vain tämä uudistus? [Aki Lindén: Siihen vielä palataan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.37 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Pohjois-Suomen näkökulmasta uudistus on tärkeä, sillä se varmistaa alueellisen läsnäolon säilymisen ja palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden. Uudistuksen myötä päätöksenteko nopeutuu ja yritysten lupaprosessit selkiytyvät. Tämä on erityisen merkittävää pohjoisen elinkeinoelämälle, jossa kaivos- ja matkailualan hankkeet tarvitsevat joustavampia, ennakoitavampia lupakäytäntöjä. Virastojen resurssien keskittäminen mahdollistaa asiantuntemuksen tehokkaan hyödyntämisen ja vahvistaa alueiden elinvoimaa. Aluehallintouudistuksen myötä pohjoisen Suomen erityispiirteet huomioidaan entistä paremmin. Lupaprosessien keskittäminen ei tarkoita palvelujen katoamista alueilta, vaan tavoitteena on sujuvoittaa asiointia ja varmistaa, että ratkaisut tehdään asiantuntevasti ja nopeasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

15.38 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten aikaisemminkin tässä kollegat ovat todenneet, olen samaa mieltä, että uudistusta todella tarvitaan, mutta ihan yhtä lailla — niin kuin edustajat Lindén ja Kiljunen tässä totesivat — uudistuksia on tehty varsin pitkään ja hartaasti ja tuntuu, että ainoa pysyvä on muutos ja uudistus. Kyllä tarttuisin samaan asiaan kuin edustaja Kiljunen, että olisiko tässä voinut olla paikka vähän isommalle muutokselle sitten kuitenkin. Tämä meidän hallintojärjestelmä näyttäytyy tällä hetkellä aika pirstaleiselta, ja tässä olisi voinut olla kyllä paikka tehdä sitten isompi muutos myöskin tähän.

No, nyt ei sitä isompaa muutosta tule, mutta ehkä sitten tässä kohtaa kuitenkin aina tulisi muistaa myöskin se valtion henkilöstö siellä alueella ja että varmistetaan se, että se muutos ei kuormita liikaa, koska tässä nyt kuitenkin isoja säästötoimiakin valtionhallinnon osalta ollaan tehty ja näin. Pidetään se henkilöstö mukana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joonas Räsänen, olkaa hyvä.

15.39 **Joonas Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä jo lähdettiin lääninuudistusta kaipaamaan, mutta kukaan ei vielä sentään maaherraksi ilmoittautunut. [Välihuutoja — Naurua] Mutta varmasti halukkaita kyllä täältä kollegoiden keskuudesta löytyy, varsinkin jos noin kauniisti pyydetään.

Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kun kuuntelee, niin minusta on hyvä todeta, että kyllähän me päätöksentekijät aika paljon tästä hallintohumpasta tykkäämme, koska tuskin tämä on viimeinen hallinnollinen uudistus, jota Suomessa tehdään. Sinänsähän tämän uudistuksen tavoitteet ovat monelta osin todella kannatettavia, ja toivon mukaan ne myös nyt sitten käytäntöön menevät ja lähtevät vaikuttamaan.

Mutta olisin kysynyt tästä aikataulusta, kun oma muistikuvani on, että kun tässä viimeisinäkin vuosina erilaisia hallintouudistuksia on tehty, niin yleensä keskeinen kritiikki on aina liittynyt toimeenpanoajan lyhyeen kestoan. Ja kun tämänhän tulisi olla voimassa jo ensi vuoden alusta, niin kyetäänkö tässä vuoden mittaan nyt tämä todella viemään toimeen [Puhemies koputtaa] siten, että vuoden 26 alussa tämä kaikki todella toimii?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Lyly, ja sen jälkeen vastauspuheenvuoro ministerille. — Olkaa hyvä.

15.40 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä kuitenkin tavoitellaan toimintojen tehostamista ja asioiden nopeampaa käsittelyä, niin taustalla kuitenkin ovat niiden ihmisten lisäksi myös nämä meidän tietojärjestelmät ja kaikki tämä kokonaisuus, mikä siellä on. Äkkiä tulee mieleen, että kun me ollaan tässäkin salissa aika monta kertaa puhuttu harmaasta taloudesta ja kaikesta muusta, niin kuinkahan paljon tämä silläkin alueella tuo lisää työkaluja, jos niitä tietoja kootaan yli lupaviranomaisten ja viranomaisten — kuinka hyvin niitä jaetaan, ja kuinka monia satoja tietojärjestelmiä täällä on? Paljonko silläkin alueella sitten tulee olemaan työtä, että me saadaan tämä kone oikeasti toimimaan? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

15.42 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen:** Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä keskustelussakin on hyvin tullut esiin, tämän uudistuksen tärkeitä periaatteita ovat monialaisuus ja alueellinen läsnäolo. Kun tässä kysyttiin sitä, käytiinkö vaihtoehtoja läpi siitä, miten tätä uudistusta tehdään, niin kyllä me itse asiassa jo hallitusohjelmaneuvoittelussa kävimme läpi näitä erilaisia vaihtoehtoja. Eri ministeriöt esittivät sitä, että jokainen olisi melkein halunnut rakentaa itselleen valtakunnallisen oman viraston. Siinä todettiin, että me haluamme kuitenkin tätä monialaisuutta ja sitä, että tuomme yhteen eri hallinnonalojen osaamisen, koska se tukee myöskin alueellista työtä entistä paremmin.

Toinen asia, jonka totesimme, oli se, että haluamme, että valtion aluehallinto on läsnä alueilla jatkossakin, ja se ohjasi tähän kokonaisuuteen. Kuitenkin myöskin se, että haluamme esimerkiksi luvituksessa ja valvonnassa päästä yhdenmukaisiin käytäntöihin valtakunnallisesti ja saada sujuvuutta, haastoi siihen, että halusimme lupa- ja valvontaviraston rakentaa valtakunnalliseksi. Nämä ehkä tässä kulmina näihin vastauksiin.

Sitten täällä keskusteltiin siitä, että aikataulu on tiukka, ja se on todellakin tiukka. Nyt halusimme tuoda tämän lainsäädäntöpaketin — valtavan kokoisen paketin — jo tässä vaiheessa tänne sen takia, että eduskunnalla on aikaa nyt tässä kevätkaudella. Ja toivon, että sitä jää myöskin, niin että ehditään käsitellä se tässä kevätkaudella, jolloin siinä olisi sitten se kuusi kuukautta aikaa myöskin johdon valintaan, työjärjestysten rakentamiseen, kaikkeen siihen käytännön organisoimiseen.

Tämä tiukka aikataulu on huomioitu jo valmisteluvaiheessa, ja tämä koko prosessi tässä valmistelussa on tehty hyvin osallistaen. Tässä ovat olleet mukana paitsi eri ministeriöt myöskin kaikki mukana olevat virastot. Heidän henkilöstönsä on ollut edustettuna. On tehty alueellisten kumppaneiden kanssa valmistelutyötä, eli tässä on ollut hyvin laaja rinki matkassa jo heti alusta asti.

Lisäksi olemme käynnistäneet toimeenpanohankkeen jo vuoden 24 puolella, jotta ehditään tehdä myöskin sen puolen valmistelutyö huolella. Tässä muun muassa lupa- ja valvontaviraston ryhmässä on 300 tahoa valmistelemassa, ely-ryhmässä sata valmistelijaa, eli siellä on myöskin laaja osallisuus siinä, miten sitä rakennetaan.

Muistan itsekin, kun täällä on muisteltu sitä, miten kukakin oli: olin itse silloin aikanaan TE-keskuksessa kehityspäällikkönä. Vastasin silloin kanssa osaltani oman organisaation saattamisesta kohti ely-aikaa ja seurasin sitä hyvin. Silloin esimerkiksi oli hyvä tällainen muistisääntö, kolme M:ää: mitä tehdään, miksi tehdään, ja mitä tämä merkitsee minulle? Tämä oli aika hyvä muistisääntö, jolla voidaan miettiä tällaisen muutoksen läpiviemistä henkilöstön näkökulmasta. Mutta keskeistä on viestintä, viestintä, viestintä.

Sitten kuitenkin tähän aikatauluun: miksi pidettiin tällainen tiukka aikataulu? Haluttiin varmistaa luvituksen sujuvuus, käsittelyaikojen nopeutus ja yhdenvertainen sote-palveluitten valvonta eri puolilla Suomea. Nämä koettiin niin tärkeinä tavoitteina, että haluttiin myöskin pitää tästä aikataulusta ja viiveettä etenemisestä kiinni.

Sitten täällä kysyttiin lupa- ja valvontaviraston päätoimipaikasta. Tämähän on edelleenkin virastona läsnä 18 paikkakunnalla, ja päätoimipaikkaa esitetään Tampereelle. Siellä on tällä hetkellä 209 henkeä, ja tämä uudistus tuo nyt tässä kohtaa sitten pääjohtajan ja johdon yksikön sinne, mutta nämä lukumäärät tulevat täsmentymään tässä matkan varrella tarkemmin.

Ympäristönäkökulmat nousivat myöskin täällä keskusteluun, ja tässä on ehkä nykyisellä mallilla haaste siinä, että eri viranomaiset lausuvat toisilleen ja on turhan etäistäkin

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

työskentelyä tällä hetkellä ja saattaa tulla valituksia viranomaiselta toiselle ja näin edelleen. Tässä tavoitteena on saada tiiviimpi ja aidompi yhteistyö ympäristöasioitten ennako- ja jälkivalvonnassa, ja tässä ollaan perustamassa myöskin yleisen edun valvontayksikkö ympäristöosastolle. Se tulee olemaan riippumaton ja puolueeton, ja silloin edelleen on oikeus hakea muutosta viraston päätöksiin. Tämä valitusoikeuden laajuuden arviointi menee vielä perustuslakivaliokunnan käsittelyyn, eli eduskunnassa on mahdollista myöskin käydä se vielä tarkemmin läpi.

Sitten täällä kysyttiin vielä tätä alueellista näkökulmaa, alueellista tuntemusta. Oli muun muassa Kainuun esimerkki täällä näin, miten se varmistetaan. Ajattelen, että tässä elinvoimakeskusten puolella taas tosi tärkeätä on se alueellinen läsnäolo, niin että vaikka meillä on kymmenen elinvoimakeskusta, niin elinvoimakeskus on läsnä kaikissa maakunnissa. Se mahdollistaa myöskin sen, että siinä jatketaan esimerkiksi MYR-yhteistyötä. Näen, että se on myöskin hyvä nyrkki koordinoita näitä tavoitteita yhteen.

Varautumisesta kysyttiin. Kyllä meillä viranomaisten vastuut ovat selkeät. Siinä työryhmässä, mikä meillä on nyt tässä rinnalla — tässä sisäministeriön ja valtiovarainministeriön työryhmässä — haetaan alueellisen koordinaation tiiviimpää rakentamista. Siinä on meillä vielä kehittämistä, ja siinä, miten tilannekuvaa rakennetaan ja miten sitä ohjataan, täsmennetään ja haetaan sitä mallia. [Puhemies koputtaa] Nyt keväällä tämä työryhmä valmistuu.

Sitten vielä viimeisenä vastauksena: Ahvenanmaan valtionviraston tehtävät tulevat pysymään ennallaan, ja kielellisistä oikeuksista tullaan huolehtimaan uudistuksessa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.47.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.37.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Seuraavaksi edustaja Riipi, poissa. Edustaja Eskelinen, poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.38 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvokas puhemies! Valtion aluehallintouudistus on yksi hallituskauden merkittävimmistä uudistuksista. Sen tavoitteena on tehostaa hallintoa, yhdenmukaistaa valvontakäytäntöjä ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Hallituksen esityksessä ehdotetaan uuden lupa- ja valvontaviraston perustamista, joka kokoaa yhteen nykyisiä aluehallintovirastojen ja Valviran tehtäviä. Samalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävät jaetaan uudelleen elinvoimakeskuksiin, mikä vahvistaa alueiden kehittämistä ja rahoitusta.

Arvoisa rouva puhemies! Pohjois-Suomen näkökulmasta uudistus on tärkeä, sillä se varmistaa alueellisen läsnäolon säilymisen ja palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden. Uudistuksen myötä päätöksenteko nopeutuu ja yritysten lupaprosessit selkiytyvät. Tämä

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

on erityisen merkittävää pohjoisen elinkeinoelämälle, jossa kaivos- ja matkailualan hankkeet tarvitsevat joustavampia ja ennakoitavampia lupakäytäntöjä. Virastojen resurssien keskittäminen mahdollistaa asiantuntemuksen tehokkaan hyödyntämisen ja vahvistaa alueiden elinvoimaa.

Aluehallintouudistuksen myötä Pohjois-Suomen erityispiirteet huomioidaan entistä paremmin. Lupaprosessien keskittäminen ei tarkoita palveluiden katoamista alueilta, vaan tavoitteena on sujuvoittaa asiointia ja varmistaa, että ratkaisut tehdään asiantuntevasti ja nopeasti. Erityisesti vihreän siirtymän investointien osalta on tärkeää, että ympäristölupaprosessit tukevat kestävästä kehitystä ja alueellista kasvua.

Arvoisa rouva puhemies! Hallittu ja tehokas aluehallinto tukee Suomen taloudellista kasvua ja alueiden tasapuolista kehitystä. Pohjois-Suomen elinkeinojen ja ihmisten arjen kannalta on tärkeää, että uudistus varmistaa palveluiden sujuvuuden ja viranomaisten toiminnan tehokkuuden. Tämä uudistus on askel kohti selkeämpää ja toimivampaa aluehallintoa, joka palvelee kansalaisia ja yrityksiä paremmin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen olikin ennen Hännistä, mutta edustaja Hoskonen ei ole vielääkään paikalla, jotenka mennään eteenpäin. Elikkä Hoskonen, poissa, edustaja Kiljunen poissa. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.41 Tuomas Kettunen kesk: Kiitoksia, rouva puhemies! Tosiaan aluehallintouudistusta koskeva lainsäädäntö on käsittelyssä. Kyseessä on lähes 2 100-sivuinen hallituksen esitys. Itse asiassa, rouva puhemies, paljon on asiaa ja raskasta asiaa. Tämä pitää sisällään 290 eri lakiesitystä. Mutta tähän jakaantuu kolmeen osaan.

Yksi: perustetaan tämmöinen uusi valtakunnallinen lupa- ja valvontavirasto, jonne kootaan kaikki Valviran tehtävät, suurin osa nykyisistä aluehallintoviraston lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävistä sekä pääosa ely-keskusten ympäristöön liittyvistä tehtävistä. — Ja onnittelut, Tampere. Päätoimipaikaksi on tulossa tälle lupa- ja valvontavirastolle Tampere.

Sitten toinen osa on se, että perustetaan kymmenen elinvoimakeskusta, elikkä nämä elinvoimakeskukset korvaavat nämä nykyiset 15 ely-keskusta.

Sitten kolmas on se, että luvituksessa toteutetaan tulevaisuudessa yhden luukun mallia, elikkä lupa- ja valvontavirastosta annetaan luvat yhden luukun mallilla, mikä on kyllä minun mielestäni todella hyvä ajatus, koska tähän sujuvoittaa luvitusta. Ja tästähän tässäkin salissa useampaan otteeseen on käyty keskustelua, että luvitusta on sujuvoitettava, koska tänä päivänä se alkaa olemaan ja on ollut pitemmän aikaa kasvunkin hidasteena, koska monet teollisuuteen ja yritys-elämään sijoittuvat luvat kestävät liian pitkiä aikoja tuolla byrokratian rattaissa.

Rouva puhemies! Sitä ihmettelin tuossa jo aikaisemmin, että aikataulu on aika tiukka tämän lainsäädännön osalta. Tämä kyseinen esitys ja lakiesitykset tulisi käydä melko nopeasti lävitse tässä talossa. Toivon kuitenkin, kun tämä useampaan valiokuntaan menee, että perusteellisesti valiokunnat käyvät lävitse tämän esityksen, koska tämä on niin iso uudistus.

Itselläni huoli on siitä, että kun tällä on vaikutuksia useampaan maakuntaan, niin kuinka pidetään huolta siitä, että valtionhallinto on mahdollisimman lähellä tulevaisuudessa, eli vaikka se lupa- ja valvontavirasto tulevaisuudessa on Tampereella, ne toiminnot ja toimenpiteet asianmukaisesti sitten käyvät tuolla maakunnissa, niin että ei käy niin, että

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

valtiota kyllä kiinnostavat maakunnista tulevat vahvuudet liittyen luonnonvaroihin mutta sitten se alueellinen läsnäolo valtion toimesta unohtuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

19.44 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi tähtää aluehallinnon kehittämiseen. Esityksen tavoitetta — lupa- ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamista alueesta riippumatta sekä prosessien ja palvelujen sujuvuuden parantamista — voi pitää kannatettavana. On tärkeää, että aluehallinnossa toteutuu monialaisuus ja alueellinen läsnäolo.

Esitettyjen lainsäädäntömuutosten aikataulu uudistuksen mittaluokka huomioon ottaen on hyvin haasteellinen. Tavoite on, että lait tulevat voimaan jo vuoden 2026 alusta, jolloin myös uusi lupa- ja valvontavirasto aloittaa toimintansa. Tiukasta aikataulusta huolimatta edellytän, että valiokunnille tulee työrauha tämän laajan asiakokonaisuuden käsittelyyn. Muutosprosessi tulee saada vietyä läpi hallitusti käynnissä olevia lupa- tai muita prosesseja vaarantamatta.

Aluehallinnon uudistus koskee 27:ää virastoa ja 4 600:aa valtionhallinnon työntekijää. Uudistuksen toteuttamisessa korostuu hyvän henkilöstöpolitiikan merkitys muutostilanteessa ja toisaalta myös huoli valtionhallinnon sopeutustoimien ja suuren uudistuksen samanaikaisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.46 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitin samaan asiaan huomiota kuin edustaja Kettunen, että tämä aikataulu on todella kiireinen. Jos ajatellaan, että tämän lain ja tämän uudistuksen pitäisi olla ensi vuoden alussa toiminnassa, niin että kyettäisiin hoitamaan niitä tehtäviä, niin tulee olemaan todella kiire. Tämä käsittely vie täällä eduskunnassa kuitenkin jonkun aikaa, ja kun katsoo tuota 2 096-sivuista kokonaisuutta, niin siellä on paljon asioita, ja sen osalta se käsittely pitää täällä pystyä tekemään hyvin.

Niin kuin täällä iltapäivällä tuli jo esiin, me palataan tavallaan semmoiseen kymmenen alueen kokonaisuuteen. Ennen läänejä taisi olla 12, ja on ollut 15:tä ja viittä ja vaikka mitä tässä välissä. Se noin kymmenkunta aluetta nyt näyttäisi olevan Suomessa semmoinen kokonaisuus, ja toivon mukaan muissakin kokonaisuuksissa päädytään suurin piirtein samoihin alueisiin, mikä olisi järkevää jatkon kannalta.

Tämä tehdään varmasti sellaisten ongelmien takia, mistä meilläkin Tampereella on kokemuksia. Meillä on ollut yksi saariprojekti siellä Näsijärvellä, ja siellä avi ja ely olivat vähän erisuuntaisilla kannanotoilla, ja nyt ne menevät samaan virastoon sitten jatkossa. Sinänsä saattaa olla, että tämä työ sitten paranee ja saadaan asioita nopeammin eteenpäin ja yhteisiä kantoja tehtyä. Nämä ovat niitä käytännön esimerkkejä, joita on havaittu.

Itse näen tämän niin kuin sellaisena asiana, että tämä antaa paljon mahdollisuuksia, mutta näissä lakiesityksissä ja tässä ministerien esittelyssä ei tavallaan tullut, mitä tuloksia tällä haetaan. Täällä puhutaan, että nopeutetaan käsittelyä ja tämäntyyppisiä, mutta mitä muuta tulosta tällä saadaan? Jos me kootaan nämä virastojen tietoaineistot yhteen, niin luulisi, että sieltä löytyy läpi ajaen joitain muitakin asioita, jotka voivat parantua tämän

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

seurauksena, muun muassa harmaan talouden torjunta, josta iltapäivällä muutaman sanan sanoin. Se on semmoinen asia, jota valvontahenkilökunnat joutuvat koko ajan seuraamaan, ja siellä voi olla satojen miljoonien potti saatavissa julkiseen talouteen, ja se olisi tässä todella tärkeää. Meidän pitää näitä metsästää myös, kun me ajatellaan tällaista rakenneuudistusta. Se minusta tässä esittelyssä on ainakin jäänyt vähän vähemmälle, mutta toivoisin, että se täällä käsittelyssä, sitten kun me tätä käsitellään eri valiokunnissa, nousee paremmin esiin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.49 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu rouva puhemies! Tosiaan käsittelyssä on aluehallintouudistus, ja niin kuin edustaja Lyly tuossa aikaisemmassa puheenvuorossaan totesi, että mitä tuloksia näillä uudistuksilla on tulossa — varmasti se meille sitten valiokuntakäsittelyssä tulee esille, mutta säästöjähän tämä lakiesitys ei ole tuomassa. Mutta toivomme totta kai, että onnistuu ainakin tämän luvituksen osalta niin, että tulokset ovat paljon positiivisempia sen suhteen, että luvitukset toimivat paljon nopeammin kuin ne tänä päivänä toimivat.

Mutta menen vielä, rouva puhemies, näihin elinvoimakeskuksiin. Elikkä kun tällä hetkellä tosiaan meillä on tässä maassa 15 ely-keskusta, niin tulevaisuudessa tulee olemaan kymmenen elinvoimakeskusta. Tässä vaiheessa ei tapahdu muuta kuin että tämä alueiden määrä supistuu kymmeneen elinvoima-alueeseen. Ely-keskuksiltahan lähtivät tämän vuoden alussa TE-palvelut kunnille ja tässä uudistuksessa osa ympäristöasioista.

Mutta, rouva puhemies, sitä vähän ihmettelen, että kun puhutaan kuntapohjaisten maakuntaliittojen toiminnasta — elikkä tässä maassa on 18 maakuntaliittoa — niin näitten tulevaisuudesta ei tässä esityksessä puhuta mitään. Nämä maakuntien liitot, maakuntahallinnot, on tällä hetkellä kirjattu lakeihin aluekehitysviranomaisiksi. Ely-keskuksia oli tuota määrää vähemmän, elikkä se 15, ja vain viisi elyä on hoitanut EU:n rakennerahastoasioita. Nyt elinvoimakeskuksia olisi tämän esityksen mukaisesti vain kymmenen, joten kyllä näen haasteelliseksi sen, että alueellinen eriytyminen suhteessa maakunnan liittoihin, joita on siis 18, kasvaisi.

Puhemies! Kun tätä ministeri Ikonen esitteli, niin kysyin häneltä sitä, että kun omassa kotimaakunnassani Kainuussa on Kainuun ely-keskus, joka sitten sulautuu elinvoima-alueeksi yhdessä Pohjois-Pohjanmaan kanssa — Pohjois-Pohjanmaalle tulee tämä elinvoimakeskuksen päätoimipaikka, ja Kainuuseen tulee sitten tämmöinen sivutoimipiste — niin tähänastisesti Kainuun elyllä on ollut korvamerkittynä muun muassa EU:n maaseuturahastoon liittyvät rahoitukset, niin kuin ne on kohdennettu ely-keskusten suuntaan. Elikkä Kainuun alueellekin on ollut oma potti jaettavaksi EU:n maaseuturahaston osalta. Kysymys kuuluu sitten, että kun sitä ei lakiin ole kirjattu, niin kuinka se sitten huolehditaan, että alueellinen tasa-arvoisuus toteutuu, kun näitä EU:n muun muassa maaseuturahastoon liittyviä rahoja sitten näillä elinvoima-alueilla jaetaan. Totta kai alueita tulee kehittää alueitten elinvoiman vahvistamiseksi alueitten vahvuuksien mukaan, ja kuten tiedämme, Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla, molemmissa maakunnissa, on vireätä maaseutua ja vireitä maaseutuyrittäjiä, maaseutuelinkeinojen harjoittajia, ja totta kai tulee pitää huoli myös tulevaisuudessa siitä, että molempien maakuntien maaseutua kehitetään tasapainoisesti.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Rouva puhemies! Keskustalaisena maakunnan kansanedustajana ajattelen tätä uudistusta hieman pessimistisesti siitä lähtökohdasta katsottuna, että keskustan ajatus on aluelähtöisessä kehittämisessä, jossa alueiden päätösvaltaa lisätään, ja tässä nyt tietyillä alueilla se päätösvalta saattaa siirtyä vähän kauemmaksi. Ennemminkin valtiovallan ohjausvallan alueisiin pitäisi vahvistua, ja jossain määrin voidaan puhua pyrkimyksestä nyt keskittää tätä valtion aluehallintoa.

Rouva puhemies! Tämä on iso uudistus, ja mielenkiinnolla lähemme sitten tuolla valiokunnissa... Tämä tulee myös työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, ja varmaan sitä alueellista tasa-arvoasiaa sitten meidän valiokunnassa käsitellään.

Mutta vielä, niin kuin aikaisemmin omassa puheenvuorossani totesin, aika tiukka aikataulus tälle eduskuntatyöhön tämän asian käsittelyn osalta on, jos tosiaan ensi vuoden alusta alkaen tämä uudistus astuu voimaan. Mutta toivomme kaikille viisautta ja malttia tämän asian käsittelyn osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

19.54 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun aluehallintouudistusta tässä iltatunneilla käsitellään, niin ottaisin tässä lähetekeskustelussa vielä esille työturvallisuuskokannan, joka on hyvin olennainen osa näitä viranomaispalveluita ja -toimia. Elikkä jos mietitään, kuinka paljon nyt tälläkin hetkellä täällä salissa ja tämän kauden aikana on käsitelty työelämän muutoksia ja palkansaajan aseman heikennyksiä ja sen kaltaisia asioita, kuten harmaan talouden torjunta, niin näihin aihealueisiin liittyy paljon työsuojeluviranomaisten valvontavelvollisuutta ja roolia ja vastuuta. Tämä tulee koskemaan myös heidän työsektoriaan, ja puhutaan noin 400 viranomaisesta. Haluaisin, että myös tämä asia tässä tulee asian käsittelyn yhteydessä hyvin selkeästi käsiteltyä, millä tavalla tämä sitten pystytään varmistamaan, että meillä työsuojeluviranomaiset pystyvät resursoimaan sitä työtään. Tällainen pieni huoli aina, kun muutoksia tehdään, saattaa olla, että joku tietty osa-alue jää vähän vähemmälle huomiolle. Sen takia haluan nostaa tämän vielä tässä lähetekeskustelussa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

19.56 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä intoudun itsekin ottamaan lyhyesti kantaa. — Edustaja Kettunen hienosti avasi myös tätä muutosta, mikä sitten lähtee käsittelyyn työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan. Koska itse olen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen, niin totta kai suhtaudun asiaan vakavasti siltä osin, että kun ajatellaan muuttuvaa työympäristöä, muuttuvia työmarkkinoita ja työpaikkoja siltä osin, mitä esimerkiksi tämä kyseinen hallitus on tehnyt — merkittäviä muutoksia työmarkkinoille ja työpaikoille liittyen työntekijöitten edunvalvontaa koskeviin asioihin — niin on tärkeää, että sitten tässä uudistuksessa nimenomaan taataan riittävä alueellinen työpaikkojen ja toimialojen tuntemus, turvataan neuvonta-, ohjaus-, kehittämis- ja valvontatehtävät. Sitä kautta tämän uudistuksen myötä, kun puhutaan, että yhdeltä luukulta löytyy sitten palvelua, toki tämän yhden luukun palvelun täytyy koskea myös työturvallisuutta, työsuojelua ja sitten sitä tärkeää kenttää, mihinkä edustaja Viitalakin hienosti viittasi, kun puhutaan harmaan talouden torjunnasta. Tässä on valtavat, isot alueet ja tehtävät, jotka pitää sitten muutoksen myötä paremmin saada hoidettua. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

19.57 **Tuomas Kettunen kesk:** Rouva puhemies! Edustaja Suhoselta todella tärkeät huomiot, jotka varmasti valiokunta ottaa huomioon.

Mutta, rouva puhemies, minkä takia otin vielä tämän viimeisen puheenvuoron? Otan sen vain ottaen huomioon hämmästykseni siitä, että kun tätä keskustelua on tänä päivänä käyty, niin — korjatkaa, te paikalla olevat edustajat, jos olen väärässä — ainoastaan yksi puheenvuoro tuli perussuomalaisen eduskuntaryhmän suunnalta tähän aihepiiriin liittyen, ja kuitenkin puhutaan näin isosta, hallituksen isoimmasta uudistuksesta tämän vaalikauden aikana. Perussuomalaiset ovat olleet kyllä sangen hiljaa, ja kysymys kuuluu, miksi. Miksi he eivät ole olleet käyttämässä puheenvuoroja, ja mistä se johtuu?

Kun puhutaan aluehallinnosta ja aluehallintouudistuksesta, niin puhutaan myös aluekehityksestä ja alueiden kehittämisestä. Aluekehityksessä on tärkeää, että valtio tukee alueiden erityistarpeita ja mahdollisuuksia. Tämä ei tarkoita pelkästään taloudellista tukea, vaan myös rakenteiden luomista, jotka mahdollistavat elinkeinojen monipuolistamisen, asukkaiden hyvinvoinnin lisäämisen ja alueiden erilaisten vahvuuksien hyödyntämisen.

Haluan vielä korostaa, rouva puhemies, sitä, että aluekehityksen ei tarvitse olla nollasummapeliä, jossa valtakunnallinen kehitys tapahtuu vain suurimpien keskusten kasvaessa ja pienempien alueiden jäädessä varjoon. Meidän on, rouva puhemies, löydettävä tasapaino, jossa kehitys jakautuu oikeudenmukaisesti ja jossa jokaisella alueella on mahdollisuus kukoistaa omien vahvuksiensa kautta. Tämä tehtävä yhteistyössä paikallisten yhteisöjen, yritysten ja valtion kanssa on tehtävä, että voimme luoda elinvoimaisia ja tasapainoisia alueita kaikille kansalaisille.

Haluan muistuttaa, että kaupungit kehittyvät, mutta samalla pitää kehittää myös alueita, kuten maaseutua ja harvemmin asuttuja alueita. Ja mietityttää vain, kun perussuomalaiset eivät ole tässä keskustelussa olleet matkassa, että mihinkähän tämä perustuu. Perustuuko se siihen, että tietyille alueille meinaa tulla jopa tämmöistä keskittävää aluepolitiikkaa? Mutta nähtäväksi jää, kun tätä käsitellään sitten ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä, millä tavalla valtiovarainministeripuolue perussuomalaiset sitten keskusteluun osallistuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.00 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kettunen tässä innoitti ottamaan puheenvuoron, ja juuri tämä sama huomio on tästä puheenvuorojen käyttämisestä, mitä edustaja Kettunen tässä toi esiin. Muutenkin tämä koko lakiesityspaketti on niin merkittävä, että olisin odottanut, että olisi ollut aika paljon kiinnostusta tässä salissa käydä tätä keskustelua ja vähän miettiä, mitä tällä oikeasti yritetään saada aikaiseksi.

Minua erityisesti kiinnostaa, ei tämä hallintohumppa sinänsä vaan se, että tällä pitää saada jotain oikeata aikaiseksi ja yhdenvertaisia palveluja koko Suomessa ja tavallaan se alusta, että kaikki voivat menestyä joka puolella omien ideoittensa kanssa ja niitä kohdellaan samalla tavalla. Sehän kai on tämän perusjuttu. Sitten valvonta tehostuu tällä koonnilla toivon mukaan, ja sitten me saadaan vielä enempi resursseja tai ohjattua vähän paremmin niitä vähiä resursseja, jotka kuitenkin viranomaisilla on tässä elinkeinorakenteen muutoksessa. Ne ovat kuitenkin aina alimittaisia siihen nähden, miten tämä kokonaisuus valvonnan osalta käy. Odotan mielenkiinnolla myös tämän lakiesityksen valiokuntakäsittelyä ja toivon, että tähän tulee niitä korjauksia, ja varmaan

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

sitten arviointineuvoston ja näitten huomioid otetaan mukaan siinä, miten tämä tästä kehittyi. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan, talousvaliokunnan, työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.47 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annettua lakia sekä työaikalakia. Esityksellä turvataan yhteiskunnan kriittisimpien toimintojen jatkuvuus työtaistelun aikana. Kyse on työtaisteluoikeuden yhteensovittamisesta muiden perus- ja ihmisoikeuksien kanssa.

Esitetyn lainsäädännön taustalla on eduskunnan vuonna 2022 antama lausuma, jonka toteuttaminen on kirjattu myös hallitusohjelmaan. Laissa säädettäisiin työntekijäyhdistysten velvollisuudesta huolehtia eräistä välttämättömistä toiminnoista työtaisteluiden toteuttamisessa. Työtaistelujen rajauksella tai suojelutyön tarjoamisella tulee jatkossa varmistaa, että tietyt kriittiset toiminnot turvataan myös työtaistelun aikana. Näitä ovat esimerkiksi ihmisten henki ja terveys sekä välttämätön energian, elintarvikkeiden ja lääkkeiden saanti. Turvattavien toimintojen piirissä olisivat myös yritystoiminnan jatkumisen kannalta olennaiset koneet ja laitteet sekä ympäristövahinkojen torjunta ja eläinten hyvinvointi. Lainsäädäntö velvoittaa myös varmistamaan Suomen alueellisen koskemattomuuden ja laittoman maahantulon ehkäisyn.

Työtaistelu ei saisi välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaarantaa sääntelyllä suojattavien tehtävien hoitamista. Huolehtimisvelvollisuuden vastainen työtaistelu olisi kielletty, ellei työnantaja voisi välttää siitä aiheutuvaa vaaraa käytettävissään olevilla keinoilla. Työntekijäyhdistyksen oikeus päättää työtaistelun rajoista olisi jatkossakin ensisijainen lähtökohta. Työtaisteluoikeutta rajoitetaan vain siinä määrin kuin se on

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

ehdottoman välttämätöntä muiden perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi. Ihmisten henki ja terveys sekä kansallinen turvallisuus pitää kyetä turvaamaan myös työtaisteluiden aikana.

Ristiriitatilanteessa työnantajan ja työntekijäyhdistyksen olisi neuvoteltava suojelutyöstä. Neuvotteluiden käynnistämiseksi työnantajan olisi ilmoitettava yhdistykselle viipymättä työtaistelun aiheuttamasta vaarasta. Työnantajan tulee antaa yhdistykselle tarpeelliset tiedot suojelutyön määrittämiseksi. Tarkoituksena on, että ristiriidat ratkaistaan osapuolten kesken hyvissä ajoin ennen työtaistelun alkamista. On oletettavaa, että valtaosa suojelutyökysymyksistä saadaan jatkossakin sovittua osapuolten kesken. Esityksellä kuitenkin turvataan työnantajan oikeussuojakeinot siltä varalta, ettei yhteisymmärrystä osapuolten välillä löydetä. Tuomioistuin voisi työnantajan hakemuksesta kieltää lainvastaisen työtaistelun. Työtaistelu olisi sallittua järjestää vain siten, etteivät välttämättömät toiminnot vaarannu.

Esityksessä täsmennetään työaikalain hätätyön ja uuden lainsäädännön keskinäistä suhdetta. Hätätyötä saisi teettää, jos lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnon keskeytymisestä johtuva henkeä, terveyttä, omaisuutta, ympäristöä, eläinten hyvinvointia tai kansallista turvallisuutta koskevan vahinkoseurauksen uhka on siinä määrin välitön, ettei sen aiheutumista voida laissa säädetyillä eikä millään muillakaan kohtuullisilla keinoilla välttää. Työnantajan olisi ensisijaisesti turvaututtava muihin käytettävissä oleviin keinoihin, neuvoteltava työntekijäyhdistyksen kanssa ja käynnistettävä tuomioistuinmenettely. Hätätyöllä olisi hyvin rajattu käyttöala. Kyse olisi käytännössä pakkotilaan rinnastuvasta akuutista vaaratilanteesta, jossa hätätyö olisi tosiasiassa ainoa keino estää esimerkiksi ihmishengen menettäminen tai ympäristövahingon aiheutuminen. Työsuojeluviranomainen valvoo hätätyötä. Hätätyön lainvastainen teettäminen olisi rangaistava teko.

Ehdotettava lainsäädäntö luo selkeät pelisäännöt niiden tilanteiden varalle, joissa työriidan osapuolet eivät pääsisi sopuun suojelutyöstä. Tässä maailmantilanteessa on entistäkin tärkeämpää varmistua siitä, että yhteiskunnan kriittisimmät tehtävät tulevat kaikissa olosuhteissa hoidetuiksi. Esitys toteuttaa eduskunnan tahtotilan, luo ennakoitavuutta ja vakautta työmarkkinoille ja tukee osapuolten keskinäisten suojelutyökäytänteiden kehittämistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Halukkaat edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.52 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella vuonna 22 jouduttiin tekemään myöskin asiaa koskevia päätöksiä, ja ne olivat tunnetusti vaikeita. Tässä valiokunnan mietinnön yhteydessä tehtiin lausuma, jossa todettiin, että yhteiskunnassa pitäisi olla yleisemmin määritelty tästä lainsäädännöstä, ja itse katsoisin, että nyt olisi aika myöskin ottaa vakavasti nimenomaan se, että sosiaali- ja terveysalalla ei olisi tällaista omaa lainsäädäntöä.

No, jää nähtäväksi, mitä arvioivat alan asiantuntijat sosiaali- ja terveydenhuollon osalta, mutta oma arvioni on, että tämä nykyinen lainsäädäntö ei ainakaan täytä kovin suurta luottamuksellista esimerkkiä, ja sama lienee nyt tämän ministeri Satosen esityksen johdosta. Olenkin viikonloppuna ollut hämmästynyt siitä, että aika moni sote-alan liitto on

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

ottanut jo vahvasti kantaa siihen, että tässä esityksessä ei ole kaikki kohdallaan. Onko ministeri tutustunut tähän aineistoon?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

15.53 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuret kiitokset ministeri Satoselle siitä, että hän on tätäkin tärkeää asiaa meidän yhteiskunnassa edistänyt ja tuonut hyvin perustellun hallituksen esityksen eduskuntaan. — Kyse on aivan keskeisistä oikeushyvistä, aivan keskeisistä oikeusturvaa tarvitsevista asioista: hengestä, terveydestä, maanpuolustuksesta. Kun me nyt katsomme tätä aikaa ja yhteiskuntaa, missä me elämme, niin tämä on oikeastaan viimeinen hetki, milloin tällainen lainsäädäntö pitää Suomessa saada voimaan. Me olemme olleet vuonna 2007 ja vuonna 2022 tilanteissa, jotka repivät tätä yhteiskuntaa melko lailla. Varmasti myös silloin hallituksessa istunut, äsken puhunut edustaja Kiuru tietää sen, että kyllähän tämä tietyllä tapaa vastustusta varmasti herättää eräissä ammattiliitoissa, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että tämän laitoksen tärkein tehtävä on turvata jokaisen suomalaisen henkeä ja terveyttä, meidän maanpuolustusta ja kriittisiä toimintoja. [Krista Kiuru: Olin silloin vanhempainvapaalla!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.54 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin ministeri Satonen on tehnyt ansiokasta työtä siinä, että hän on selkeyttänyt näitä työmarkkinasysteemien lainsäädäntöjä. Se on selvä asia, että eri puolilla salia kuuluu eri mielipiteitä. Niin pitääkin olla. Asioista pitää olla eri mieltä ja ihan samaa mieltä, ja sitten jostain sieltä väliltä löytyy se kompromissi, koska pitkässä juoksussa asiahan on niin, että kun suojelutyötä tehdään, niin kysymys on ihmisten turvallisuudesta. Esimerkiksi rajaturvallisuudesta viime kesänä saimme erittäin hyvän demonstraation, mitä itärajalla tapahtui, ja siinäkin, mitä sitten korona aiheutti tässä maassa, on meillä kaikilla aivan tuoreet muistikuvat.

Arvostan sitä, että näihin pyritään saamaan selvät menettelytavat, millä sitten mennään eteenpäin, kun se tilanne on edessä. Kun tilanne on edessä ja joku riita on päällä, niin silloinhan tietenkään ei voi ruveta neuvottelemaan enää, miten menetellään. Pitää olla selvä tie, mitä kulkea. Löytyykö se sataprosenttisen oikea tie? Siihen en usko, mutta jos päästään vaikka 57 prosenttiin, reilusti yli puolet on tyytyväisiä. Silloinhan ollaan jo demokratian syvimmissä ytimessä, kun yli puolet on samaa mieltä. Toivon, että tässä löytyy se suomalaiskansallinen näkemys, että suomalaisten ihmisten turvallisuus on taattava kaikin keinoin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.55 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työtaisteluoikeus on perus- ja ihmisoikeus. Lakko-oikeus on turvattu osana yhdistymisvapautta niin perustuslaissa kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, sosiaalisessa peruskirjassa ja ILO:n sopimuksissa. Hallitus jatkaa nyt lakko-oikeuden rajoittamisen linjaansa ja työntekijöiden aseman heikentämistä esityksellä, jonka valmistelussa on jälleen menty yksipuolisesti työnantajien pillin mukaan.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Vuonna 22 lausumassaan eduskunta edellytti valtioneuvostoa selvittämään suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet. Mitään aitoa selvitystyötä ei ole kuitenkaan haluttu tehdä, vaan hallitus ryhtyi suoraan työnantajien toiveiden mukaisen lainsäädännön valmisteluun. Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, suojelutyön antamisessa ei ole yleisesti ilmennyt erityisiä ongelmia tai epäselvyyksiä. Liitot ovat perinteisesti itse huolehtineet kriittisten tehtävien rajaamisesta lakkojen ulkopuolelle, ja asioista on kyetty sopia. [Puhemies koputtaa] Näin on toimittu myös muissa Pohjoismaissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

15.57 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuonna 22 tehty pakkolakihan oli kiireellä tehty. Tämä esitys on nyt valmisteltu perusteellisemmin ja kattaa laajemmin koko yhteiskunnan — ei vain hoitohenkilöstöä, mikä aiheutti todella paljon ongelmia silloin vuonna 22. Lähtökohta jatkossakin on, että työmarkkinaosapuolet saavat keskenään sovittua suojelutyöstä. Tämä lakihan tulisi päälle, jos sopiminen ei onnistu ja näyttää siltä, että yhteiskunnan kriittisten alojen toiminta ja esimerkiksi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien hoiva vaarantuisi lakkoilun takia. Sen takia kyllä itsekin näin hoitohenkilöstöön kuuluvana kannatan tätä lakia. Muistan, että silloin vuonna 22, kun seurasin Tehyn lakkotaistelua, ihmettelin kyllä sitä ajatusta, että voitiin ajatella, että tehosaston hoitaja lähtisi lakkoon sillä tavalla, että jos minun läheiseni olisi siellä tehosastolla hoidettavana, niin hänet jouduttaisiin siirtämään siinä kunnossa toiselle teholle, mikä vaarantaisi vakavasti minun läheiseni hengen. En silloin hoitajana kyllä kannattanut [Puhemies koputtaa] sitä radikaalia suuntaa, mihin menttiin. Mutta hoitajilla pitää olla tosiasiallinen [Puhemies koputtaa] mahdollisuus taistella lakko-oikeuksiensa puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

15.58 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri Satonen, näyttää siltä, että olette ministerinä kyllä tehnyt vajaassa kahdessa vuodessa historiaa. Olette varmasti heikentänyt työntekijöiden asemaa enemmän kuin kaikki aiemmat ministerit yhteensä. Hallitukselle nämä päätökset saattavat näyttää hyvältä, mutta olen varma, että työntekijät työpaikoilla ovat kyllä täysin eri mieltä. Ja hallitus jatkaa samaa rataa antamalla eduskunnalle lain suojelutyöstä ja hätätyöstä. Kyseessä on jälleen yksi tarpeeton tapa rajata työntekijöiden lakko-oikeutta ja sitä kautta vaikuttaa lopulta työehtoihin työnantajaleirin kannalta suotuisasti.

Arvoisa työministeri, miten te tällä älyttömällä lakiesityksellä perustelette suojelutyölain säätämisen ilman, että sitä pidetään suoraan keinona rajoittaa työntekijöiden perusoikeuksia? [Pia Lohikoski: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.59 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille tarpeellisesta ja tärkeästä esityksestä. — Uudistus ei rajoita tarpeettomasti työntekijöiden oikeuksia, vaan se turvaa kriittiset perustoiminnot. Tämä on kansainvälisten sopimusten mukaista ja linjassa niiden vähimmäispalveluita koskevien käytäntöjen kanssa.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Meidän poliitikkojen tärkein tehtävä on varmistaa kansalaisten turvallinen arki. Meidän tehtävänäimme on huolehtia siitä, että työmarkkinoilla vallitsee tasapaino. Työtaisteluoikeutta kunnioitetaan, mutta samalla pidämme huolta kansalaisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Työsovittelun kehittäminen on panostusta paitsi sujuvampaan työelämään myös turvallisempaan yhteiskuntaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

16.00 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan taas palkansaajan asemaa heikennetään. Tässä keskustelussa monestikin peilataan vain tähän sote-sektoriin tätä asiaa, mutta kyllä tässä on kyse laajemminkin työmarkkinoitten heikentämisestä. Esimerkiksi tietyissä paikoissa voimalaitoksiltakin on jo sellaisia esimerkkejä, että kun kaikki oikeusasteet on käyty läpi, onkin todettu, että ei ollutkaan perusteita teettää hätä- ja suojelutyötä. Eli haluaisin nostaa tämänkin esimerkin esille. Kyllä se pelko on siinä, että hätätyötä ruvetaan entistä enemmän ja kevyemmillä perusteilla teettämään ja kriteerit eivät täyty. Tästä on esimerkkejä jo muutamankin vuoden takaa.

Jos mietitään vielä sitä, että oli korotetulla korvauksella edellinen malli täällä käsittelyssä ja meni lävitse, niin ihmettelen kyllä kovasti sitä, että kokoomus ja perussuomalaiset ovat nyt sitten viemässä tätä samaa asiaa läpi siten, että ei olisi korotettuja korvauksia. Kyllä tämä taas tuntuu siltä, että ennen vaaleja on puhuttu vähän erilaisia silloin muutama vuosi sitten kuin nyten, kun ollaan vaalien jälkeisessä tilanteessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

16.01 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Tosiaan viime vaalikaudella tehtiin lausuma, ja sen lausuman pohjalta nyt käsitellään tätä Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan kirjattua lakiesitystä.

No, tästä lainvalmistelusta ja lausuntokierroksesta: kolmikantaisessa työryhmässä tätä on käsitelty, ja tyytymättömyyttä on näköjään tullut niin työnantajapuolelta kuin palkansaajapuolelta. Jospa se jonkinlainen kompromissi sitten tässä talossa löytyy.

Siitä me kaikki olemme varmasti samaa mieltä, että tämän lainsäädännön tarkoitus on se, että turvataan ja varmistetaan yhteiskunnan kriittisten toimintojen toimivuus ja jatkuvuus kaikissa tilanteissa.

Mutta kysyn nyt ministeri Satoselta: Kun hallitus on näitä työelämäuudistuksia tehdessään katsonut tuonne länsinaapuriiin ja Pohjoismaihin ja sieltä on otettu mallia, niin muissa Pohjoismaissa ei kyllä ole säännöksiä suojelutyöstä. Asiasta on sovittu muun muassa Ruotsissa ja Tanskassa työehtosopimuksissa. Kysyn: onkohan Ruotsiin [Puhemies koputtaa] ja Tanskaankin tulossa lakiesityksiä? [Keskeltä: Pohjoismainen malli!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on nyt seitsemän pyydettyä vastauspuheenvuoroa. Otetaan nämä ja sen jälkeen ministerin vastaus, mikäli nyt mitään erityisen poikkeuksellista ei tässä keskustelussa tule. — Elikkä seuraavaksi edustaja Rantanen.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

16.03 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vastauksena edustaja Kettuselle, että niinhän se on, muualla on pystytty sopimaan, mutta meillä määrätään. Nyt kun me puhumme suojelutyöstä, niin me kaikki ymmärrämme sen, että työtaisteluoikeus on tärkeä osa tätä koko demokraattista yhteiskuntaa, mutta on aivan selvää, että sekään ei voi vaarantaa ihmisten henkeä ja terveyttä. Tässä on käyty keskustelua näistä tapauksista, kun me olemme tästä joutuneet keskustelemaan, ja kyllähän tosiasia on se, että meillä on tälläkin hetkellä, vaikka ei ole työtaistelutapahtumia, paikkoja, joissa se henkilöstömitoitus ei täyty. Meillä on paikkoja, joissa potilaitten ja ihmisten, lasten ja nuorten terveys varmistetaan vain vuokratyövoiman ja vain keikkatyöläisten kautta. Heihin tällä ei voida vaikuttaa, ja tämä vaikuttaa nimenomaisesti taas niissä vakituissa työtehtävissä oleviin. Miten, ministeri, ajattelette tästä tilanteesta, että kun tälläkään hetkellä me emme pysty aina varmistamaan sitä henkeä ja terveyttä, [Puhemies koputtaa] niin kuinka tämä tulee vaikuttamaan tässä kokonaisuudessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.04 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on taas moukarilla lyöty hyttystä, koska näitä ongelmia tällä alueella ei juuri ole ollut 2000-luvulla. Käytännössä suojelutyön rajat ja suojelutyö on sovittu osapuolten välillä. Siinä mielessä on noudatettu tätä pohjoismaista mallia, että sopien näitä on ratkaistu eikä tässä ole lainsäädäntöä tarvittu, eikä nytkään tätä tarvittaisi.

Sitten ihmetyttää erittäin paljon se, että kun tämä selvitys piti tehdä, niin sitä selvitystä ei ole näkynyt. Hengen ja terveyden vaarantamisesta ei ole mitään selvitystä täällä taustalla, minkä takia tätä lakia tehdään. Eli nyt tehdään todella laaja kokonaisuus. Ja sitten tähän on vielä sotkettu hätätyö, joka koskee toimintaa poikkeuksellisissa ja arvaamattomissa tilanteissa. Esimerkiksi myrskyn aikana pitää sähköntuotanto varmistaa tai muuta, se on tällaisiin tilanteisiin. Tässä on sotkettu nyten monta asiaa. Miksi tätä on laajennettu näin laveaksi ilman mitään selvityksiä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

16.05 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suojelutyölaki on ennen kaikkea hengen ja terveyden turvaamislaki. Lailla turvataan se, että myös työtaistelun aikana tietyt kriittiset toiminnot varmistetaan. Mikäli suojelutyön tarjoamista ei saada sovittua ennen työtaistelun alkamista, työnantaja voisi hakea tuomioistuimelta lainvastaisen työtaistelun kieltämistä ja viimesijaisena keinona teettää hätätyötä.

Työtaisteluoikeus on tietysti perusoikeus. Tulee kuitenkin muistaa, että niin ovat myös esimerkiksi oikeus elämään ja oikeus turvallisuuteen. Meidän pitää kyetä turvaamaan esimerkiksi ihmisten henki ja terveys sekä kansallinen turvallisuus myös työtaisteluiden aikana. Tuskin kukaan on sitä mieltä, että esimerkiksi ihmisten hengestä ja terveydestä tai eläinten hyvinvoinnista tai kansallisesta turvallisuudesta ei tarvitsisi huolehtia lakon aikana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

16.06 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä kaikkein haitallisimpana tässä hallituksen esityksessä itse pidän esitystä avata työaikalain hätätyön käyttö nykyistä laajemmin myös työtaistelutilanteissa. Hätätyö on säännöllisen työajan ulkopuolella ennalta arvaamattomien syiden vuoksi poikkeuksellisessa tilanteessa tehtävää työtä, jonka taustalla on aina oltava äkillinen syy, jota ei ole voitu ennakolta tietää. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys ei riittävällä tavalla turvaa edellä mainittuja merkittäviä oikeushyviä.

Omasta yli 20 vuoden kokemuksestani niin sairaalan työntekijänä, henkilöstön edustajana kuin myös päättäjänä osaan sanoa, että hätätyön väärinkäyttö on ollut ongelmana terveydenhuoltoalalla jo nyt, saati sitten jatkossa, mikäli hallitus nyt tämänkin esityksen väkisin aikoo runnoa eduskunnasta läpi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

16.07 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on jälleen kyse yhdestä esityksestä, joka on valmisteltu yksipuolisesti työnantajan vaatimusten mukaisesti. Kuten tässä hallituksen esityksessäkin todetaan, suojelutyön antamisessa ei ole yleisesti ilmennyt erityisiä ongelmia tai epäselvyyksiä. Myöskään tällä meneillään olevalla työmarkkinakerroksella ei ole ollut suojelutyöhön liittyviä ongelmia. Perusoikeuksiin puuttuvia esityksiä ei tulisi säätää vain niin sanotusti varmuuden vuoksi.

Muissa Pohjoismaissa suojelutyöstä on sovittu työmarkkinaosapuolten välillä eikä lainsäädännön kautta. Hallituksella ei ole ollut edes yritystä tällaisen ratkaisun aikaansaamiseksi, eli on aivan tarpeetonta puhua mistään pohjoismaisesta työmarkkinamallista. Kyse on jälleen uudesta työtaisteluoikeuteen kohdistuvasta ylimääräisestä, epätasapainoisesta ja kiireellä toteutetusta lisärajoituksesta, ja hallituksen esityksessä ei ole vielääkään tehty arviota hallitusohjelman hankkeiden kokonaisvaikutuksista työtaisteluoikeuteen. Jään odottamaan tällaista arviota, mutta valitettavasti en pidättele hengitystäni.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.08 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että eduskunnan tahtoa kunnioitetaan myöskin hallituksista riippumatta hallituksessa. Ministeri, teidän osaltanne ihmetyttää se, miksi sitä lausumaa ei kunnioitettu, että selvittäisitte, tarvitaanko tällaista lainsäädäntöä ylipäätään. Siihen ei vastausta tällä kierroksella tullut, ettekä te toteuttaneet tätä lausuman henkeä sellaisena kuin eduskunta aikoinaan edellytti. Sen sijaan lähdettiin suoraan puuttumaan ongelmaan, jonka oletettiin olevan läsnä ilman, että olisi selvitetty, onko näin.

Se, mikä minusta tässä on erikoista, on nimenomaan myöskin tämä hätätyön rooli. Tässä on pikemminkin näytillä malli, jossa ajatellaan, että hätätyötä voisi käyttää jonkinlaisena välineenä tässä ja rinnakkaisena reittinä, ja käytännössä tämä hätätyön tarkennus oli teiltä kyllä erikoinen veto, koska se ei ole tarkennus vaan käytännössä laajennus, ja tällainen tuli poliittisen arvion kautta lausuntokierroksella olleeseen esitykseen, joka jo arviointineuvostossa oli hyväksytty. [Puhemies koputtaa] Pidän tällaista menettelyä varsinkin ilman työmarkkinaosapuolten kanssa neuvottelua aika erikoisena ja toivoisin, että vastaisitte [Puhemies koputtaa] näihin väitteisiin.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

16.10 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä jo useampi kollega on keskustelun kuluessa viitannut siihen, että pääsääntöisestihän todella tämä kokonaisuus ei ole ollut meillä Suomessa ongelma, vaan meillä työntekijät ja työnantajat ovat pystyneet sopimaan tästä asiasta hyvin. Olisi toivottavaa, että jatkossakin tämä suojelutyötä koskeva kysymys ratkaistaisiin nimenomaan osapuolten välisillä sopimuksilla, niin kuin muissakin Pohjoismaissa toimitaan.

No, sitten on, totta kai, myönnettävä, että syy, miksi me olemme tässä, liittyy siihen, että vuonna 22 oli tapaus, jossa työntekijät ja työnantajat eivät pystyneet tästä kokonaisuudesta sopimaan. Mutta sen sijaan, että tätä kysymystä oltaisiin tarkasteltu ehkä hieman tarkemmin, kyllähän tämä lainsäädäntö, jota nyt esitetään, puuttuu todella laajasti moneen kysymykseen, ja veikkaisinpa, että se on nyt myös se syy, minkä takia tämä kritiikki ihan ymmärrettävästi tätä esitystä kohtaan on noussut. Sen takia olisi ehkä hyvä, että työministeri vielä kuvaisi, onko todella niin, [Puhemies koputtaa] että näin massiivisia muutoksia on nyt tarpeen tehdä asiaan, joka hoituu kyllä [Puhemies koputtaa] pääsääntöisesti varsin hyvin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

16.11 **Työministeri Arto Satonen:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Muutamiiin kohtiin:

Ensinnäkin luulen, että jos jostain asiasta on yksimielisyys tässä salissa, niin tulkitsin sen olevan ainakin siitä, että kaikki varmaan toivovat, että tätä lakia ei tarvitse koskaan käyttää ja että näistä asioista pystyttäisiin sopimaan. Mutta kuten tässä Räsänen viimeksi viittasi, niin vuonna 2022 ei pystytty sopimaan, ja sen jälkeen eduskunta tosiaan teki sen lausuman. Kun satun muistamaan tapahtumat sekä 2022 että oliko se 2007, niin kyllä minusta vastuullista on se, että näistä asioista lainsäädäntöä tehdään silloin, kun meillä ei ole mitään akuuttia työriitaa päällä. Se on huomattavan paljon vaikeampaa silloin, jos meillä on joku akuutti työriita päällä, kuten kaikki muistavat muun muassa siitä 2022 tapauksesta. Totta kai kaiken lähtökohta on se, että tästä ensisijaisesti pyritään sopimaan, ja on totta, että pääosin on pystytty sopimaan, mutta sitten on ollut muutama tapaus, jolloin ei ole pystytty sopimaan, ja sen takia tämä lainsäädäntö on olemassa.

Sitten täällä oli viittaus tähän pohjoismaiseen käytäntöön: Norjassa on käytäntö, jossa tällaisissa tilanteissa käytetään erillislakia, ja se muistuttaa sitä menettelyä, joka meillä on ollut tähän asti käytössä. En usko, että tässä talossa tosiasiallisesti kovin moni haluaa siihen palata, koska ne tilanteet ovat niin hankalia, kuten meillä viimeksikin oli vuonna 2022.

Sitten täällä oli kysymys, taisi olla edustaja Viitala, tästä korotetusta korvauksesta: Tämä liittyy sellaiseen kohtaan, että jos me ajatellaan, että me teetetään tätä hätätyötä ja sitten siellä on kaksi työntekijää, joista toinen työntekijä ei ole liiton jäsen eikä hän ole työtaistelussa ja se toinen, joka on työtaistelussa, tulee sen rinnalle tekemään työtä. Olisiko siis niin, että pitäisi maksaa korkeampi korvaus tälle, joka on liiton jäsen ja on lakkotilanteessa tullut, kuin sille toiselle, joka työsopimuksen mukaisesti hoitaa omaa tehtäväänsä? En pidä sitä kauhean tasapuolisena, ja sen takia tätä ei ole sisällytetty tähän kohtaan, mutta tietenkin työelämä- ja tasa-arvovaliokunta täällä lopullisesti asiat sitten käsittelee.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

No, sitten ihan lopuksi vielä se, että totta kai lakko-oikeus on hyvin keskeinen oikeus suomalaisessa yhteiskunnassa, ja se on perusoikeus, mutta perusoikeus on kyllä myös ihmisten terveyden ja hengen turvaaminen, eläinten hyvinvointi, ympäristöasiat, kansallinen turvallisuus. Jos meillä toisella puolella on tämä lakko-oikeus ja toisella puolella on ihmisten terveys ja henki, niin kyllä ihmettelen, jos tässä salissa ollaan sitä mieltä, että lakko-oikeus on tärkeämpi oikeus kuin ihmisten terveys ja henki. Sen takiahan tämä lakiesitys tässä nyt on, ja perustuslakivaliokunta tulee sitten arvioimaan sen, miten näitä perusoikeuksia keskenään rinnastetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly, vastauspuheenvuoro.

16.15 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä sekoitetaan suojelutyö ja hätätyö aivan koko ajan. Tässä on tilanne, että kuvitellaan, että viimesijaisena keinona käytetään sitten hätätyötä. Hätätyössä on olennaista, että on ennalta arvaamaton se syy, mihinkä tarvitaan sitä hätätyön teettämistä, ja se on se. Lakko ei ole ennalta arvaamaton syy: se on ollut tiedossa, ja siitä on jopa ilmoitettu etukäteen. Tässä mielessä näitä ei nyt pitäisi sotkea ollenkaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minua jäi vaivaamaan se, kun ei ministeri vastaa siihen kysymykseen, miksi tätä laajennettiin näin laajaksi kokonaisuudeksi. Kun yhtä ongelmaa lähdettiin korjaamaan, niin tässä tuotiin pitkä luettelo asioita, mitkä pitää suojelutyön piiriin ottaa, vaikka niissä ei ole ollut mitään ongelmaa tähän asti. Mikä on tämä perimmäinen syy, että tätä on laajennettu?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

16.16 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on henkilökohtaista kokemusta vuoden 86 yhteislakosta. Satojatuhansia ihmisiä oli lakossa, ja pystyttiin sopimaan suojelutyöstä lukuisilla toimialoilla, kaikilla paikkakunnilla ja ilman mitään isoa ongelmaa. Kun kirjoitetaan kasuistisesti tällainen luettelo, niin kuin tähän on tehty, avataan jokaisessa kohdassa uusia ongelmia sellaisille toimialoille, joilla niitä ei ole lakkorajojen määrittelyssä tai suojelutyön määrittelyssä ollut. Tämä on se suuri virhe tässä.

Oikeampi reitti olisi varmasti ollut se, että korostettaisiin tätä neuvottelutietä, eliikka valtakunnansovittelijalle olisi säädetty suojelutyöstä tarvittaessa sopiminen yhdessä osapuolten kanssa ja olisi vahvistettu valtakunnansovittelijan roolia ympäri sopimuskausien, jossa seurataan, miten neuvottelusuhteet kehittyvät ja miten myös siinä yhtenä osana tämä suojelutyön määräytyminen hoituu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.17 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotushan poikkeaa aika moniltakin osin ja itse asiassa ratkaisevalta arvovalinnaltaan nimenomaan potilasturvallisuuslaista. Vieläkään tässä ministerin puheenvuorossa ei käynyt selväksi se, kun te ette edes selvittäneet sitä, tarvitaanko tätä. Kun noin kymmenen vuoden välein on ollut isompia lakkoja, joissa on ollut hätä siinä, pystytäänkö työmarkkinaosapuolten välillä sopimaan, niin nyt tätä ei selvitetty lainkaan. Te lähditte lailla säätämään sellaista laissa koskevaa tyhjentävää listaa, jolla pärjättäisiin kaikissa tilanteissa. Ja kun te tämän teitte,

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

niin te menitte paljon pidemmälle kuin potilasturvallisuuslaki, ja te menitte vielä siinä pidemmälle tämän hätätyön näkökulmasta, että te itse päätitte lausuntokierroksen jälkeen ja arviointineuvoston jälkeen, että te otatte tähän tällaisen poliittisen maistiaisen. Kysyinkin täällä teiltä, miksi te teitte tämän, varsinkin kun taustalla eivät ole olleet työmarkkinaosapuolet teidän kanssanne tästä sopimassa. Se tuntuu minusta todella oudolta, että näin pitkälle on päästy potilasturvallisuuslaista, ja miksi? Siihen ette vastannut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

16.18 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän samaa kuin edustaja Kiuru nosti tuossa esille ja kuin ministeri nosti esille, mikä ihan pitää paikkansa, että syksyllä 22 eduskunnan lausumassa nostettiin esille sitä, että eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittäisi suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset. Minun käsitykseni on nyt se, että se selvitysosuus jäi valitettavasti tässä nyt väliin ja lähdettiin heti valmistelemaan lainsäädäntöä.

Toinen asia, mitä kollegat ovat hyvin nostaneet tässä esille: Ymmärsin, että tämän lausuman taustalla oli juuri, että valmistellaan mahdollisesti esitykset, joilla pystytään vastaamaan vuoden 22 potilasturvallisuuslain taustalla olevaan tilanteeseen, mutta nyt on lähdetty huomattavasti laajentamaan tätä kokonaisuutta. Siihen nyt olisi hyvä saada vastaus, minkä takia tästä on nyt tehty näin laaja paketti, kun aluksi lähdettiin siitä potilasturvallisuuslakiin johtavasta tilanteesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida?

16.20 **Työministeri Arto Satonen:** Arvoisa rouva puhemies! Käydään tämä asia nyt vielä läpi.

Ensimmäinen asia on siis se, että ammattiliitolla järjestäessään työtaistelutoimenpiteen — jos kyse on ylipäätään sellaisesta toimialasta, missä tulee ihmisten henki ja terveys tai ympäristövahingot tai eläinten hyvinvointi tai joku muu tällainen hyvin vakava kysymys vastaan — on huolehtimisvelvollisuus siitä, että ne lakkorajat jo alun perin määritellään niin, että tällaista ongelmaa ei tule. Jos ammattiliitto näin toimii, niin sen jälkeen tässä ei ole mitään ongelmaa koko asiassa. No, jos se ei toimi, niin työnantajalla on velvollisuus heti välittömästi reagoida siihen tilanteeseen, ilmoittaa ammattiliitolle, että nyt nämä teidän lakkorajanne ovat sellaiset, että niistä aiheutuu ongelmia, ja silloin voidaan neuvottelemalla siitä asiasta sopia. Jos se neuvottelu ei onnistu, niin työnantaja voi viedä tämän sitten tuomioistuimeen, ja tuomioistuin on seuraava, joka asiaa käsittelee, ja tuomioistuin voi sitten päättää, missä ne rajat menevät. Varmaan lähes kaikki tapaukset tällä mekanismilla tulevat jo ratkaistua. Mutta sitten voi tulla sellainen tilanne, että esimerkiksi sieltä tuomioistuimelta ei saada sitä ratkaisua ja lakko alkaa, ja siinä tilanteessa tämä hätätyön käyttäminen on vihoviimeinen keino, ja vain siinä tilanteessa, että aidosti on käymässä niin, että ihmisten henkeä tai terveyttä vaarannetaan tai on näitä muita, aiheutetaan vakavaa ympäristötuhoa tai eläinten hyvinvoinnille aiheutetaan mittavia ongelmia. Vain siinä tilanteessa voidaan hätätyötä käyttää. Ja jos sitten käy niin, että tätä hätätyötä on käytetty turhaan, niin sekin on rangaistava teko, josta sitten työnantaja tulee aikoinaan saamaan rangaistuksen. Eli kyllä tämä asia on hyvin tarkkaan tässä mietitty.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Minun on kyllä lähes mahdoton edes ymmärtää tätä keskustelua, mitä tässä käydään, koska itse olen oppinut tuntemaan suomalaiset ammattiliitot sellaisina, että ne käyttäisivät vastuunsa siinä kohdassa, kun näistä lakkorajoista sovitaan, koska kyllä myöskin sosiaali- ja terveydenhoitoalalla lakko pystyy varmasti vaikuttamaan ilman sitäkin, että lakko kohdistuu sellaisiin kohteisiin, että kyse on suoraan ihmisten henkeen ja terveyteen liittyvistä asioista. Siellä on paljon kiireettömiä toimenpiteitä ja muita, joiden lakkoon saattaminen kyllä vaikuttaa sillä tavalla, että työnantaja joutuu sen lakon huomioimaan ja muuta.

Eli tässä on vain ja ainoastaan kyse siitä, että meillä on kaikkein hankalimpien tilanteiden osalta etukäteen valmiina ne pelisäännöt, jotka kaikki ymmärtävät, sen jälkeen, kun tämä laki on hyväksytty, eikä me ajauduta enää sellaisiin paniikkiratkaisuihin kuin mitä muun muassa 2022 jouduttiin tekemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten mennään puhujalistaan, yksi puheenvuoro ehditään vielä tähän varattuun aikaan. — Edustaja Suhonen.

16.23 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! — En ole ihan varma, onko mikrofoni päällä. Nyt on, no niin. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys on jälleen yksi merkkipaalu hallituksen vimmaisesta kurittamisesta koskien suomalaisia ahkeria työntekijöitä. Suojelutyön kirjaaminen lakiin on hallituksen itsenäinen hanke, vaikka se väittäisi muuta. Vuoden 2022 potilasturvallisuuslain käsittelyn yhteydessä eduskunta edellytti asian selvittämistä mutta ei asian kirjaamista suoraan lakiin. Hallitusohjelmassa mutkat vedettiin suoriksi ja siinä esitettiin suoraan lakimuutosta.

Muissa Pohjoismaissa ei ole vastaavaa lainsäädäntöä. Lisäksi suojelutyön kanssa ei ole ollut Suomessa merkittäviä haasteita kuin keskimäärin kerran kymmenessä vuodessa. Tämäkin työntekijöiden aseman heikennys on jälleen kerran esimerkki siitä, kuinka hallitus toimii työnantajaleirin hännänheiluttajana. Yhteinen säätely eri aloille on mahdotonta saada toimivaksi, koska eri ammattialojen työt, työtaisteluiden vaikutukset ja tilanteet ovat hyvin erilaisia.

Lisäksi esitykseen on ongelmallisesti nostettu hätätyö. Työnantaja saa jo nyt teettää hätätyötä vain ennalta arvaamattomissa poikkeustilanteissa, joissa henki, terveys, ympäristö tai omaisuus on välittömässä vaarassa, esimerkiksi suuronnettomuuden vuoksi. Nyt hallitus esittää, että hätätyötä saisi käyttää työtaistelutilanteessa. Tämän ei pitäisi olla edes mahdollista, koska ILO:n yleissopimukset ja EU-oikeus muodostuvat esteeksi tällaiselle muutokselle työaikalaisa.

Mikäli työntekijä joutuu suojelutyöhön vastoin omaa tahtoaan työtaistelun aikana, ei hänelle ole esitetyn lain mukaan tiedossa palkankorotusosaa. Tämä on kummallista, sillä kun vuonna 2022 eduskunnassa käsiteltiin potilasturvallakia, perussuomalaiset esittivät 200 prosentilla korotettua palkkaa ja kokoomuslaiset 100 prosentilla korotettua palkkaa. Nyt kun tämä parivaljakko on päässyt hallitusvastuuseen, loistavat korotukset poissaolollaan. [Vasemmalta: Se on logiikkaa!] Palkankorotusosassa on kyse työntekijän työtaisteluoikeuksien menetysten kompensoinnista. Sillä taataan, että työnantajille ei koidu taloudellista hyötyä suojelutyön teettämisestä verrattuna työn teettämiseen muutoin.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Nyt taloudellista hyötyä voisi syntyä, ja sekös vain sopii hallituksen muuhunkin linjaan kuin nenä päähän.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys ja ne aiemmat kymmenet esitykset ja päätökset, joissa sopimusyhteiskuntaa ja luottamusyhteiskuntaa murennetaan duunarin jalkojen alta, eivät tuo parempaa työllisyyttä eivätkä parempaa taloutta. Arvoisa hallitus, te voitte jo nyt jättää ne paikkansapitämättömät perustelunne pois ja todeta, että nämä toimet, joilla te jatkuvasti kuritatte suomalaisia työntekijöitä, ovat suoraan työnantajaleiristä tulleiden toiveiden täyttämistä. Ei näillä päätöksillä ole mitään tekemistä yhteiskuntamme paremman tulevaisuuden, ei sen paremman työllisyyden eikä sen paremman taloustilanteen kanssa.

Arvoisa puhemies! Arvoisa hallitus, olkaa nyt kerrankin rehellisiä. Sanokaa, että nämä päätökset ovat porvarihallituksen pitkäaikainen unelma, jota perussuomalaiset tukevat tiukasti hillitolppaan nojaten pätkeäkään duunarista, siitä ahkerasta suomalaisesta työntekijästä, välittämättä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ehditään itse asiassa vielä yksi puheenvuoro ottaa. — Edustaja Partanen poissa. — Edustaja Lyly.

16.27 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puheenvuorosta. — Ensinnäkin, kun on monta kertaa yritetty ministeri Satoselta tivata sitä, miksi tätä laajennettiin tälle laajuudelle, häneltä ei vastauksia tässä saa. Tässä yritetään koko ajan hämärtää näitä periaatteita. Tässä ei ole ollut ongelmia. Palkansaajajärjestöt ja ammattiyhdistysliikkeet ovat ymmärtäneet vastuunsa, kun se lakkoraja määritellään, niin että henkeä ja terveyttä ei uhata ja laitteita ei rikota. Se on ollut perimmäinen asia, kun työtaistelutoimenpiteitä on laitettu liikkeelle, ja se on ollut hyvin syvällä ammattiyhdistysliikkeen työtaisteluohjeessa, ja tätä on noudatettu. Jos on yksittäistapauksia, tämä vuoden 22 tapaus, niin se ei tarkoita, että koko ay-liikettä pitää nyt kurittaa tällaisilla uusilla toimenpiteillä, joita laajennetaan sellaisille alueille, mille ei ole järkevää laajentaa. Tässä on tosi valtava toimialaluettelokin, jossa katsotaan tätä tilannetta, mutta niillä aloilla on pystytty tähän asti hyvin sopimaan. Eli tämä laajuus on tässä ongelma ja sitten tämän hätätyön tuominen tähän tilanteeseen, jossa jos tuomioistuin ei ole pystynyt antamaan siihen ratkaisua, niin sitten pitää laittaa hätätyövilkku päälle ja ottaa hätätyö käyttöön. Tuntuu jotenkin täysin oudolta ratkaisulta. Hätätyötäkin kyllä arvioidaan sen jälkeen, ovatko perusteet olleet olemassa, mutta se on sitten myöhäisherännäistä katsoa sitä, mitä on tapahtunut sitten, kun se on toteutettu.

Hätätyön luonteenomainen piirre on se, että siinä pitää olla ennalta arvaamaton tilanne, ja ennalta arvaamattomat tilanteet liittyvät esimerkiksi myrskyihin, tämäntyyppiisiin tilanteisiin. Jos yritys tai yhteisö ei ole omilla varallaolojärjestelmillään tai muilla henkilöstöresursseillaan pystynyt varmistamaan tällaisia tilanteita, sellaisissa tilanteissa on hätätyö perusteltua, ja siitä pyydetään myös henkilöstöltä lausunto sitten, kun sitä aikanaan käsitellään, että oliko tälle asialle perustetta. Eli tämä hätätyön sotkeminen tässä on ollut iso ongelma.

Edustaja Kiuru hyvin toi esiin sen, että poliittisesti arviointineuvoston jälkeen on vielä tämä hätätyö tuotu siihen mukaan, eikä siihenkään ministeri vastannut, miksi näin on tehty, koska arviointineuvostolle meni ihan erilainen versio kuin mikä täällä meillä on nyt käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Jotenkin kun tätä lainsäädäntöä seuraa ja tätä työtä seuraa, että kun tulee työntekijöiden oikeuksista kyse, niin kyllä pusketaan kaikilla mahdollisilla keinoilla tänne laki sisään ja sitten katsotaan, kuinka tämä sali täällä sitä hyväksyy. Näin näyttää käyvän, että täällä on kovin kova halu viedä työntekijöitä kurittavia lakeja eteenpäin, tälläkin kertaa, valitettavasti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.02.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Seuraavana meillä on edustaja Koskela, Minja, poissa. Edustaja Nurminen, poissa. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

20.02 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys säätää suojelutyöstä lainsäädännöllä, ja tämä odotetusti kyllä jatkaa Orpon ja Purran hallituksen yksipuolisella, työnantajia suosivalla lainsäädäntötyöllä. Suojelutyön järjestäminen on tarpeellista ja yleensä myös työntekijöiden edunkin mukaista, ja juuri siksi suojelutyöstä sopiminen osapuolien kesken on onnistunut lähtökohtaisesti oikein hyvin tässä maassa.

En siis välttämättä näe edes tarvetta tämmöiselle suojelutyöstä yksityiskohtaisesti lainsäädännössä säädetyille tilanteelle. Jos suojelutyöstä säädetään lainsäädännössä, tulisi lain taata myös työntekijöille tietyt oikeudet ja yhdenvertainen asema neuvotteluissa. Näin ei kuitenkaan tehdä tässä hallituksen esityksessä. Tämä esitys on jälleen kerran epätasapainoinen. Se asettaa työntekijöille ja heidän järjestöilleen velvoitteita mutta ei vastaavasti mitään velvollisuuksia työnantajille. Tämä on vastoin oikeudenmukaisen työmarkkinasääntelyn periaatteita. On kohtuutonta, että lakiesityksen nojalla työntekijät veloitetaan työskentelemään ilman riittävää suojaa, vaikka suojelutyön järjestämisestä ei nykyisellään ole ollut merkittäviä ongelmia.

Eli jotenkin tuntuu, että tässä taklataan ongelmaa, mitä ei ole edes olemassa. Se hieman ihmetyttää, miksi tällaista lainsäädäntöä tarvitsee ruveta tekemään. Tämä on ehkä omiaan vain sekoittamaan lisää näitä työmarkkinoita, kun jotenkin kokisin, että ikäväkseni joudun toteamaan, että niitä työmarkkinoita on sekoitettu tässä salissa nyt kahden vuoden aikana kokoomuksen ja perussuomalaisten toimesta vähän liikaakin. Kuulin debatissa, joku taisi käyttää sellaista termiä, että ammutaan kärpistä vähän tykillä, ja jotenkin tässä minullekin sellainen mieli kyllä herää.

Tämä prosessi tässä lainsäädäntövalmistelussa on jotenkin puutteellisen oloista, kun eduskunta on aiemmin edellyttänyt, että suojelutyön tarpeellisuutta arvioidaan perusteellisesti, mutta tämä työ on jätetty tekemättä. Sen sijaan hallitus esittää sekavaa ja ristiriitaista lakimuutosta, joka on päällekkäinen jo olemassa olevan lainsäädännön kanssa osittain. Se tarjoaa työnantajille uuden väylän heikentää työntekijöiden työtaisteluoikeutta oikeudellisin keinoin. Tämä ei ole tosiaan tasapainoista työmarkkinapolitiikkaa.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Tähän puheenvuoron loppuun haluan vielä korostaa, että en missään nimessä vähättele ihmishenkiä tai suojelutyötä sinänsä. Se on tosi tärkeää, ja sille on paikkansa. Mutta sitten, kun tässä myös hätätyötä käsitellään, nämä jollain tavalla menevät sekaisin tässä lakiesityksessä. Ja siitä, että hätätyötä saatetaan vähän väärinkäyttääkin, on esimerkkejä, niin kuin taisin debatissa ottaa esille, että on oikeusasteita käyty lävitse ja todettu, että ei ollutkaan hätätyöhön perusteita, joten tämä saattaa aukaista tätä mahdollisuutta vähän turhan paljon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

20.06 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Työriitojen sovittelu on keskeinen väline työmarkkinarauhan ylläpitämiseksi. Uusi lainsäädäntö vahvistaa sovittelujärjestelmää ja antaa selkeät pelisäännöt siitä, miten työtaistelutilanteissa voidaan toimia. Tavoitteena on, että osapuolet löytävät neuvotteluteitse ratkaisuja, joilla työtaisteluiden haittavaikutukset jäävät mahdollisimman pieniksi. Mikäli sovitteluratkaisuun ei päästä, uudistus mahdollistaa työnantajalle oikeussuojakeinot, joilla voidaan turvata peruspalvelut ja välttämättömät toiminnat.

Arvoisa rouva puhemies! Työtaisteluiden aikana on huolehdittava ihmisten hengestä ja terveydestä, jotta välttämättömät palvelut, kuten terveydenhuolto ja pelastustoimi, pysyvät toimintakykyisinä. Samalla varmistetaan, että kriittiset resurssit, kuten energia, vesi ja lääkkeet, ovat saatavilla ja että ympäristö- ja turvallisuushkat voidaan torjua. Kansallisen turvallisuuden kannalta on myös olennaista, että maanpuolustus ja laittoman maahantulon ehkäisy eivät vaaranna työtaisteluiden seurauksena. Jos suojelutyön tarjoamisesta ei päästä sopuun, työnantajalla on oikeus hakea työtaistelun kieltämistä tuomioistuimelta. Viimesijaisena keinona voidaan käyttää hätätyötä. Tämä antaa työelämälle ennakoitavuutta ja suojaa yhteiskunnan toimintakykyä.

Arvoisa rouva puhemies! Uudistus ei rajoita tarpeettomasti työntekijöiden oikeuksia, vaan se turvaa kriittiset perustoiminnat. Tämä on kansainvälisten sopimusten mukaista ja linjassa niiden vähimmäispalveluita koskevien käytäntöjen kanssa. Meidän tehtävämme on huolehtia siitä, että työmarkkinoilla vallitsee tasapaino työtaisteluoikeutta kunnioittaen, mutta samalla pidämme huolta kansalaisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista.

Kannatan esitettyjä muutoksia ja uskon, että ne vahvistavat työelämän vakautta ja ennakoitavuutta. Työsovittelun kehittäminen on panostus paitsi sujuvampaan työelämään myös turvallisempaan yhteiskuntaan. — Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

20.08 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelemme hallituksen esitystä työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain muuttamisesta, joka käytännössä muuttaisi merkittävästi suomalaisen työntekijän asemaa ja horjuttaisi työmarkkinoiden tasapainoa tavalla, jota emme voi hyväksyä.

Olen ammatiltani röntgenhoitaja ja toiminut terveydenhuoltoalalla myös luottamusmiehenä sekä pääluottamusmiehenä toistakymmentä vuotta. Tiedän, miltä tuntuu olla etulinjassa, kun resurssit ovat niukat ja palkka ei vastaa tehtävän vastuuta. Tiedän, mitä tarkoittaa, kun hoitajat joutuvat venymään yli inhimillisten rajojen, ja miten

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

väsymys, turhautuminen ja arvostuksen puute nakertavat ammattilaisia, joista kuitenkin koko yhteiskuntamme riippuu. Valitettavasti tämä hallituksen esitys ei tee muuta kuin pahentaa edellä kuvattua tilannetta.

Arvoisa puhemies! Viime kaudella kävimme vaikeassa tilanteessa vaikeita keskusteluja potilasturvallisuudesta, ja silloin olin lopulta valmis myös itse tukemaan ratkaisua, joka edellytti osapuolia neuvottelemaan suojelutyöstä ja turvaamaan kriittisesti sairaiden hoidon. Tämä esitys ei ole kuitenkaan potilasturvallisuuslaki, vaan kyse on täysin eri mittaluokan esityksestä. Kyseessä ei ole tasapainoinen kompromissi, vaan se on suoraa vallansiirtoa työnantajille ja järjestelmällinen hyökkäys kaikkia työntekijöitä vastaan.

Työtaisteluoikeus on demokraattisen yhteiskunnan kulmakivi. Se ei ole mielivaltaa eikä uhkapeliä vaan työntekijöiden viimeinen keino puolustaa oikeuksiaan silloin, kun neuvottelut eivät tuota tulosta. Nyt hallitus haluaa rajoittaa tätä oikeutta tavalla, joka heilauttaa voimatasapainon yksipuolisesti työnantajan eduksi. Käsittelemme nyt siis hallituksen esitystä, joka murentaa palkansaajien neuvotteluasemaa, lakia, joka heikentää työntekijöiden oikeuksia ilman, että mitään todellisia korjauksia tehtäisiin itse ongelmiin eli palkkakuoppiin, resurssivajeeseen ja työoloihin.

Arvoisa puhemies! Ehkä kaikkein haitallisimpana pidän kuitenkin esitystä avata työaikalain hätätyön käyttö nykyistä laajemmin myös työtaistelutilanteissa. Hätätyö on voimassa olevan lainsäädännön mukaan säännöllisen työajan ulkopuolella ennalta arvaamattomien syiden vuoksi poikkeuksellisissa tilanteissa tehtävää työtä. Hätätyöhön oikeuttavia kriteereitä arvioidaan aina erikseen syyn ennalta-arvaamattomuuden ja seurausedellytyksen täyttymisen osalta. Hätätyön taustalla on siis oltava äkillinen syy, jota ei ole voitu ennakoita tietää, ja hätätyötä voidaan käyttää vain lyhytaikaisesti.

Nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys hätätyötä koskevasta sääntelystä ei riittävällä tavalla turvaa edellä mainittuja merkittäviä oikeushyviä. Hätätyösääntelyn muutoksia vastustetaan laajasti, koska työnantajan yksipuolinen päätös työtaistelun rajojen asettamisesta rikkoisi järjestäytymisvapauden periaatteita. Palkansaajat viittaavat myös EU-tuomioistuimen ratkaisuihin, joiden mukaan työtaistelu ei ole äkillinen ennalta-arvaamaton tapahtuma. Lisäksi asiantuntijalausunnoissa korostetaan, että hallituskauden aikana on jo tehty useita työmarkkinoihin vaikuttavia lainsäädäntömuutoksia ilman kokonaisarviota niiden yhteisvaikutuksista.

Hyvin ongelmallisena pidän myös sitä, että tämä lisäys hätätyöstä tuotiin vasta arviointineuvoston käsittelyn jälkeen hallituksen esitykseen. Eli arviointineuvosto on täten faktisesti lausunut eri lakiesityksestä kuin mikä meillä nyt eduskunnassa on käsitellyssä.

Omasta yli 20 vuoden kokemuksestani niin sairaalan työntekijänä, henkilöstön edustajana kuin myös päättäjänä osaan sanoa, että hätätyön väärinkäyttö on ollut ongelmana terveydenhuoltoalalla jo nyt — saati jatkossa, mikäli hallitus tämänkin esityksen väkisin runnoo eduskunnasta läpi.

Arvoisa puhemies! Ammattiliitot ovat olleet tämän maan rakentamisessa mukana jo yli vuosisadan. Ne ovat neuvotelleet meille työajat, lomat, palkankorotukset ja työturvallisuuden. Jos hallitus kuvittelee, että suomalaiset työntekijät katsovat hiljaa sivusta, kun näitä saavutuksia ajetaan alas, se erehtyy pahasti. Työelämän kehittäminen ei tapahdu sanelupolitiikalla. Jos hallitus oikeasti haluaa parantaa suomalaista työelämää, sen pitäisi kuunnella myös heitä, jotka pitävät tämän maan pystyssä. Tämä esitys ei kuulu moderniin pohjoismaiseen hyvinvointivaltioon. Se kuuluu roskakoriin.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén poissa. — Edustaja Lyly.

20.14 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on yksi Orpon hallituksen työelämää heikentäviä lainsäädäntöjä, ja erityisesti palkansaajapuolen asemaa tällä yritetään vaikeuttaa. Tässä unohdetaan, että suojelutyöllä tarkoitetaan työtä, jonka tekeminen työtaistelun aikana on välttämätöntä kansalaisten hengen ja terveyden vaarantamisen ehkäisemiseksi tai sellaisen omaisuuden suojelemiseksi, mikä erityisesti vaarantuu työtaistelun vuoksi. Tämä on se ydin, mitä yritetään tehdä. Työntekijöiden yhdistykset määrittelevät yleensä työtaistelujen rajat. Tämän lisäksi ammattiliitot voivat antaa luvan suojelutyöhön työtaistelun aikana. Suojelutyöstä tavallisesti neuvotellaan työnantajan kanssa ja sovitaan suojelutyöhön liittyvistä järjestelyistä. Tämä on ollut käytäntönä koko ajan ammattiyhdistysliikkeessä. Siellä on perusasiana se, että henkeä ja terveyttä ei uhata ja laitteita ei rikota, ja näistä on yleensä sovittu, viimeksi sitten sovittelutoimen yhteydessä, jos ei muuten ole siihen päästy, mutta tämä on erittäin hyvin mennyt.

Näistä työtaistelun rajauksista ja suojelutyön antamisesta ei ole pääsääntöisesti syntynyt siis ongelmia. 2007 ja 2022, viimeisten parinkymmenen vuoden aikana pari tapausta terveyssektorilla, ovat olleet niitä kysymyksiä, joita on jouduttu käsittelemään, mutta nyt tässä on tämmöinen laaja lakipaketti tuotu tähän kokonaisuuteen. Se on laajennettu sopimusalueeltaan ja myöskin sitten tänne on tuotu hätätyö vielä yhdeksi elementiksi lisäksi. Tämä ei ole myöskään pohjoismaista käytäntöä. Pohjoismaissa ei ole lainsäädännöllä ohjattu suojelutyön tekemistä, vaan siellä on myös sopimus pohjaisesti tehty.

Tämän lainsäädäntötyön tausta liittyy vuoden 2022 sosiaali- ja terveyshuollon työehtosopimusneuvottelujen tapahtumiin ja niin sanotun määräaikaisen potilasturvallisuuslain asettamiseen. Sen seurauksena sitten, kun se aikanaan ratkesi, sovittiin tämän lainsäädännön yhteydessä, että eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan — ”selvittää ja valmistelee”, ja selvitystä ei ole näkynyt. Ministeri Satoselta tänäänkin monta kertaa kysyttiin, mutta ei ole. Ja sitten ”valmistelee lainsäädäntöehdotukset suojelutyön järjestämiseksi”, ja sitä perustetta ei ole kuvattu tässä, minkä takia tämänlaajuinen lakiesitys on tässä tullut. Se ei näy tässä lain perusteluissa myöskään. Me joudumme siis ottamaan lakiesityksen, joka on tehty laveammaksi ja sitten hätätyöllä vielä tässä ohjattu tiukemmaksi.

Tässä on sillä tavalla mielenkiintoinen kokonaisuus, kun katsotaan tämän lakiesityksen sivun 58 hyvää kuvaa siitä, miten arviointineuvosto on arvioinut tämän paketin toimivan. Täällä kuvataan se, että kun työntekijäyhdistys ilmoittaa työtaistelusta, työnantaja arvioi, minkälaiset vaikutukset ja vaihtoehdot on kriittisten toimintojen osalta, ja sitten sen jälkeen, jos näkee, se voi tätä haastaa ja käydä neuvottelemaan työntekijäpuolen kanssa ja viime kädessä viedä sitten väliaikaisen kieltohakemuksen tuomioistuimelle, alioikeudelle, eli työtuomioistuin ei ole tässä kysymyksessä — ja tässä mielessä prosessi on selvä. Mutta sen jälkeen, jos tätä ratkaisua ei ole syntynyt vielä, tähän perään on laitettu hätätyö, ja kun hätätyön tunnusmerkistö on se, että se on ennalta arvaamaton syy, missä tarvitaan työvoimaa, ja työnantaja ei ole siihen valmistautunut, niin nyt tähän tuodaan aivan uusi elementti. Työtaistelu ei ole ennalta arvaamaton syy, ja tässä mielessä tätä laajennetaan nyt

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

tälle alueelle, mikä on aivan poikkeuksellista. Siinä mielessä tulee olemaan kyllä tämän lainsäädäntöprosessin yhteydessä mielenkiintoinen ulottuvuus, miten hätätyö ulotetaan tällaiseen tilanteeseen ja millä perusteilla se yleensä tehdään. Eli prosessia on laajennettu alueen osalta ja sitten myöskin prosessin osalta.

No, sitten kun katsotaan tätä kokonaisuutta suhteessa siihen potilasturvallisuuslakiin, mikä täällä oli väliaikaisena lakina, niin silloin siinä yhteydessä perussuomalaiset ja kokoomus edellyttivät, että jos joudutaan tällaiseen tilanteeseen, niille työntekijöille pitää maksaa kaksin- tai jopa kolminkertainen palkka niistä tunteista, jotka tehdään. Nyt tässä esityksessä niitä ehdotuksia ei ole lainkaan. Se on mielenkiintoista havaita, että silloin oppositiosta he ovat olleet tätä arvostelemassa ja nyt sitten kun oli oma mahdollisuus tehdä tätä lakia, niin heidän ehdotuksissaan tästä kohdasta ei näy mitään.

Täällä on monia ongelmia, ja palaan vielä toisessa puheenvuorossa tähän arviointineuvoston näkemykseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen poissa. — Edustaja Suhonen.

20.21 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelyssä oleva suojelutyötä koskeva lakimuutos on esitys, jonka vaikutukset ovat laajat ja kauaskantoiset, eikä sitä voi hyväksyä ilman vakavia varoituksia. Lakimuutoksen tarkoituksena on turvata suojelutyö työtaisteluiden aikana, mutta tosiasiallisesti se heikentää työntekijöiden oikeuksia ja puuttuu työmarkkinoiden tasapainoon tavalla, joka ei ole perusteltua millään muotoa.

Ensinnäkin laki on tarpeeton. Nykyjärjestelmä, jossa suojelutyö perustuu työmarkkinajärjestöjen välisiin sopimuksiin, on toiminut hyvin. Työntekijät ja työnantajat ovat vuosikymmeniä kyenneet sopimaan keskenään suojelutyöstä ilman, että valtion on tarvinnut puuttua asiaan. Tämä on toiminut erityisen hyvin Suomessa ja muissa Pohjoismaissa, joissa yhteiskunnallinen luottamus ja yhteistyö ovat vahvoja. Esitetty lakimuutos siis tuo tarpeettoman sääntelykerroksen tilanteeseen, jossa jo nyt osapuolet ovat onnistuneet saavuttamaan toimivia ratkaisuja. Olen itsekin ollut useasti teollisuuden työpaikalla sopimassa lainmukaisen työtaistelun aikana suoritettavasta suojelutyöstä ilman mitään ongelmia.

Toiseksi lakimuutos kaventaa työntekijöiden lakko-oikeutta. Lakko on perusoikeus, joka kuuluu demokraattiseen yhteiskuntaan. Se on työntekijöiden keino vaikuttaa neuvotteluvoimansa avulla työehtoihin. Tämä lakimuutos vaarantaa tämän oikeuden, sillä se voi velvoittaa työntekijät jatkamaan työtä työtaistelun aikana jopa vastoin omaa tahtoaan. Tämä asettaa työnantajan etuoikeudet etusijalle työntekijöiden oikeuksien kustannuksella ja heikentää heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan.

Kolmanneksi lakimuutos rikkoo tasapainon työmarkkinoilla. Meidän on muistettava, että suojelutyötä koskeva sääntely ei ole vain tekninen asia. Se liittyy laajemmin työmarkkinoiden tasapainoon. Työntekijäjärjestöt ja työnantajajärjestöt ovat tasapainottaneet oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan vuosikymmeniä. Tämä laki kallistaa vaa'an työnantajien hyväksi eikä tuo riittävää oikeutusta tai tarvetta muutokseen. Se voi horjuttaa työmarkkinarauhaa ja johtaa jopa lisääntyneisiin konflikteihin, kun työntekijät kokevat oikeuksiensa kaventuvan, valitettavasti.

Neljänneksi lakimuutos on poikkeuksellinen verrattuna muihin Pohjoismaihin. Suomessa on totuttu korkeaan luottamukseen ja yhteistyöhön työmarkkinaosapuolten

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

välillä. Muut Pohjoismaat, joihin olemme usein verranneet itseämme, ovat ratkaisseet suojelutyön kysymykset sopimusteitse. Miksi Suomi nyt poikkeaa tässäkin asiassa ja tästä hyväksi todetusta käytännöstä? On tärkeää, että seuraamme pohjoismaista mallia, joka perustuu luottamukseen, yhteistyöhön ja vapaaehtoisuuteen. Hallitus on korostanut aiemmissa päätöksissään juuri Pohjoismaiden mallin tärkeyttä. Mihin pohjoismaisen mallin tärkeys nyt hävisikin?

Lopuksi: Tämä lakimuutos on ristiriidassa suomalaisen työmarkkinakulttuurin peruseräiteitten kanssa. Suomessa on pitkään arvostettu neuvottelukulttuuria ja osapuolten vapautta sopia asioista ilman liiallista valtion puuttumista.

Arvoisa rouva puhemies! Siksi vastustan tätä lakimuutosta ja kehotan meitä kaikkia miettimään, minkälaisen työmarkkinayhteiskunnan haluamme jättää esimerkiksi tuleville sukupolville. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

20.24 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain sekä työaikalain muuttamisesta ehdotetaan, että tuomioistuimien voisi kieltää työtaistelut, jotka rikkoisivat työntekijäjärjestöjen huolehtimisvelvollisuutta ja jotka työnantaja veisi kanteella tuomioistuimeen. Huolehtimisvelvollisuuden vastaisesti toimeenpantava työtaistelutoimenpide olisi kielletty, ellei työnantaja voisi välttää välttämättömien toimintojen vaarantumista kohtuudella käytettävissään olevilla keinoilla.

Tällä esityksellä ehdotetaan muutoksia työaikalain hätätyötä koskevaan sääntelyyn. Hätätyötä saisi teettää vain viimeisenä keinona, jos akuutissa vaaratilanteessa on uhkana merkittävä perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvä vahinko eikä sitä voida estää esityksessä ehdotetuilla tai muilla kohtuullisilla keinoilla. Suojelutyöllä taas tarkoitetaan työtä, jonka tekeminen työtaistelun aikana on välttämätöntä kansalaisten hengen tai terveyden vaarantumisen ehkäisemiseksi tai sellaisen omaisuuden suojelemiseksi, mikä erityisesti vaarantuu työtaistelun vuoksi.

Arvoisa puhemies! Työtaistelujen rajauksista tai suojelutyön antamisesta ei ole pääsääntöisesti syntynyt ongelmia työmarkkinoilla. Kaikki työ- ja virkasuhdealat huomioiden Suomessa lainvalmistelun aloittamiseen johtaneita työtaistelujen suojeleuerimielisyyksiä on tapahtunut vuoden 2000 jälkeen noin kerran vuosikymmenessä. Kysynkin: mikä merkitys lain säätämällä on, jos edelleen pakottavassa tilanteessa voidaan säätää erityislaki, jos lakko on yhteiskunnallisesti vaarallinen? Yhteinen säätely eri aloille on mahdotonta saada toimivaksi, koska eri ammattialojen työt, työtaisteluiden vaikutukset ja tilanteet ovat hyvin erilaisia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

20.26 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä vielä yksi näkökanta tähän hallituksen esitykseen, kun nyt ei kuitenkaan näihin korvauksiin olla valmiita samalla tavalla kuin edellisen hallituksen aikana, kun vastaavaa asiaa käsiteltiin: Jos henkilöt määrätään suojelutyöhön, niin tällaisen perustavanlaatuisen työtaisteluoikeuden rajoituksesta tulisi työnantajan aina joutua maksamaan työntekijöille jonkunnäköistä ylimääräistä korvausta. Viime kaudella, kun eduskunta joutui hyvin poikkeuksellisessa

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

tilanteessa säätämään potilasturvallisuuslaista, kirjattiin oikeus 30 prosentin korotukseen normaaliin palkkaan. Silloin nykyiset hallituspuolueet esittivät vieläkin korkeampia korvauksia siihen, ja nyt jotenkin ihmetyttää se, että tällä hetkellä, kun tätä käsitellään uudelleen, ei enää ollakaan valmiita siitä maksamaan korotettua palkkaa. Tämä on varmasti yksi, mikä tulee tuolla arjessa kyllä sitten tuottamaan tuskaa, kun tätä lakia joudutaan mahdollisesti joskus soveltamaan.

Lakiesityksen keskeinen ongelma liittyy työaistelu oikeuden rajoittamiseen tavalla, joka ei ole linjassa kansainvälisten velvoitteiden kanssa. Kansallisen lainsäädännön nykytila on jo valmiiksi ongelmallinen suhteessa ILO:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen asettamiin periaatteisiin, ja nyt esitettävä sääntely syventää tätä ristiriitaa vielä entisestään.

Esityksen perusteluissa vähimmäispalveluvaatimukset esitetään keinona työaistelu oikeuden rajoittamiselle, mutta samalla pyritään luomaan mielikuvaa siitä, ettei kyse ole rajoituksesta lainkaan. Tämä on harhaanjohtavaa, sillä vähimmäispalveluvaatimukset ovat työaistelu oikeuden rajoitus, ja niiden käyttö tulisi aina suhteuttaa laajempiin perusoikeudellisiin periaatteisiin. Esitetty lakimuutos laajentaisi olennaisten palveluiden käsitettä tavalla, joka tarkoittaisi huomattavaa rajoitusta ammattiyhdistysten käytössä oleville toimintakeinoille. Eli jollain tavalla tässä on sellainen tilanne, että ei ehkä ole puntaroitu nyt ihan riittävällä tarkkuudella sitä, miten tämä peilautuu näihin ILO:n kansainvälisiin sopimuksiin. Lisäksi on huomattava, että lakiesityksessä ei ole tunnistettu sitä, että olennaisten palveluiden määrittely ei voi perustua yksinomaan kansalliseen poliittiseen päätöksentekoon. Eli jollain tavalla koen, että kun tällaista laitetaan lakiin, niin ovatko nyt väärät ihmiset sitten määrittelemässä näitä asioita, kun me olemme niitä määrittelemässä. Ehkä se olisi työmarkkinaosapuolten parempi sopia, niin kuin tähänkin asti on pystytty sopimaan, kun näistä ei ole juurikaan ongelmia ollut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

20.29 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Viitala tuossa hyvin kuvasi työmarkkinaosapuolten näkemystä tästä asiasta. Kun katsoo näitä lausuntoja, niin työnantajapuoli kannattaa ja jopa kiristäisi tätä, että hätätyökin olisi kaikissa tilanteissa sallittua, ja sitten palkansaajapuoli yksipuolisesti vastustaa. Tämä kuvaa näitten lakien ongelmallisuutta. Nämä pitäisi nimenomaan sopia työmarkkinajärjestöjen kesken, ja sitä velvoittavuutta olisi voinut laittaa lisää.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on tässä, kun oikeuskansleri sanoo näin: ”Työmarkkinaosapuolten erimielisyys voi edellyttää lakiehdotuksen ja sen perusteluiden täsmentämistä, jotta velvollisuuksista ja rajoituksista olisi riittävän yhtenäinen käsitys.” Oikeuskansleri katsoo, että kun tässä ollaan näin kaukana toisistaan, niin nyt pitäisi lakiehdotuksen olla hyvin täsmällinen ja näin pois päin. Tämä kokonaisuus tässä on.

Palkansaajapuoli vastustaa tätä monesta syystä. Tässä on lausuntoihin viitattu, kansainvälisiin sopimuksiin, jotka on lakko-oikeudesta ja järjestäytymisestä määritelty. Tämä on jo niillä rajoilla, että tämä varmaan tullaan käsittelemään perustuslakivaliokunnassa. Sitten tätä väliaikaisen kiellon hakemista pidetään ongelmallisena. Sitten vastustetaan tätä laajentamista virkasuhteisiin — tämä

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

kokonaislaajennus on tässä myös isossa roolissa. Eli täällä on paljon semmoisia asioita, jotka pitäisi huomioida.

Myös lainsäädännön arviointineuvosto on pyytänyt, että tätä esitystä työntekijöiden työtaisteluoikeuden rajoituksista tulee tarkentaa yksittäisten työntekijöiden oikeuksien näkökulmasta erityisesti hätätyön osalta — taas se hätätyö. Ja sitten ehkä kaikkein tärkein: suojelutyön sopimisen muutos. Nyt olisi kuvattava selkeämmin, miten työntekijä- ja työnantajapuolen veloitteet muuttuvat käytännössä ja vaikuttavat työtaistelurajauksiin. Nämä pitäisi nyt avata tässä, lainsäädännössä sitä ei ole tehty.

Täällä on tuomioistuimen toiminnasta, miten tämä vaikuttaa oikeusjärjestelmään, ja verrokkimaiden ratkaisuihin, joita minä tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani myös käytin esimerkkinä, että Pohjoismaissa tätä ei ole. Kun täällä koko ajan vedotaan, että pohjoismaista mallia pitäisi käyttää, niin aina näköjään tapauskohtaisesti käytetään sitä pohjoismaista mallia. Silloin kun se tuntuu hyvältä, niin sitä käytetään, mutta silloin kun sillä olisi toinenkin näkökulma, niin se aina unohdetaan.

Tämä työ jatkuu täällä eduskunnassa nytten, ja toivon, että tämä ei tule sotkemaan työmarkkinakerrosta, kun tätä lakia yritetään runnoa nopeasti lävitse. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

20.32 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa aiemmassa pykäläkäsittelyssä arvostamani edustaja Kettunen hienosti toi esiin sen aiemman lakiesityksen valtaisan koon ja vaikutuksen, ja sitten toisaalta edustaja Kettunen hienosti myös aidosti ja syystäkin kyseenalaisti, miksi perussuomalaisia ei näy salissa puolustamassa ja pitämässä puheita merkittävässä asiayhteydessä.

Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nytten tässäkin yhteydessä olen hieman hämmästynyt siitä, että perussuomalaisia ei kiinnosta tämä vakava asia, varsinkin kun muistutan teitä, arvoisat edustajat, siitä, että SAK:n Vaalistaja kysyi ennen eduskuntavaaleja eri puolueilta kysymyksiä liittyen työmarkkina-asioihin, kysymyksiä liittyen työntekijöihin ja heidän edunvalvontaansa ja oikeuksiinsa, että minkälaisia muutoksia mitkäkin puolueet ovat valmiita tekemään. Otan tässä nyt yhden kysymyksen ihan muistutuksena meille kaikille. Tässä Vaalistajan kysymyksessä ennen eduskuntavaaleja kaikilta puolueilta SAK kysyi seuraavaa: ”Työntekijöiden lakko-oikeus on turvattava vähintään nykyisessä laajuudessaan.” — siis: ”Työntekijöiden lakko-oikeus on turvattava vähintään nykyisessä laajuudessaan.” No, tietysti SDP vastasi, että kyllä on turvattava, ja nytkin herää mielenkiinto, mitä perussuomalaiset vastasivat tähän kysymykseen. Kun heitä ei nyt täällä näy puolustamassa tätä asiaa, niin voisi olettaa, että he ovat olleet sillä kannalla silloin kysymyksen osalta, että heitä ei paljon kiinnosta, mutta mitä vielä, he vastasivat eduskuntavaalien alla, että kyllä, työntekijöiden lakko-oikeus on turvattava vähintään nykyisessä laajuudessaan. Herää vain kysymys, että mitä ihmettä. Ja kun me tiedämme, että nimenomaan tämä suojelutyölakimuutos tulee keskeisesti vaikuttamaan siihen, että työntekijöitten lakko-oikeutta murennetaan lisää tällä lakiesityksellä ja myös vielä sitä kautta, että työtaistelutilanteessa työnantaja voi teettää hätätyötä, siis teettää hätätyötä ilman mitään sanktioita, ilman mitään seuraamuksia, niin onhan tämä järkyttävää seurata tätä päätöksentekoa tässä salissa tällä hetkellä. Siellä perussuomalaisten pulpetit ammottavat tyhjyyttään, kun me käsittelemme tätä äärimmäisen merkittävää kysymystä, nimenomaan työntekijöitä, työmarkkinoita ja nimenomaan työntekijöitten oikeuksia

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

koskien. Vaalistaja kysyi, säilytetäänkö lakko-oikeus, ja perussuomalaiset vastasivat ”kyllä”. Mitä he vastaavat nyt? ”Ei.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

20.35 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Lainsäädännön arviointineuvoston mukaan esitysluonnoksessa on tuotu esille joitakin suojelutyön sopimisessa havaittuja tulkinnanvaraisia tilanteita, vaikka nykytilassa ei ole ilmennyt merkittäviä ongelmia tai epäselvyyksiä. Tämä ehdotettu laki rajoittaa perusteettomasti työtaisteluoikeutta, lisää hallinnollista taakkaa ja oikeudellisia riskejä eikä noudata kansainvälisiä sitoumuksia tai perustuslain vaatimuksia. Laki on päällekkäinen ja ristiriitainen nykyisen sääntelyn kanssa, erityisesti julkisella sektorilla. Suojelutyön käsite on laajennettu koskemaan koko työmarkkinakenttää, ei vain henkeä ja terveyttä uhkaavia tilanteita.

Tämä malli, tämä hallituksen esitys, etäännyttää Suomea muista Pohjoismaista, joissa työmarkkinaosapuolet sopivat suojelutyöstä ilman lainsäädäntöä. Miksi me emme Suomessa voi työmarkkinoita kehittää sopien, ei sanellen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

20.36 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä, mitä edustaja Mikkonen tuossa otti esille, on oikeastaan aika hyvä jatkaa.

Ihmettelen vielä sitä, että kun useasti puhutaan näistä pohjoismaisista työmarkkinamalleista ja sieltä on kopioitu nyt valtavasti palkansaajan heikennyksiä tänne meidän maahan, niin nyt sitten voitaisiin kyllä kanssa kopioida sieltä. Elikkä muissa Pohjoismaissa ei ole lainsäädännöllä tällaisia asioita lähdetty sörkkimään, vaan siellä on se sopimisen kulttuuri pystytty säilyttämään. Toivoisin, että myös tässä vähän benchmarkattaisiin naapurimaita ja jatkettaisiin samalla linjalla, koska se on tosiaan toiminut täällä meillä Suomessa.

Sen verran intoutuneena myös edustaja Suhosen puheenvuorosta tuli sellainen ajatus vielä, että jos ääneen pohdiskelee hieman näiden kaikkien palkansaajien heikennyksen ja työtaisteluoikeuksien rajoittamisten yhteisvaikutuksia, niin kyllä minua aika lailla hirvittää se — kun ollaan huomattu, että hallituksella eivät ole nämä yhteisvaikutusten arvioinnit olleet ehkä muissakaan lakiesityksissä ihan huippuluokkaa — onko kukaan arvioinut sitä, kuinka paljon nämä palkansaajien heikennykset tulevat oikeasti muuttamaan työelämää ja tulevien sukupolvien, tämän hetken nuorison, työmarkkina-asemaa. Tässä on isoja riskejä, että me hajotetaan tosi toimiva järjestelmä, ja nyt ollaan hajottamassa myös sitä, millä tavalla sitä järjestelmää pystyisi tulevaisuudessa edes hitusen puolustamaan. Näitä yhteisvaikutuksia tässä pohdin vielä ääneen.

Toivotaan, että olisin väärässä, mutta pahaa pelkään, että kun nämä konkretisoituvat samaan aikaan kuin nämä sosiaaliturvaan tehdyt leikkaukset, jotka vielä heikentävät sitten sitä hetkeä, kun ihmiset on irtisanottu pienemmällä kynnyksellä, niin kyllä tässä nyt ollaan luotu aikamoinen pommi tähän yhteiskuntaan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

20.38 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ihan lopuksi tässä vielä tavallaan haluan puolustella omiakin puheenvuorojani aikaisemmin tänään. Kun ministeri oli paikalla, pidin debattikeskustelussa vastauspuheenvuoron, jossa nimenomaan kyseenalaistin ministerin pestin aikana tehtyjä heikennyksiä työntekijöille. Nyt ihan tukeakseni tätä väitettä hieman muistutuksena kaikille luettelen pikkuisen täältä näitä lyhyesti:

Elikkä mitä heikennyksiä hallitus on tuonut työmarkkinoita ja työntekijöitä koskien? No, siellä on työttömyysturvan omavastuu 5:stä 7 päivään muutettu, kansaneläkeindeksin jäädytys, joka vaikuttaa moniin etuuksiin, lomakorvauksien jaksotus on palautettu, yleisen asumistuen leikkaus, työttömyysturvan suojaosan poisto, asumismenojen ehtojen tiukentuminen, lapsikorotuksen poisto, lakko-oikeuden rajaaminen ja jopa lakkosakkojen asettaminen työntekijöille. Aikuiskoulutustuki on lakkautettu, vuorotteluvapaa on lakkautettu, työssäoloehto on muutettu kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen, ansioturvan porrastaminen, euroistus elikkä leikkaus, työssäoloehdon kertymisen lakkautus palkkatuetussa työssä, ikäsidonnoisista poikkeuksista luopuminen, korotetun ansio-osan leikkaus työllistämistä edistävästä palveluista, paikallisen sopimisen uudistus, joka tarkoittaa suoraan sitä, että työlainsäädännöstä halutaan poiketa sopimalla työpaikoilla heikommin. Vientimalli — elikkä työriitojen ratkomista hankaloitetaan rajoittamalla valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia — on toteutettu. Ansiosidonnaisen korotusosan poisto on toteutettu. Leipomotyölain kumoaminen, joka tarkoitti pahimmillaan 10 000 euron palkanalennusta vuositasolla leipomoalan työntekijöille. No, sitten on tulossa henkilökohtaisen irtisanomisen madaltaminen, takaisinottovelvollisuuden poistuminen alle 50 henkilöä työllistäviltä työpaikoilta, lomautusilmoitusaikojen lyheneminen ja sitten määräaikaistuuksien mahdollistaminen vuodeksi ilman perusteita, yhteistoimintalain velvoittavuuden nosto 20 hengen yrityksistä 50 hengen yrityksiin. Sitten on tämä suojelutyö, mikä viedään nyt lakiin tässä, ja sitten sieltä on tulossa sairaussakkoa ja niin pois päin.

Elikkä tämä on hengästyttävä lista, mutta halusin nämä nyt ihan kertauksen vuoksi kaikille kertoa ja pöytäkirjoihin merkinnöiksi, mitä kaikkea tällä kaudella jo on tapahtunut tämän hallituksen aikana ja mitähän kenties vielä on tulossa loppukauden aikana. Tämä ihan vain tällaisena huomiona liittyen siihen, mitä edustaja Viitala hienosti äsken totesi, että mitä kaikkea on tapahtunut, ja minä nyt kävin nämä tälleen lyhyesti läpi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 207/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 1/2025 vp

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Hopsu.

Keskustelu

16.30 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä. Myös vihreät näkevät tarpeellisina erilaiset kannustimet ilmastoneutraaliin talouteen tähtääviin investointeihin, sillä lisätoimia tarvitaan päästövähennysten kiihdyttämiseksi. Vaikka päästökauppasektorin päästöt ovat vähentyneet merkittävästi viimeisten vuosien aikana, keskeiset epävarmuudet liittyvät erityisesti suurten teollisten investointien toteutumiseen. Vihreän siirtymän edistäminen on keskeistä paitsi luonto- ja ilmastotavoitteiden myös talouden näkökulmasta.

Vaikka vihreät suhtautuvat hallituksen esitykseen lähtökohtaisesti myönteisesti, liittyy sen yksityiskohtiin myös ongelmia. 36 kuukauden määräaika vähentää mahdollisuuksia hyödyntää hyvitystä ja suosii hankkeita, joiden suunnittelu on jo käynnissä, sen sijaan, että tuki olisi aidosti kannustava myös uusille hankkeille. Liian kireän aikataulun ei tulisi myöskään vaikuttaa esimerkiksi ympäristövaikutusten huolelliseen arviointiin.

Myös tuen kriteereissä on haasteita. Tukea ei tulisi myöntää hankkeille, jotka eivät edistä pitkäjänteistä työtä kohti ilmastolain tavoitteiden saavuttamista. Esimerkiksi bioenergian mahdolliseen lisäkäyttöön kohdistuvien tukien kohdalla on syytä tarkastella vaikutusta maankäyttösektorin nielun tilaan, sillä maankäyttösektorin nielun pieneneminen vaikeuttaa edelleen päästötavoitteiden saavuttamista.

EU tekee todennäköisesti tulevaisuudessa päätöksiä valtiontukia koskevien poikkeussääntöjen jatkosta. Mikäli päätöksiä uusista poikkeussäännöistä syntyy, hallituksen tulisi kehittää vihreän siirtymän investointitukia.

Teen vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuottaa selvityksen investointitukea saaneiden hankkeiden ympäristövaikutuksista erityisesti maankäyttösektorin näkökulmasta mahdollisten tulevien investointitukien jatkokehitystä varten.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

16.33 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että vihreän siirtymän hankkeita edistettäessä huomioidaan ilmasto- ja luontovaikutukset kattavasti, jotta hankkeet ovat aidosti ympäristön kannalta kestäviä.

Kannatan edustaja Hopsun tekemää lausumaehdotusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

16.33 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Suomen talouden suurin ongelma on tällä hetkellä luottamuksen puute. Se näkyy siinä, että kuluttajat eivät luota tulevaisuuteen, yritykset eivät luota tulevaisuuteen, ja yritysten osalta tämä näkyy siinä, että Suomea

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

vaivaa investointilamaannus: investointeja ei tehdä. Tähän ongelmaan, ihan oikein, hallitus päätti jo vuosi sitten kehysriihessä puuttua tuomalla Suomeen investointien uuden verohyvityksen, jolla pyritään nimenomaan kannustamaan liikkeelle näitä vihreitä investointeja, joita — erilaisia suunnitelmia kun katsotaan — Suomessa on kyllä pilvin pimein. Mutta valitettavasti ottaen huomioon sen, kauanko tässä valmistelussa on mennyt, ottaen huomioon ne tiukat rajat, joilla tämä esitys on tehty, ja ottaen huomioon sen, että tämä esitys on tosiasiallisesti voimassa vain tämän vuoden loppuun, en usko, että tällä esityksellä tätä investointilamaannusta pystyttäisiin tarpeeksi tehokkaasti taltuttamaan ja että tästä saataisiin käänne aikaiseksi.

Jo ensimmäisessä käsittelyssä SDP esitti, että tämän esityksen keskeinen valuvika liittyy siihen, että tämä kannustin kohdistuu vain suurille yrityksille johtuen tämän investointihyvityksen hankekohtaisesta alarajasta, joka on siis 50 miljoonaa, eli siihen, että se on niin korkea, että sillä ei saada esimerkiksi keskisuuria yrityksiä mukaan investoimaan. Tätä rajaa olisi tullut laskea 25 miljoonaan, mistä myös asiantuntijat niin kuulemisissa kuin tämän lakikokonaisuuden lausuntokierroksellakin samansuuntaisia esityksiä tekivät. Valitettavasti hallitus ei tähän taipunut.

No, nyt sitten toisessa käsittelyssä se keskeinen kysymyksen liittyy tähän kannustimen jatkoon, kun tämä nykyinen kannustin todella pohjautuu Euroopan unionin valtiontukipokkeuksiin, jotka ovat tämän vuoden vielä voimassa, mutta nyt jo suuret maat ovat ilmoittaneet, että paluuta vanhaan ei ole. Tämän johdosta myös komissio on jo ilmoittanut, että se tulee kertomaan tässä keväällä, viimeistään kesällä, uusimmat muutokset tähän valtiontukikokonaisuuteen, siihen, millä tavalla jatketaan ensi vuodesta eteenpäin. Ennakoitavaa on, että poikkeuksia tulee olemaan jatkossakin, ja senpä takia nyt olisi tärkeää, että Suomi lähettää vahvan signaalin omasta investointiympäristöstään, että mikäli unionin valtiontukisäännökset sen mahdollistavat, Suomi tulee jatkamaan tämänkaltaisen tai muun vastaavan investointikannustimen voimassaoloa.

Senpä takia, arvoisa puhemies, esitän, että eduskunta hyväksyisi vastalauseemme mukaisen lausumaehdotuksen, joka tähtää juuri siihen, että Suomessa käynnistetään pikimmiten valmistelu tällaisen investointikannustimen jatkostakin, koska tähän ollaan luultavasti joka tapauksessa menossa.

Olisi tärkeää, että tämä valmistelu aloitettaisiin jo nyt senkin takia, kun ottaa huomioon, miten kauan tämän lainsäädännön valmistelussa on mennyt. Päätös tästä esityksestä on todella tehty viime vuoden kehysriihessä, ja nyt todella vuosi siitä on mennyt, ja me olemme saamassa tämän voimaan. Tähän totta kai liittyy myös se, että tässä tulee käydä konsultointi komission kanssa, joka aina tähän osaan lisää aikaa vielä ottaa, ja senpä takia olisi syytä aloittaa tämä prosessi Suomessa jo nyt eikä vasta siinä vaiheessa, kun tiedetään, minkälaisia mahdollisia poikkeuksia myös ensi vuoden alusta alkaen on tosiasiallisesti voimassa. Jo nyt tulisi Suomen aktiivisesti vaikuttaa niihin ratkaisuihin, joita komissio on tekemässä, jotta tämä Suomen investointiympäristö olisi jatkossakin yrityksille myötämielinen ja kannustaisi juuri siihen, että nyt kaikesta epävarmuudesta huolimatta Suomeen kannattaa investoida.

Tämä investointilamaannus on myös yksi asia, jossa hallitus on kyllä valitettavasti epäonnistunut. Otetaan vaikka muutama esimerkki ihan viime viikoilta: Ensin hallitus sai aikaan omalla veropolitiikallaan vuodeksi tilanteen, jossa esimerkiksi elintarviketeollisuudessa laitettiin isot investoinnit jäihin. No, sitten kun hallitus tuli järkiinsä ja perui oman päätöksensä, saatiin elintarviketeollisuudessa investoinnit

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

liikkeelle mutta hintana tosiasiallisesti oli se, että sitten täällä datakeskuspuolella investoinnit menevät nyt jäihin, ja siinäkin syynä on hallituksen tempoilu tässä omassa veropolitiikassaan. Nyt tämän investointikannustimen osalta uhkaa käydä samoin, että tämä on voimassa vain tämän vuoden osalta ja sen jälkeen hallitus taas jossain vaiheessa sitten pohdiskelee, mitäköhän jatkossa seuraa, ja se aiheuttaa jälleen epävarmuutta tähän suomalaiseen investointiympäristöön. Sen takia toivoisin, arvoisa puhemies, että tämä sali lähettäisi vahvan viestin, että me tarvitsemme jatkossakin tämänkaltaista investointikannustinta, jotta tosiasiallisesti Suomessa saadaan eri puolilla Suomea kuokkaa maahan, investoinnit käyntiin ja sitä kautta myös talouskasvua liikkeelle ja työllisyyttä ylös.

Toivon, että eduskunta hyväksyisi tämän vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen, koska tosiasiallisesti tärkeintä on nyt palauttaa meidän kotimarkkinoiden luottamus mutta myös yrityksille luottamus siihen, että tulevaisuuteen kannattaa investoida, koska se on ainut keino, jotta tässä epävarmassa maailmassa Suomi nyt jatkossakin pärjäisi, saisimme talouttamme korjattua, saisimme talouskasvua liikkeelle, saisimme työllisyyttä nostettua. Luulisin, että tämän osalta meillä kyllä kaikilla riittää tässä yhdessä paljon tekemistä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

16.40 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys investointituesta ilmastoneutraaleille investoinneille on sinänsä ajatuksena kovin kaunis. Mutta edustaja Räsänen tässä äsken pohti, mistä tämä tilanne johtuu. Jos malttaisitte kuunnella sen verran, niin voin kertoa, mistä se johtuu.

Tämä energian hinta on noussut niin älyttömästi, että teollisuuden investoinnit karkaavat Suomesta. Ajatelkaa: katsoin viime viikolla yhtä tilastoa, jonka mukaan kaukolämmön hinta on Suomessa noussut viimeisen kahden vuoden aikana vähintään 20 prosenttia ja karmeimmillaan 300 prosenttia. Joku teistä hymähtelee, että se on vain energiaa, mutta sanokaa, arvoisat edustajakollegat, yksikin tuote tai yksikin palvelu, mihin energianhinnan nousu ei ole vaikuttanut. Varmasti ette löydä sitä. Joka ainoassa vesilasissakin, minkä juotte aamulla kotonanne hanasta, kun otatte vettä aamutuimaan, se sähkönhinnan nousu näkyy ja energianhinnan nousu varmasti näkyy. Ja sitten kun huudetaan investointitukien perään ja erilaisten tukien perään sen tautta, kun talous on mennyt kuralle, niin kuvitteleeko joku tässä maassa vielä, että meillä löytyisi veronmaksajien kukkaroista rahaa tällaisten töllön töiden tekemisen jälkeen tukea yrityksiä. Ei yrityksen johto voi olla niin saamaton ja niin ajattelematon, että se jatkaisi tällaista yritystoimintaa, joka vie sen varmasti konkurssiin. Totta kai se pistää pillit pussiin ja yrittää suojata pääomia, että parempi aika koittaisi ja pääsisi taas yrittämään.

Keskusta on jättänyt tähän hallituksen esitykseen vastalauseen, että tämä 50 miljoonan raja on liian korkealla ja sen pitää alkaa ihan pienestä yrityksestä, miljoonasta asti, ylöspäin. No, se nyt on selvä asia, mihin paikkaan, mihin yrityskenttään syntyvät Suomessa uudet työpaikat: pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Jos me rajataan ne muutamaan isoon yritykseen, sinne voi syntyä 50—100 työpaikkaa, ei enempää.

Mutta jos tätä ilmastohumppaa vielä jatketaan ja täällä puhutaan varsinkin vihreiden osalta auliisti siitä, miten erittäin hienosti ilmastopolitiikka on hoidettu, niin oletteko tehneet ympäristövaikutusten arviointia esimerkiksi teidän Vantaan jätevoimalan

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

päästöistä? Luin lehdestä juuri Loviisan ihmisten kommenttia, miten valtava löyhyä siellä on. Jos tämä jatkuu, niin ensi kesänä siellä juoksee kissankokoisia rottia ja valtavat tuhot tehdään luonnolle ja ympäristölle. Kyllä teitä kiinnostavat maaseudun ihmisten ympäristötuhot, mutta ette te omaa nokkaanne pitemmälle näe. Olette lakkauttaneet puhdasta voimaa, joka ei haise millekään, ja nyt siellä on semmoinen löyhyä, ja sitä, mitä tapahtuu seuraavina vuosina, kukaan ei tiedä.

Oletteko muuten ottaneet selvää siitä — samalla, kun tätä ympäristöä parannatte tuolla Vantaan voimalaitoksessa — miten vahvasti te, arvoisat pääkaupunkiseudun päättäjät, osallistutte harmaan talouden tukemiseen? Sehän on teidän toinen suuri menestyksen tarina, kun te aina puhutte, miten pitää ihmisten elää oikein. Ottakaa selvää, kuka hoitaa italialaisten jätehuollon. Haluatteko te todella olla tukemassa sitä järjestelmää, joka siellä jätehuoltoa hoitaa? Katsokaa edes joskus peiliin. Kyllä on helppo löytää tikku toisen silmästä, kun malkaa omasta silmästä ei näe. Ja sitten täällä esitetään vielä, että näiden arviointien jälkeen tehtäisiin niitä investointitukia ja oletettaisiin, että näillä valtavilla energianhinnan nousuilla voitaisiin Suomeen tehdä uutta työtä — unohtakaa koko juttu.

Tänä aamuna istuin lentokoneessa ison yritysjohtajan vieressä, ja hän sanoi minulle, että heidänkin yritystoimialallaan — jätän sanomatta, mikä se on — hän seuraa talouden kehitystä käsi valtimolla koko ajan. Hän tietää, missä talous menee, ja hän oli erittäin huolissaan kysynnän pienenemisestä. Tästä energianhinnan noususta se nimenomaan johtuu. Teillä on niin kova ilmastohumppa menossa, että te ette näe tosiasioita.

Kaikkein paras — arvoisa rouva puhemies, lopuksi — minkä minä olen kuullut tästä ilmastohumpasta, on se, että nyt Suomessa on tuuletettu datakeskuksia kaksin käsin oikein riemusta hihkuen, on ilmaan hypitty. Oletteko laskeneet, mihin se johtaa? No sehän, kun nämä datakeskukset ja esimerkiksi Google tulevat Suomeen — on ostanut tontin, rupeaa rakentamaan, kaikki tekniikka tulee ulkomailta — johtaa siihen, että se firma, joka on tehnyt tämän tänne tulon, on sopinut voimalaitosten kanssa edullisesta ydinvoimasta, jolla datakeskus toimii: 100 megaa, 200 megaa per datakeskus riippuen koosta. Luuletteko te, että se voi tuulivoimalla tai aurinkovoimalla toimia, kun talvella ei tule sähköä? Ei tietenkään. Se syö sitä suomalaisille tulevaa edullista ydinvoimaa, joka on taannut tähän saakka halvan energian. Olemme yhä syvemmällä valtavan kalliin energian suossa, ja Google ottaa täältä suuret voitot erilaisten yritysjärjestelyjen kautta. Suomeen tuleva verovirta vähenee, sata ihmistä ehkä saa töitä, ja kunta, missä rakennus sijaitsee, saa kiinteistöveron. Mitä muuta saadaan? Suomen sähköenergia nousee valtavan kalliiksi ensi talvena, jos nämä kauhukuvat toteutuvat, niin kuin pahoin pelkään. Meidän on ruvettava nyt, arvoisat edustajakollegat, järjellä ajattelemaan. Tällainen rahan työntäminen ulkomaille ja ilmastohumpan tanssiminen vievät tämän maan kadotukseen.

En vaadi, että te olisitte kannattamassa minun ajatustani, mutta odotellaan pari vuotta. Olen aivan varma, kun näitä yritysjohtajia kuuntelee, että täältä lähtee metsäteollisuus, kun valtavat määrät arvokasta tukkipuuta poltetaan tällä hetkellä, kun teille ei turve käy, kun se on fossiilinen. Lukekaa nyt edes biologiaa. Onko teillä luonnontieteiden luku unohdettu, vai ettekö te ollenkaan enää lue sellaista kuin luonnontieteet? Mistä turve syntyy? [Ville Merisen välihuuto] Sitten vielä katsotte sen jälkeen rohkeasti, kun puuta poltetaan, että kummasta tulee enemmän ilmastopäästöjä, puun poltosta vai turpeen poltosta. Tutkikaa sitäkin. Ne ovat tarkkoja tieteellisiä lukuja. Teillä on suojananne valtava lehdistö ja suuren median, Ylen, joka teidän juttuihinne uskoo ihaillen, koskemattomuussuoja — kas, kun ei ole vielä mitalia teille kaulaan jakanut.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Mutta katsokaapa joskus totuutta silmiin ja katsokaa, miten suomalaiset perheet jaksavat, miten vanhoilla ihmisillä, joilla on pieni eläke, menee. Toivon pikkuisen realismia. Tämä teidän höpöjen puhuminen täällä alkaa tynpiä. Ainakin niiden kuuntelu tuntuu aika vastenmieliseltä, mutta rohkeasti olen sitä tehnyt. Tämä on aika kasvattavaa kuitenkin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.47 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tekisi mieli jatkaa tätä energiapoliittista keskustelua tässä, kun jonkin verran olen ollut semmoisella alueella töissä. Toteaisin nopeasti sen, että meillä on erittäin monipuolinen energiatuotanto, ja se on se meidän vahvuutemme ollut. Meillä on riittävä perusvoima, ydinvoimaa, ja meillä on nyt uusia tuotantomuotoja koko ajan kehittymässä. Minä luotan siihen, että me löydämme koko ajan ratkaisuja. Mutta se, mikä tässä aina jää huomiotta, kun kasvusta ja tästä puhutaan, on se, että meillä ei ole 15—16 vuoteen ollut kasvua. Kun meillä oli korkotaso noin nollan pinnassa aika pitkän aikaa, niin voi kysyä yrityksiltä myös, miksi yritykset eivät ole pystyneet omilla investoinneillaan lyömään nollaa. Voi kysyä, mistähän se johtuu. Eikä se varmaan johdu siitä, että työntekijöitten palkat tai muut ovat sellaisella tasolla, että ei pystytä tekemään. Täytyy miettiä, että myös tässä näkökulmassa on joku syy. Joitain syitä täytyy hakea myöskin tästä päästä.

Mutta ennen kaikkea tähän investointikannustimeen: Sinänsä on hyvä asia, että haetaan tällaisia ratkaisuja, mutta tämä raja on liian korkea, kun tämä on täällä 50 miljoonassa. Edustaja Räsänen hyvin toi esiin tuossa puheenvuorossaan, että raja on esitetty 25 miljoonaan, ja se keskustelu käytiin tuossa ensimmäisessä käsittelyssä ja äänestettiin. Voin todeta, että kannatan vahvasti edustaja Räsänen tekemää esitystä, että tämä lausumaehdotus otettaisiin tässä huomioon ja valmistelu aloitettaisiin hyvissä ajoin ja vaikutettaisiin myöskin EU-komissioon, että näitä investointihyvityksiä voitaisiin tämän 25:nkin jälkeen käyttää hyödykseen. Ja vielä niinkin olisi varmaan hyvä, että se myös jatkossa olisi matalammalla rajalla. Kannatan tätä lausumaehdotusta.

Jatkamme edustaja Hoskosen kanssa energiapoliittista puhetta jossain toisen pykälän yhteydessä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

16.49 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Ilmastokriisi edellyttää talouden rakenteiden perustavanlaatuisia muutosta, ja vaikka mittavien vihreiden investointien tukeminen on askel oikeaan suuntaan, tarvitaan toimia paljon enemmän. Tämä yksi askel oikeaan suuntaan ei myöskään kompensoi hallituksen useampaa loikkausta väärään suuntaan. Ei ole mitenkään hyväksyttävää, että samaan aikaan tämä hallitus on esimerkiksi leikannut erittäin kovakätisesti rahoitusta ilmasto- ja ympäristötoimilta, se on poistanut kunnilta velvoitteen ja rahat ilmastosuunnitelman laatimiseen ja esittänyt saastuttamislupien myöntämistä kestäväen kehityksen hankkeille entistä helpommin. Orpon hallitus on ollut myös täysin kyvytön ja haluton puuttumaan liian korkeisiin hakkuutasoihin ja hiilinielun romahdukseen.

Arvoisa puhemies! On myös hyvä miettiä tarkkaan, millä ehdoilla tätä uutta yritystukea jaetaan. Hallituksen esityksessä mainitaan toteutettavien hankkeiden joukossa

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

datakeskuksia ja akkuinvestointeja. Jos verohyvityksen tarkoituksena on tukea siirtymää kohti ilmastokestävää taloutta, niin miksi sähkösyöpöt datakeskukset on listattu potentiaalisina tuen kohteina? Hallitushan on luvannut poistaa datakeskusten sähkönkäyttöön liittyvän verotuen, mikä on hyvä asia, mutta olisi jokseenkin epäloogista jakaa uutta tukea datakeskuksille nyt tämän verohyvityksen kautta. Datakeskukset on siis rajattava tämän verohyvityksen ulkopuolelle.

Akkuinvestoinnit taas pitävät sisällään myös akkuminaalien kaivostoimintaa, ja meidän on oltava ehdottomia siinä, ettei kaivoshankkeita toteuteta ympäristön kustannuksella. Metallit ovat uusiutumaton luonnonvara, ja kaivokset voidaan kaivaa ja hyödyntää vain kerran. Siksi katse on käännettävä tulevaisuudessa myös vaihtoehtoisiin akkuteknikoihin.

Arvoisa puhemies! Tukea tulisi myöntää ainoastaan sellaisille hankkeille, jotka edesauttavat ilmastotavoitteiden saavuttamista ilmastolain mukaisesti pitkällä tähtäimellä ja johdonmukaisesti. Hankkeet eivät esimerkiksi saa heikentää maankäyttösektorin hiilinielun jo entuudestaan hälyttävän huonoa tilaa esimerkiksi hakkuita lisäämällä.

Kun yrityksille jaetaan tällä tavalla julkista rahaa, niiden on oltava muutenkin vastuullisia toimijoita. Valtiontukia saaville yrityksille tulisi säätää velvoitteet välttää kohtuutonta osingonmaksua ja tarpeettomia irtisanomisia. On myös varmistettava, että valtiontukea saavat yritykset noudattavat Suomen työlainsäädäntöä ja sovellettavia työehtosopimuksia. Vaikka vihreän siirtymän investointien vauhdittaminen on kannatettavaa, on epäselvää, palveleeko hallituksen esitys tätä tarkoitusta todella. Koska investointihyvityksen hakemisen ja myöntämisen aikataulu on niin tiukka, sitä haetaan todennäköisimmin hankkeille, jotka ovat jo selvitys- tai suunnitteluvaiheessa. On siis epätodennäköistä, että tämä hyvytys yksinään saa yrityksiä tekemään aidosti uusia investointeja.

Verohyvytys on myös ongelmallinen tapa tukea ilmastoneutraaleja investointeja. Vaikutukset julkiseen talouteen on vaikea budjetoida etukäteen. Verohyvityksen todelliset kustannukset eivät ole vielä tiedossa, ja ne saattavat nousta jopa yli kahteen miljardiin. On toki Orpon hallitukselle kätevää, että tämä kaikki tulee sitten vasta seuraavien hallitusten maksettavaksi. Suoria tukia olisi ollut helpompi kohdentaa suoraan tämän hallituksen omasta budjetista. Näin kustannuksetkin olisivat pysyneet paremmin hallinnassa.

Arvoisa puhemies! Tämä vihreiden investointien verohyvytys onnistuu juuri nyt vain siksi, että EU:ssa sovelletaan poikkeuksia valtiontukisääntöihin. Suomen on vaikutettava vahvasti EU:ssa sen puolesta, että mittavat investoinnit ja panostukset talouden ekologiseen jälleenrakentamiseen ovat myös tulevaisuudessa mahdollisia. Meillä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin varmistaa, että tämä planeetta pysyy elinkelpoisena tulevaisuudessakin. Tämä on aikakautemme suurin haaste, ja se edellyttää riittäviä toimia.

Näillä perusteiden ehdotan, että hyväksytään vastalauseen 4 mukaiset kaksi lausumaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

16.54 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Me vasemmistossa kannatamme toimia vihreän siirtymän vauhdittamiseksi ja tukemiseksi, mutta tämän verohyvityksen kriteerit kyllä ihmetyttävät. Kun kyse on miljardeista menetetyissä verotuloissa, on hyvä miettiä tarkkaan, mille tahoille sitä julkista rahaa jaetaan ja millä ehdoilla.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Puhemies! Kun jaetaan suomalaisten veronmaksajien rahaa yrityksille, meillä on myöskin oikeus edellyttää niiltä kokonaisvaltaisesti vastuullista toimintaa. Yhdysvalloissakin tämänkaltaisille tuille asetettiin Bidenin hallinnossa ehtoja, liittyen esimerkiksi työntekijöiden oikeuksiin. Tämä on vähintään, mitä tämä hallitus voisi tehdä kaikkien sen työntekijöiden oikeuksia heikentävien toimien jälkeen.

Yhdyn edustaja Kivelän huoleen siitä, että rahaa jaettaisiin datakeskuksille, joiden verotuet juuri luvattiin lopettaa, ja, puhemies, kannatan edustaja Kivelän tekemiä lausumaehdotuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

16.56 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisten ja yritysten luottamus on tällä hetkellä aivan pohjamudissa, ja tietysti nyt hallitus yrittää... On tietysti hyvä, että joku esitys tulee pöytään, mutta niin kuin tässä aiemmin on todettu, tässä on paljon semmoisia asioita, mihin ei jaksa uskoa.

Ensinnäkin tämä investointien alarajan korkeus on hyvinkin ongelmallinen, ja en usko, että sillä saadaan houkuteltua nyt sitten. Luulen, että siinä 10—20 miljoonan euron luokassa olevia keskisuuria yrityksiä tänne olisi mahdollista houkutella.

Sitten tämä haku-aika on hyvin ongelmallinen, vuoden loppuun.

Sitten sehän, mikä vaikutus tällä on julkiseen talouteen, on ihan arvoitus, niin kuin aikaisemmin tuli esiin, ja tässä esityksessä ei puhuta ollenkaan vaikutuksista yhteisöveroon ja kuntiin. 20 vuoden aikana se kaksi prosenttiahan on myös sitten kuntien yhteisöveroista pois.

No, toivotaan, että tällä jotain saataisiin aikaan, mutta ongelmahan tässä on, että kaksi vuotta näitä kasvutoimia on odotettu. Puolitoista vuotta on odotettu, että Itä-Suomi-ohjelma saataisiin ja että se saataisiin rahoituksen piiriin, ja ensi viikolla taas istutaan seitsemän Itä-Suomen kaupungin kanssa nokikkain ja kuunnellaan, mitä hallitus aikoo tehdä. Jos suomalaisilla on luottamus kateissa, niin kyllä tässä edustaja Eskeliseläkin on luottamus kateissa tällä hetkellä hallituksen kasvutoimiin.

Onhan siellä se Murron työryhmän raportti, mutta kun Suomen talous on ajettu niin veitsenterälle, niin hallituksella se talouden liikkumavara on vain niin onneton. Mistä kaivellaan ne rahat? Taitaa uupua siitä kolmen miljardin liikennepaketistakin vielä kokonaan ne rahat. Niitä valtion omaisuuksia ei ole myyty eikä tänä aikana ole järkevää myydä. Ja nyt tuolla maakunnat kuvittelevat, että tässä ensi vuonna kuokka iskee maahan ja satojen miljoonien liikenneinvestoinnit lähtevät liikkeelle. Eivät lähde. Tämä on totuus. Hallituksen olisi syytä kertoa se. Valtuuksia on annettu näille liikennehankkeille, ja jossain vaiheessahan ne toteutuvat, mutta epäilen samaa, että tässä käy niin kuin todettiin, että seuraava hallitus kantaa kyllä julman vastuun näistä tämän hallituksen päätöksistä.

Yhdyn myös edustaja Räsäseen ja Lylyyn ja tuohon lausumaan, mikä valtiovarainvaliokunnassa meidän osalta tehtiin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 3 luvun 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 174/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2025 vp

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Nurminen.

Keskustelu

16.59 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun tulin kiireellä tuolta, niin hyvä, että juuri kerkesin.

Mutta tänään me tosiaan käsittelemme tätä lakia hedelmöityshoitojen Kela-korvauksista. Tosiaan me esitämme, että tämä lakiehdotus hylätään, ja esitämme myös lausumaehdotuksia, jotka on monisteena jaettu tänne — nämä esitykset heti alkuun.

Me kuulimme tästä hyvin laajan asiantuntijakuulemisen, ja meidän kuulemisen perusteella ilmeni ongelma myös tämän esityksen yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Muun muassa Sakslin otti kantaa, että tämä pitää selvittää. Perustuslakivaliokuntahan otti äänestyspäätöksen jälkeen kantaa tähän ja totesi, että sinällään hallitus voi tämän säätää, mutta ongelmiakin tässä on.

Tässä hallituksen esityksessä on nyt arvioitu, että näihin hedelmöityshoitoihin kohdistetaan kahden ja puolen miljoonan euron kustannukset. Me valiokunnassa esitimme, että mikäli tämä Kela-korvausmalli toteutetaan, niin se pitäisi toteuttaa yhdenvertaisesti kaikille perhemuodoille, ja esitimme tähän 800 000:n lisärahoitusta, jolla oltaisiin voitu turvata kaikkien parien perhehaaveet ja sitä kautta mahdollisuus saada näitä Kela-korvauksia.

Tässä hallitus on rajannut tämän Kela-korvauksen niin, että täytyy todentaa sairausperusteet, että on mahdollista saada tämä Kela-korvaus. Tästä me kuulimme muun muassa Kelaa, ja valiokunnan mietinnössä on hyvin tuotu esille sitä, millä tavalla Kela edellyttää tämän sairausperusteen todentamista lääkärin kautta, jolloin syntyy oikeus tähän Kela-korvaukseen. Mutta me sosiaalidemokraatit näimme, että tämä olisi pitänyt ulottaa myös muihin kuin sairausperusteisiin, niin sanottuihin sosiaalisiin perusteisiin, joiden mukaan julkisella puolella jo toimitaan. Esimerkiksi naisparien olisi mahdollista saada lahjaluovutuksia ja sitä kautta päästä Kela-korvausten piiriin, ja nimenomaan tässä oli julkisella puolella ruuhkaa, ja yksityistä sektoria olisi tarvittu auttamaan julkista puolta nimenomaan näitten perheiden kohdalla. Surullista oli, että tämä ei hallituspuolelle käynyt.

Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme tätä asiaa seuraavassa puheenvuorossani paremmin, mutta halusin jo nyt tulla esittämään tämän ehdotuksen hylkäystä ja näitä lausumaehdotuksia.

17.02 **Maaret Castrén kok:** Arvoisa puhemies! Hallitus etsii toimenpiteitä, jotka vaikuttavat positiivisesti syntyvyyteen, joka on Suomessa Pohjoismaiden alhaisin. Hedelmöityshoitojen avulla meillä syntyy noin viisi prosenttia lapsista. On tietysti erittäin hienoa, että nyt tähän valinnanvapauteen eli vanhemmuutta toivovien tahtotilaan olla yksityisellä puolella annetaan hallituksen toimesta hiukan tukea. On olemassa jopa ryhmä naisia, jotka eivät tällä hetkellä saa julkiselta puolelta näitä hoitoja — naiset, jotka ovat täyttäneet jo sen 40 vuotta — eli tässä annetaan mahdollisuuksia vielä hiukan useammalle.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Perustuslakivaliokunta ei nähnyt tässä ehdotetussa sääntelyssä mitään syrjintää seksuaalisen suuntautumisen perusteella, koska tässä on tämä sairausperustainen kriteeri. Lääketieteellinen arviohan tehdään aina yhdenvertaisesti, ja Kelalla on sitten omat kriteerinsä, jotka perustuvat osin tähän lääkärin arvioon. On hyvin valitettavaa, että mediassa toimittajat ovat nähneet tässä sellaisia ongelmia, joita oikeasti ei ole olemassa, ja ovat ne myös aivan väärällä tavalla esittäneet. Tässä todellakaan ei syrjitä seksuaalista suuntautumista.

Kuten valiokunnassa olemme keskusteluissa itsekkin todenneet, toivomme, että tämä palveluvalikoimaneuvosto, joka tällä hetkellä tekee töitä lisääntymislainsäädännön puitteissa, tekisi työtänsä toivottavasti oikeasti kiireellä, jolloin saataisiin myös tähän sosiaaliseen kysymykseen mahdollisesti sieltä ohjenuoraa, jolla sitten voidaan edelleen tätä lainsäädäntöä jatkossa kehittää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

17.05 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Nurmisen lausumia.

Sitten itse mietin nyt tässä, että tämän käsittelyn aikana on ollut tosi mielenkiintoinen keskustelu tuolla valiokunnassa. On yleisesti puhuttu Kela-korvauksista paljon, ja ehkä omassa puheenvuorossani haluaisin puhua siitä, että tässä hallituksen esityksessä on hirmu moneen kertaan mainittu semmoinen prosentti, josta me ollaan puhuttu myös valiokunnassa, kuin että 40 prosenttia tulee korvauksena. Tämähän ei vastaa nyt sitä todellista lopputulemaa sitten, kun ihminen tai pariskunta hakeutuu näihin hoitoihin. Tämä korvaa tiettyjä osia siitä hoidosta. Loppupeleissä sitten kuitenkin jää aika paljon maksettavaa, mikä on tietysti ymmärrettävää.

Me paljon juteltiin siitä, että näitä hoitoja on myös julkisella puolella, ja vertailtiin niihin. Minua aina huolettaa, kun mennään yksityisen kanssa. Ensinnäkin täytyy sanoa, että tämä on minun mielestäni sitten loppupeleissä kuitenkin, kun tässä on miettinyt, ihan positiivinenkin juttu, että tätäkin puolta parannetaan, mutta aina semmoinen pieni huoli herää sitten kuitenkin siitä, nousevatko yksityisen puolen terveydenhuollossa hinnat. Meillä on paljon aika tuorettakin tutkimusta. [Kim Berg vei puhujalle paperin] — Tuohon ilmestyi hieno lappu, minä sanon sen kohta. [Naurua] — Meillä on paljon ihan tuoretta tietoa näistä Kela-korvauksista, ja kun niitä on nostettu, niin yritykset ovat nostaneet myös hintoja. Me ei nyt saatu tähän lakiin, tähän mietintöön minkäänlaista hintakattoa, mikä olisi ollut omasta mielestäni tosi tärkeää, koska nämä hoidot ovat tosi arvokkaita. Puhutaan siitä, että yksi hoitokierros voi olla vaikka 5 000 euroa, ja se ei yleensä riitä. Kun voi olla, että tarvitaan vaikka kolme kertaa, niin se kulu voi olla 10 000—20 000 euroa. Positiivinen juttu on se, että siihen kuitenkin jonkinlainen korotus tulee.

Otan myöhemmin vielä puheenvuoron, mutta sanon tähän loppuun, etten unohda, että tässä lapulla lukee näin: ”Kannatan myös edustaja Nurmisen hylkäysehdotusta.” [Naurua] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

17.07 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että selkisi, mitkä esitykset on tehty ja mitä on kannatettu.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Hallituksen esityksen keskeinen tavoite on edistää syntyvyyttä ja keventää julkisen terveydenhuollon taakkaa mahdollistamalla hedelmöityshoitojen osittainen sairaanhoitokorvaus yksityisellä sektorilla. Tämä tavoite on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, että julkisen terveydenhuollon hedelmöityshoidoista valtaosa kohdistuu juuri niille ryhmille, jotka jäisivät esityksen mukaisen Kela-korvauksen ulkopuolelle. Tällä hetkellä 70 prosenttia julkisessa terveydenhuollossa tehtävistä lahjasoluhoidoista annetaan itsellisille naisille ja 25 prosenttia naispareille. Julkisella sektorilla lahjasoluhoidojen jonot ovat tällä hetkellä noin vuodesta puoleentoista vuoteen, mikä osoittaa, että kysyntä ylittää tarjonnan ja moni joutuu siirtymään yksityisen sektorin palveluiden piiriin.

Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan tarjota tälle asiakasryhmälle minkäänlaista tukea, vaikka sen ensisijainen tavoite on nimenomaan lisätä syntyvyyttä ja helpottaa julkisen sektorin kuormitusta. Hallituksen esitys rajoittaa sairaanhoitokorvaukset vain lääketieteelliseen syyhyn perustuviin hoitoihin ja asettaa naisparit ja itselliset naiset epäedulliseen asemaan verrattuna mies-naispareihin, sillä heidän lapsettomuutensa ei useinkaan ole lääketieteellistä. Tämä näennäisen neutraali rajausta johtaa välilliseen syrjintään, jota hallituksen esitys ei perustele millään hyväksyttävällä tavalla.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä seksuaalinen suuntautuminen on tunnistettu yhdeksi niistä syrjintäperusteista, joissa valtion harkintamarginaali on erityisen kapea ja vain hyvin painavat syyt voivat oikeuttaa eriarvoiseen kohteluun. Hallituksen esitys ei täytä tätä vaatimusta. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että sairausvakuutuslain muutos ei ehtinyt valmisteluun tällä kertaa, mutta se ei ole hyväksyttävä peruste syrjivän lain säätämiseksi. Lakiesityksen valmisteluajan rajallisuus ei poista tarvetta turvata yhdenvertaisuus ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Esityksen perustelu on erityisen ongelmallinen, koska esitys rikkoo nykyisen yhdenvertaisen tilanteen, jossa julkiset ja yksityiset hedelmöityshoidot ovat olleet kaikkien saatavilla samalla kustannusrakenteella. Esityksen myötä naisparit ja itselliset naiset joutuisivat eriarvoiseen asemaan.

Sairausperusteisuuden vaatimus ei ole pelkästään syrjivä vaan myös epäjohdonmukainen suhteessa sairausvakuutuslain muuhun logiikkaan. Nykyisen lain mukaan korvauksia myönnetään ilman lääketieteellistä diagnoosia raskauden ja synnytyksen osalta, eikä sairausperusteisuutta ole edellytetty myöskään esimerkiksi äitiyden tai vanhemmuuden aikana maksettaville korvauksille.

Samoin eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys HE 195, jossa ehdotetaan, että suuhygienistin ja fysioterapeutin hoitokäynnit olisivat Kela-korvattavia ilman lääkärin lähetettä ja ilman sairausperustetta. Hedelmöityshoitojen jättäminen tämän laajennuksen ulkopuolelle on epäjohdonmukaista ja asettaa epäasiallisen rajan lasten hankkimista tukevien palveluiden ja muiden terveydenhuollon korvausten välille.

Eduskunnan oikeusasiamies on valiokunnalle antamassaan lausunnossa todennut, että hallituksen esitys palauttaisi hedelmöityshoitojen osalta syrjivän käytännön, joka aiemmin poistettiin hallinto-oikeuden päätöksellä vuonna 2019. Tällöin oikeus määräsi julkiset klinikat tarjoamaan hedelmöityshoitoja naispareille ja itsellisille naisille yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Sairausperusteisuuden vaatimus voi johtaa myös tarpeettomiin tutkimuksiin. 25 prosentissa hedelmöityshoidoista lapsettomuuden syy jää täysin tuntemattomaksi. Tämä tarkoittaa, että naisparit ja itselliset naiset voivat joutua läpikäymään tarpeettomia tutkimuksia vain täyttääkseen korvauskriteerit, ja resurssien kohdentamisesta tässä salissa

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

on viime aikoina muutenkin puhuttu paljon. Sosiaali- ja terveysministeriön lisäselvitys osoittaa, että yksityisten hedelmöityshoitojen Kela-korvausten laajentaminen naispareille ja itsellisille naisille olisi taloudellisesti vähäinen kustannuserä. Hedelmöityshoitojen kustannukset ovat erittäin pienet verrattuna siihen, että hoitojen avulla syntynyt lapsi maksaa itsensä kahdeksan- ja puolikertaisesti takaisin.

Edellä esitetyn perusteella teen vastalauseen 2 mukaisen lausumaesityksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

17.13 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että tämä hallituksen esitys jättää nyt hedelmöityshoitojen ulkopuolelle itselliset naiset ja naisparit [Pia Sillanpää: Eikä jätä!] eikä tarjoa heille tukea, vaikka esityksen tarkoitus on lisätä syntyvyyttä ja keventää ruuhkautuneita julkisen sektorin palveluita. Tätä syrjintää ei hallituksen esityksessä millään muotoa riittävästi perustella, kuten edustaja Hopsu hyvin omassa puheenvuorossaan perusteli. Erittäin raskauttavaa on se, että tämä esitys rikkoo nykyisen yhdenvertaisen tilanteen.

Kannatan edustaja Hopsun tekemää lausumaesitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.13 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme hedelmöityshoitoja ja lapsettomuushoitoja. Nyt sitten on tulossa tähän Kela-korvausta sairausperusteisesti. Minusta tämä on hyvä asia, että tällainen tulee ja tähän tulee näitä lisäkorvauksia. Lapsettomuuden hoito on monessa perheessä erittäin kipeä asia, ja se on hieno asia, että tähän nyt tulee parannusta. Sitä tosiaan on monessa perheessä varmasti toivottu.

Ja siitä, tarvitaanko yksityistä ja julkista terveydenhuoltoa: tarvitaan varmasti molempia. Nythän on myös tulossa hyviä asioita. Kela-korvausta lisätään myös yksityiselle puolelle suuhygienistijuttuihin ja myös fysioterapiaan.

Mutta tämä lapsettomuushoitoasia on kyllä todella tärkeä, odotettu ja kaivattu, ja iso kiitos hallitukselle siitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

17.14 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Suomen syntyvyys on historiallisen alhaista, ja yhä useampi tarvitsee hedelmöityshoitoja. Jos hallitus todella haluaa edistää syntyvyyttä, niin sen tulisi tehdä se yhdenvertaisesti — ei tällaisella esityksellä, joka syrjii monimuotoisia perheitä ja heikentää myös julkista terveydenhuoltoa. Jokaisen vauvan pitää olla tervetullut maailmaan.

Tämä hallituksen esitys rajaa hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset vain sairausperusteisesti tehtäviin hoitoihin, ja se tarkoittaa sitä, että samaa sukupuolta olevat parit ja itselliset naiset jäävät ilman tukea, ellei lapsettomuudelle ole lääketieteellistä syytä. Tämä on syrjivää eikä edistä yhdenvertaisuutta.

Myös perustuslakivaliokunnassa jätetty eriyvä mielipide on todennut, että hallituksen linjaus on ongelmallinen perusoikeuksien ja ihmisoikeussopimusten näkökulmasta. Hedelmöityshoidot ovat yhä liian kalliita kaikille perheille, jotka näitä hoitoja tarvitsevat.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Meidän pitää tukea jokaista perhettä toivotun lapsiluvun saavuttamisessa riippumatta perhemuodosta.

Arvoisa puhemies! En pidä tätä hallituksen esitystä oikeudenmukaisena. Siksi kannatankin edustaja Nurmisen esitystä lakiesityksen hylkäämisestä.

Olen myös sitä mieltä, että hallituksen pitää kiirehtiä valmistelua, jossa myös sosiaalisista syistä tehtävät hedelmöityshoidot olisivat korvausten piirissä. Lisäksi näiden korvausten vaikutuksia on seurattava tarkasti, ja on myöskin varmistettava, että ne kohdentuisivat oikeudenmukaisesti.

Puhemies! Syntyvyyttä ei edistetä eriarvoistamalla ihmisiä ja heikentämällä julkisia palveluja. Nyt tarvitaan sellaisia päätöksiä, jotka tukevat kaikkia perheitä yhdenvertaisesti. Sen vuoksi en voi hyväksyä tätä esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

17.16 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus julkaisi viime vuoden puolella 20 ehdotusta lapsihaaveiden toteuttamiseksi -muistion, jossa haetaan yhteiskunnallisesti keinoja lapsihaaveiden toteuttamiseksi. Kuten kuvasta näkyy, omalta osaltani tämä haave on toteutumassa, ja vielä hyvin luonnollisesti, mutta kaikilla ei ole yhtä onnellinen tilanne. [Puhuja asettaa kätensä vatsan päälle] Yhteiskunnallisesti on tärkeää toimia monipuolisesti syntyvyyden ja lapsimyönteisyyden edistämiseksi.

Hallituksen esittämä malli yksityisen terveydenhuollon hedelmöityshoitojen korvattavuudesta ei edistä yhdenvertaisesti erilaisten perhetyyppien mahdollisuuksia saavuttaa toivottu lapsiluku. Hedelmöityshoidon korvattavuus vain sairauden perusteella jättää samaa sukupuolta olevat pariskunnat ja itselliset naiset ilman korvausta, ellei lapsettomuus johdu sairaudesta. Niin sanotusti sosiaalisista syistä johtuva lapsettomuus ei riittäisi korvauksen perusteeksi. Tätä esitystä voi pitää syrjivänä, samaa sukupuolta olevien parien ja itsellisten naisten syrjintänä.

Syntyvyyden edistämisen ja eri perhemuotojen yhdenvertaisen kohtelun vuoksi sairausvakuutuslakia tulisi muuttaa siten, että hedelmöityminen lisittäisiin sairausvakuutuslaissa korvausperusteeksi sairauden, raskauden ja synnytyksen rinnalle, jolloin sairaanhoitokorvausta voisi saada myös muusta syystä kuin sairaudesta johtuvista hedelmöityshoidoista. Itse asiassa julkisessa terveydenhuollossa hedelmöityshoidoissa ei ole vuodesta 2019 lähtien ylipäätään eroteltu lääketieteellistä tai sosiaalista syytä, mikä on mahdollistanut lahjasoluhoidot naispareille ja yksin lasta toivoville naisille. Suurin osa julkisen terveydenhuollon lahjasoluhoidoihin hakeutuvista on itsellisesti lasta toivovia naisia ja ei-heterosuhteessa eläviä pareja.

Toivottavasti hallituksen esitys kaatuu ja hallitus tekisi esityksiä, jotka aidosti toteuttavat lapsihaaveita yhteiskunnassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

17.19 Oskari Valtola kok: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoitus on lisätä lapsia Suomeen, lisätä syntyvyyttä ja lähettää viesti ihmisille, että me haluamme lisää lapsia Suomeen. Siksi kun tätä keskustelua kuuntelee, muistelee sitä, että edellisellä hallituskaudella Marinin hallitus poisti hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset ja näin lähetti täysin päinvastaisen viestin.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Tämän esityksen muotoon on yksinkertainen syy, eli kun sairaskorvauksesta korvataan vain sairauden aiheuttamia kustannuksia, niin tällöin myös korvaukset hedelmöityshoidoista edellyttävät lääketieteellistä syytä hedelmöityshoitojen aloittamiseksi. Sinällensä perhemuodolla tai seksuaalisella suuntautumisella ei ole esityksen mukaan mitään vaikutusta tähän, miten tämä lääketieteellinen syy arvioidaan. Aivan samalla tavalla mies-naispari ei ole oikeutettu tähän korvaukseen, jos siellä ei ole sairautta raskaaksi tulemattomuuden taustalla. Perustuslakivaliokunta kiinnitti tosiaan huomiota siihen, että ehdotetussa säätelyssä oikeutta korvaukseen ei erotella seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Yksityisten hoitojen korvattavuutta koskevassa asiayhteydessä ei tutkimusten ja hoitojen korvattavuuden liittäminen sairausperusteisuuteen myöskään ole mielivaltaista eivätkä erot muodostu kohtuuttomiksi.

Pitää ottaa huomioon, että tämä hoitojen rakenne, että meillä on julkisella puolella vuodesta 2019 alkaen saatu hoitoja sosiaalisilla perusteilla, johtaa myös siihen, että todennäköisesti nämä nais-naisparit tai itselliset naiset ovat käyneet näitä hoitoja läpi, ja jos siellä ei sitten ole onnistunut, niin sehän on jo sairausperuste, jolla näitä Kela-korvauksia voidaan hedelmöityshoitoihin myöntää.

Edustaja Merinen kommentoi näitä kustannuksia. Käytännössä vuonna 22 hedelmöityshoitojen korvausprosentti oli noin 12,8 prosenttia korvauksen perusteena olevista kuluista, ja nyt kun tämä kaksi ja puoli miljoonaa euroa tähän on varattu, niin korvaus tulee olemaan noin 40 prosenttia korvauksen perusteena olevista kustannuksista, ei siis koko hoitojen kustannuksista. Tämä pitää ottaa huomioon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.22 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Muistuttelen vähän salia asioista, mistä puhuin osittain jo viime viikollakin, kun tätä käsiteltiin ensimmäisen kerran täällä.

Jos heteroparilla, naisparilla tai itsellisellä naisella täyttyy sairausperuste, he ovat aivan samalla tavalla jokainen oikeutettuja Kela-korvaukseen hedelmöityshoidoissa. Ketään ei syrjitä seksuaalisen suuntautumisen perusteella, vaan jokainen sairausperusteen täyttävä saa täysin saman oikeuden Kela-korvaukseen.

Heteropari voi hakeutua lapsettomuustutkimuksiin vuoden yrittämisen jälkeen tai jos naisella tai miehellä on todettu lapsettomuutta aiheuttava perussairaus. Esimerkiksi naispari tai itsellinen nainen voi hakeutua tutkimuksiin ja hoitoihin 12 kuukauden koti-inseminaatioiden jälkeen, kun ovulaatioita on seurattu varmennetuina ovulaatiotestein. Myös hedelmöityshoidot katsotaan raskausyrityksiksi ja neljä terveydenhuollossa tehtyä inseminaatiota lasketaan tähän.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta onkin todennut, että eri perhemuodoissa elävien henkilöiden hedelmättömyyden lääketieteellinen arviointi tehdään yhdenvertaisesti erottelematta henkilöitä seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Avaan vielä näin kättilönäkin sitä, miksi on hyvä asia, että myös naispareja ja itsellisiä naisia koskee samalla tavalla tämä sairausperustevaatimus ja sama 12 kuukauden raskaudenyrittämisperuste kuin heteroparejakin. On jokaisen naisen ja sikiön etu, jos nainen onnistuu tulemaan raskaaksi perinteisen yhdynnän kautta tai koti-inseminaatioiden kautta verrattuna lääketieteellisiin hedelmöityshoitoihin, joissa riskit sekä äidille että sikiölle ovat aivan eri luokkaa kuin näissä spontaaneissa raskaaksi tuloissa.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Ihmettelen kyllä sitä, kuinka pitkälle vihervasemmistopuolueet ovat valmiita menemään tämän muunnellun totuuden puhumisessa politiikan nimissä tämän asian kohdalla. Miten te oikeutatte sen, että te luotte nyt aivan väärän kuvan naispareille ja itsellisille naisille siitä, saavatko he Kela-korvausta hedelmöityshoidoista vai eivät? Miten te voitte väittää näille lasta toivoville, että he eivät saa Kela-korvausta, kun tosiasia on, että he saavat sitä aivan samoilla kriteereillä kuin heteroparitkin? Voin myös kysyä toisen kysymyksen: jos naisparit tai itselliset naiset saisivat tämän korvauksen heti ilman tätä 12 kuukauden yrittämistä ja sairausperustetta, niin eikö se olisi silloin syrjivää heteropareja kohtaan? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Castrén.

17.25 Maaret Castrén kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Sillanpää todella hienosti jo toi esille muutaman omista kohdistani eli juuri sen, että kyllä ne keinohedelmöityshoidot ovat niin rankkoja, että uskoisin, että joka ikinen nainen ensin haluaa kokeilla näitä kehoa vähemmän kuormittavia hoitomuotoja, jolloin todellakin pikkuhiljaa sitten täytyvät myös ne Kelan kriteerit, jotka on jo sopeutettu aikaisemmasta 12 inseminaatiosta neljään, koska tämä on inhimillisempää.

Olisin vielä sanonut tästä hylkäysesityksestä sen verran, että minä ymmärrän, että Marinin hallituksen aikana Kela-korvaukset poistettiin näiltä henkilöiltä. Nyt sitten kun me olemme tuomassa niitä takaisin ja tätä ehdotusta halutaan hylätä, niin onko hylkäysperiaate reilu, koska nythän sillä hylkäysehdotuksella viedään myös niiltä, joilla on se sairaus pohjana tälle korvaukselle, mahdollisuus saada tätä etua, joka ei ole kovin merkittävä. Niin kuin edustaja Merinen jo sanoi, se ei ole 40 prosenttia kaikista kustannuksista. Tässä mietinnössä on ihan euromääräisiä korvaussummia lueteltu, koska nehan eivät ole potilaille prosentuaalisia vaan ne ovat euromääräisiä summia, jotka ovat tiedossa silloin, kun hän hakeutuu tähän hoitoon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.27 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua näistä hedelmöityshoidoista, ja ehkä haluan vielä vähän avata myös sosiaalidemokraattien näkemystä tähän asiaan ja sitä, minkä takia tässä kohti esitämme tämän hallituksen esityksen hylkäämistä. Me katsomme tätä asiaa hyvin vahvasti tasa-arvo- ja ihmisoikeusnäkökulmasta. Me näemme, että kaikilla perhemuodoilla pitäisi olla yhtäläiset ja samanlaiset oikeudet saada Kela-korvausta, mikäli he toivovat saavansa lapsen.

Tässä on mielestäni ehkä erikoistakin, että te piilottelette sitä tosiasiaa, mikä tässä taustalla on, ja se tosiasia on se, että te ette halua naispareille ja itsellisille perhettä ja lasta yrittäville Kela-korvausta ulottaa. [Anne Rintamäki: Ei pidä paikkaansa! — Pia Sillanpää: Ei pidä paikkaansa!] Suora lainaus, Helsingin Sanomat 29.11.2024: ”Päivi Räsänen ei hyväksy sitä, että naisparit ja itselliset henkilöt voisivat saada Kela-korvausta yksityisessä terveydenhuollossa tehdyistä lapsettomuushoidoista.” Me tiedämme, että hallituksen sisällä oli painetta, että mikäli tämä olisi ulotettu myös naispareille ja itsellisille niin että sosiaalisin syin hedelmöityshoitoja saisi samoilla pelisäännöillä kuin julkisella puolella, niin te ette olisi esittäneet ja vieneet tätä esitystä maaliin, koska kynnyskysymys hallitukselle oli, että naisparit ja itselliset ihmiset eivät saisi Kela-korvausta niin helposti

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

vaan se ulotettaisiin mahdollisimman kauas heidän ulottumattomiinsa. Mielestäni tämä pitää nostaa tässä keskustelussa esille. Olisin toivonut, että erityisesti te kokoomuslaiset olisitte laittaneet hanttiin tälle taantumukselliselle ja eriarvoistavalle politiikalle.

On totta, että perustuslakivaliokunta antoi mandaatin, että te voitte tämän lakiesityksen säätää, mutta se antoi sen hyvin erikoisessa valossa siinä suhteessa, että se oli äänestyspäätös. Hyvin monet asiantuntijat näkivät, että tämä esitys on perustuslain vastainen. Se, minkä takia me olemme hylkäämässä tämän, on se, että tämä kohdistuu moniin vähemmistöryhmiin ja lähtökohtaisesti lain tulisi olla yhdenvertainen kaikille perhemuodoille. Kun te säädätte sellaista lainsäädäntöä, jolla näytetään, että nämä perheet ovat arvokkaampia kuin toiset, niin se ei ole sellainen symbolinen ele ja sellaista lainsäädäntöä, jota me lainsäätäjinä voimme olla tukemassa. Haluan vielä teroittaa teille, että tämä on se pohjimmainen ajatus, jonka takia me emme hyväksy tätä, ja olemme myös äärettömän pettyneitä kokoomukseen, että te edistätte näin taantumuksellista ja konservatiivista politiikkaa tässä ajassa. Olisin toivonut teiltä suoraselkäisyyttä sen suhteen, että myös muut, yhä useammat perhemuodot olisi ulotettu Kela-korvauksen piiriin.

Mistä rahallisesta summasta tässä ei ole kyse. Tähän on varattu kaksi ja puoli miljoonaa, ja jos tähän 800 000 olisi lisätty, niin valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuonna 2022 lahjasiittiöillä tehdyillä hoitomäärillä sekä arvioitujen sairausperusteisten hedelmöityshoitojen korvaustaksojen perusteella kokonaiskustannusten arvioidaan olevan vain 800 000 euroa. Eli hyvin pienellä rahasummalla olisimme voineet tehdä kaikille tasa-arvoisemman ja yhdenvertaisemman lainsäädännön, jonka perusteella lain edessä kaikki perhemuodot olisivat yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia. Sen takia me olemme surullisia, että tähän hallitus ei ryhtynyt.

Arvoisa puhemies! Mielestäni edustaja Castrén hyvin toi esille nämä korvausprosentit, eli kuten täällä toinen kokoomuksen edustaja kertoi tästä 40 prosentista, niin sehän ei tosiasiallinen korvausprosentti ole, mutta Castrén jo hyvin oikaisikin tämän väittämän äsken. Mielestäni se oli ihan perusteltua tässä sanoa, niin ettei jää sitten väärä kuva ihmisille, jotka kuuntelevat tätä.

Arvoisa puhemies! Tässä nämä sosiaalidemokraattien arviot tähän hallituksen esitykseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.32 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Nyt tosiaan käsitellään lapsettomuushoitojen Kela-korvausta yksityiselle puolelle ja näitä hedelmöityshoitoja, ja näen kyllä todella ikävänä sen, että SDP ei haluaisi hyväksyä tätä lakia. Tämä nimenomaan on tasapuolinen, niin kuin edustaja Sillanpää tuossa kertoi. Hän on toiminut aikaisemmin myös kättilönä, eli hän on tosiaan ihan asiantuntija näihin monenlaisiin asioihin. Näen todella ikävänä, että tätä ei olla hyväksymässä, kun tämä nimenomaan on tasapuolinen ja se kohtelee kaikkia samalla tavalla. Mutta jos me hyväksytään se SDP:n esitys, niin sehän nimenomaan ei ole tasapuolinen. Toivoisin, että edustaja Sillanpää käyttää vaikka uudelleen puheenvuoron ja että ihmiset malttavat nyt kuunnella täällä salissa, mitä tämä oikeasti tarkoittaa, kun nyt tuntuu, että tämä ei mennyt ihan kaikille niin perille kuin olisi pitänyt mennä. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

17.33 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Nurmisen analyysi kokoomuksen kannoista ei pidä paikkaansa. Tämä lakiesitys on tuotu tässä muodossa eduskunnan käsittelyyn, ja valiokunta on sen käsitellyt sen takia, että toisessa muodossa tämän vieminen eteenpäin olisi vaatinut sairausvakuutuslain isompaa muuttamista, ja siihen ei tosiaan hallituksen esityksenkään mukaan ollut aikaa. Ainakin minuun ovat henkilökohtaisesti monet naiset olleet yhteydessä ja pyytäneet, että hyväksyäkää tämä lakiesitys mahdollisimman nopeasti, että he pääsevät eteenpäin hedelmöityshoidoissa, ja että tämä on tärkeää viedä eteenpäin.

Tämä on tasa-arvoinen esitys. Se ei aseta itsellisiä naisia, nais-naispareja tai mies-naispareja millään tavalla eriarvoiseen asemaan. Kaikkia kohdellaan samalla tavalla, kun sitä sairausperustetta määritellään. Perustuslakivaliokunta on tämän todennut, ja se on tuonne meidän mietintöön kirjattu.

Sitten mitä tulee tähän korvattavuuteen, niin ainakin itse ihan selkeästi sanoin, miten sairausvakuutuslain korvattavuusasioissa on, että siellä ovat aina korvauksen perusteena olevat kustannukset. Kaikkia tutkimuksia ei käytännössä missään, tai hyvinkään monessa asiassa, korvata, vaan tässäkin korvataan ne tietyt, jotka ovat korvauksen perusteena olevia kustannuksia, ja niistä korvataan noin 40 prosenttia. Meidän mietinnössä on hyvin avattu kokonaiskustannukset näille hoidoille.

Kun täällä vielä kommentoitiin sitä, että tämä nyt heikentäisi merkittävästi julkista sektoria, niin tämä nyt ei pidä paikkaansa. Niin kuin ollaan kuultu, julkinen sektori hoitaa oman puolensa, ja tämä ei ole niin merkittävä asia, että se vaikuttaisi laajasti hedelmöityshoitojen saatavuuteen julkisella sektorilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.36 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan muutama asiaan kommentoisin äskeiselle kokoomuksen edustajalle.

Julkisella puolella nimenomaan itsellisten ja naisparien osalta on ollut ruuhkaa, muuten ei ole ollut. He olisivat nimenomaan toivoneet, että tätä olisi saatu laajennettua sinne Kela-korvauspuolelle myös näitten lahjasiittiöiden osalta, ja siitä näkökulmasta nimenomaan julkisen sektorin puolelta toive oli, että tätä olisi voitu laajentaa.

Lisäksi puhutte kyllä hyvin täsmällisesti tästä 40 prosentista, mutta kuten tiedätte, jos tässä kerrotaan niin, tämä on myös harhaanjohtavaa. Kun kerroitte, että valiokunnan mietinnössä kerrotaan todelliset kustannukset, niin toivoisin, että voisitte ne tässä ihan avoimesti myös ihmisille ja kuulijoille avata ja referoida, että jos puhutaan useiden tuhansien hedelmöityshoitokokonaisuudesta, kuinka paljon prosentuaalisesti tästä ihminen sitten saa korvausta. Toivon, että sieltä mietinnöstä kerrotte, että jos kokonaiskustannukset ovat vaikka 5 000—6 000 euroa, niin onko tästä 40 prosenttia korvausperuste vai onko se vain muutamia sataasia. Tähän toivoisin, että voisitte vielä täsmentää.

Sitten sanoitte, että tämä olisi vaatinut sairausvakuutuslain laajempaa muuttamista. Seuraavassa esityksessä me käsittelemme fysioterapeuttien ja suuhygienistien suoravastaanottoa. Ei ole enää sairausperustetta. Kela-korvaus määräytyy suoravastaanottona. Kyllä seuraavassa esityksessä se on mahdollinen, mutta kun oli kyse tasa-arvoisista perheen perustamisen mahdollisuuksista, niin yhtäkkiä tulikin vastaan se,

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

että lakia ei voi muuttaa. Mielestäni tätäkin faktaa silmällä pitäen argumentti ei ole ehkä kovin järkevä, tai voitte itse vetää omat johtopäätökset, jos seuraavassa esityksessä, jota me käsitelimme yhdessä tämän kanssa, tämä asia ei ollut ongelma.

No sitten, edustaja Reijonen, toivoisin nyt vielä, että menisitte vielä konkreetiaan tässä yhdenvertaisuuden palopuheessanne. On totta, että mikäli ihmisellä tai perheellä on sairauteen liittyvä asia, jonka takia hän ei pysty saamaan lasta tietyistä seikoista johtuen, jotka lääkärin kanssa katsotaan, niin hän saa Kela-korvauksen. Mutta mikä tosiasiallinen mahdollisuus on esimerkiksi itsellisellä naisella [Puhemies koputtaa] tai esimerkiksi naisparilla: 12 kuukautta kestävät inseminaatiokerrat, ovulaatiotestit, todentaminen? [Puhemies koputtaa] Kyllähän tämä tosiasiallisesti on erittäin haasteellista, ja sen takia olisi pitänyt lisätä näitä sosiaalisia perusteita näiden perheiden osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola, vastauspuheenvuoro.

17.40 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta on saanut selvityksen näistä kustannuksista, ja ehdotettujen muutosten jälkeen sairausvakuutuksen korvaus esimerkiksi 500 euron inseminaatiohoidosta olisi noin 183 euroa, kun se vuonna 22 oli 52 euroa 50 senttiä. Noin 4 000 euron koeputkihedelmöityksen osalta korvaus olisi arviolta yhteensä 782 euroa, kun vuonna 22 se oli 287 euroa. Tässä nämä ovat, eli 40 prosenttia korvauksen alaisista kustannuksista korvataan. [Ilmari Nurminen: Korvauksen alaisista!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.40 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Valtola hyvin kertoikin edustaja Nurmiselle näitä summia, mitä näistä hoidoista Kela-korvauksia saa. Minä viime viikolla tosisaan vielä laskin näitä prosenttiosuuksia, kun sieltä demareista väitettiin viime viikollakin virheellisesti, mitä nämä prosentit tällä hetkellä olisivat. Tämä 183 euron korvaus 500 euron inseminaatiohoidoista on noin 36 prosenttia, vähän reilu, ja kun 4 000 euron koeputkihedelmöityksen osalta se korvaus on 782 euroa, niin se on reilu 19 prosenttia. Ja Valtola tässä hyvin avasi, mistä se 40 prosenttia siihen tulee.

Hedelmöityshoidoitan yleensäkin ovat tosi arvokkaita. Itse ajattelen, että on tosi hyvä, että näitä nyt lähdetään tukemaan kuitenkin jollain tavalla verrattuna siihen, miten Marinin hallitus nämä poisti kokonaan edellisellä kaudella. Joka tapauksessahan nyt nämä korvausprosentit ovat huomattavasti isommat kuin mitä ne olivat silloin ennen kuin te niitä poistitte.

Mutta olisin esittänyt uudestaan tämän kysymyksen edustaja Nurmiselle ja kaikille muille teille siellä, jotka väitätte tätä muunneltua totuutta nyt naispareille ja itsellisille naisille, että heidän perheensä eivät olisi yhtä arvokkaita tälle hallitukselle kuin muut, esimerkiksi heteroparit. Tämähän ei pidä paikkaansa. Miten te voitte väittää näille lasta toivoville ihmisille, naisille, että he eivät saa sitä Kela-korvausta, vaikka he saavat sen ihan samoin perustein kuin heteroparitkin?

Minä ymmärrän edustaja Nurmisen huolen siitä, että aivan yhtä helppoahan se raskauden yrittäminen ei ole kuin mitä heteropareilla ja naispareilla, mutta olen kuitenkin käsittänyt, että spermaa pystyy ostamaan ja koti-inseminaatioyrityksiä pystyy tekemään. Tosiaan olen samaa mieltä siitä, että se ei aivan yhtä helppoa ole ja että siinä on omat

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

haasteensa, mutta sitten päästään myös vähän semmoiseenkin kysymykseen, että mitä kaikkea yhteiskunnan pitää tehdä toisten eteen. Myös itse voi tehdä jonkunlaista yritystä sen eteen, että saa sen spontaanin raskauden aikaiseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

17.43 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin edustaja Nurmisen puhetta, niin tuntui siltä, että joko minä olen ymmärtänyt tämän lakimuutoksen aivan väärin tai sitten joku puhuu tässä salissa muunneltua totuutta. Tämän hallituksen tavoitteena on saada Suomessa syntyvyys nousuun. Lapsen saaminen ei ole koskaan itsestäänselvyys, vaan se on aina suuri lahja. Heidät, jotka eivät onnistu perinteisin menetelmin, autetaan alkuun mahdollisuuksien mukaan.

Viime hallituskaudella nykyinen oppositio poisti korvattavuuden hedelmöityshoidoista. Nyt kun tämä hallitus on korjaamassa asian, teidän mielestänne tulipalo on väärin sammutettu. Haluan muistuttaa myös omalta osaltani, että toisin kuin oppositio väittää, tämä lakimuutos ei ole syrjivä vaan oikeudenmukainen, koska tässä on kyse sairauden perusteella korvattavasta hoidosta, eli suomeksi: sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus on kirjoitettu yhdenvertaisuuden näkökulmasta, kun kaikilla korvausten saajilla hedelmättömyys on sairausperusteinen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.44 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Olemme käsitelleet nyt tätä jo pitkään. Ehkä vielä tarttuisin tähän kokoomuksen ja erityisesti perussuomalaisen argumentointiin ja yritän nyt vielä vääntää rautalangasta sen ajatuksen, minkä takia itse pidän tätä epätasa-arvoisena. Se, että julkisella puolella naisparit ja itselliset saavat sosiaalisin perustein oikeuden näihin palveluihin ja perheen perustamiseen helpommin kuin että heidän täytyy todistaa, että he täyttävät tämän sairausperusteen, on se epäoikeudenmukaisuuden ydin. En oikein ymmärtänyt, kun te tässä sanoitte itsellisille ja naispareille, että heidän nyt vain pitää yrittää ja pystyä todistamaan se, ja kun he tarpeeksi yrittävät ja pystyvät todistamaan sen — kuten täällä mietinnössä kerrotaan, että 12 kuukauden aikana erilaisilla ovulaatiotesteillä, ja kerrotaan näistä hankkimismuodoista, joihin te kannustitte itsellisiä ja naispareja — niin he ovat oikeutettuja tähän Kela-korvaukseen. Tätä pidän lähtökohtaisesti epäoikeudenmukaisena siitä näkökulmasta, että mielestäni kaikilla perheillä ja pareilla pitää olla mahdollisuus mahdollisimman helposti lähteä rakentamaan ja saamaan perhettä. Pidämme ongelmallisena sitä, että tämä lähtökohtaisesti, jo rakenteellisesti syrjii tiettyjä perhemuotoja, jotka ovat oikeutettuja julkiselle puolelle, jossa on jonoa, ja julkinen puoli toivoisi, että tähän pystyttäisiin saamaan yksityisellä apua.

Palaan vielä tähän edustaja Päivi Räsäsen Helsingin Sanomien kannanottoon, jossa hän totesi, että hän ei hyväksy sitä, että naisparit ja itselliset henkilöt voisivat saada Kela-korvausta yksityisessä terveydenhuollossa tehdyistä lapsettomuushoidoista — Helsingin Sanomat 29.11.2024, lain käsittely oli tällöin vaiheessa. Me tiedämme, että todellisuudessa hallituksen liikkumatila oli se, että näille perhemuodoille tätä Kela-korvausta ei haluttu ulottaa vaan se haluttiin laittaa mahdollisimman ulottumattomiin. Olisin toivonut, että te olisitte tämän täällä avoimesti kertoneet.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Sen takia: me sosiaalidemokraatit emme hyväksy sellaista lainsäädäntöä, joka asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää, vastauspuheenvuoro.

17.47 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kerran: tämä esitys on yhdenvertainen kaikille perhemuodoille, heteropareille, nais-naispareille ja itsellisille naisille. En ymmärrä, miten rautalangasta se pitäisi vääntää, että se menisi perille.

Edustaja Räsänen puheisiin en ota sen kummemmin kantaa, kun hän ei ole täällä itse paikalla, mutta tässä esityksessähän nimenomaan nyt on tehty selväksi se, että samat säännöt koskevat heteropareja, nais-naispareja ja itsellisiä naisia. Ja se 12 kuukautta spontaania kotiyrittämistä tai lääketieteellisiä inseminaatioita terveydenhuollossa tekee sen, että saa sen sairausperusteen, jos ei ole onnistunut tulemaan raskaaksi.

Edustaja Nurminen, vielä kerran: On hyvä asia myös niille nais-naispareille ja itsellisille naisille, että he yrittävät spontaanisti raskautta ennen niitä lääketieteellisiä hoitoja, koska riskit ovat pienemmät spontaanissa raskaudessa kuin niissä lääketieteellisissä hedelmöityshoidoissa. Tämä on kaikkien etu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

17.48 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tosi mielenkiinnolla olen seurannut teidän keskustelua. Itselle ehkä jäi semmoisena kysymyksenä — ottamatta kantaa juuri tähän teemaan siitä, onko tämä syrjivä vai ei — lähinnä se, että meille selvisi kuulemisessa se, että jos sosiaaliset syyt otettaisiin mukaan, niin se hinta olisi ollut 800 000 euroa. Siis jos minä jotain ymmärrän eduskunnasta tämän kahden vuoden jälkeen, niin se ei ole kovin iso raha näissä budjeteissa. Lähinnä olen miettinyt, että kun meillä koko ajan puhutaan syntyvyydestä ja Suomen tulevaisuuden ongelmista, niin tuohan ei ole hinta eikä mikään siitä, että me oltaisiin tehty samalla lailla kuin julkisella puolella. Minä ymmärrän sen, että osa puolueista vastustaa ideologisista syistä ja vetoaa erinäköisiin asioihin, mutta mietin vaikka just kokoomusta, jolta on ollut hyviä puheenvuoroja tänään. Luulisi, että tämä on teille itsestäänselvyys, että tuo ei ole kovin iso raha siitä, että saadaan vielä vähän enemmän sitä syntyvyyttä tähän maahan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.50 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Vielä kerran ajattelisin, että jos ne sosiaaliset syyt otettaisiin tähän lakiin mukaan heti, niin jäisi edelleen käyttämättä mahdollisuus spontaaniin raskautumiseen, jossa on se terveystieteellinen näkökulma mukana. Itse kannatan lämpimästi sitä, että kaikki lasta toivovat saavat niitä lapsia, oli sitten se perhemuoto mikä tahansa. Mutta kyllä minun täytyy kättilönä sanoa, että minä seison täysin sen takana, että jokainen yrittäisi sen 12 kuukautta, jos ei jopa vähän pidempäänkin, spontaania raskautta, jotta säästyttäisiin ehkä lääketieteellisiltä toimenpiteiltä, missä niitä riskejä saattaa kuitenkin olla.

Minä ymmärrän myös tämän 800 000 euroa, mihin te vetoatte, että se on pieni summa, mutta tämä sama asia on kuultu tällä kaudella tämän kahden vuoden aikana, mitä ollaan

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

täällä eduskunnassa oltu — en tiedä, kuinka monta kertaa on toistunut: tämä olisi vain miljoona, tämäkin olisi vain miljoona, tämä olisi vain 500 000 euroa, tämäkin olisi vain miljoona. Jokainen meistä ymmärtää, että nämä meidän 9 miljardin säästötkin, mitä me ollaan tehty tällä kaudella, koostuvat niistä pienistä miljoonista. Jotkut säästöt ovat sitten satoja miljoonia, jotkut jopa miljardiluokkaa. Se yhteinen kokonaisuus siinä, että me saadaan valtion talouskin kuntoon, koostuu kuitenkin siitä yhteispaketista, missä näitä pikku miljoonia on mukana. Vaikka tämä sinänsä nyt olisi vain se 800 000 euroa siihen lisää ja siinä mielessä kannatettava, niin en näe sitä kuitenkaan perusteltuna. Mutta se tärkein syy, mitä minä tässä ajan, on se terveystäkölma, mikä minun mielestäni pitää ottaa huomioon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

17.51 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Otan nyt itsekkin puheenvuoron tähän kokonaisuuteen, minkä suhteen tässä nyt on niin sanotusti väännetty kättä jo pidemmän aikaa. Yksi asia, mikä itseäni on tässä mietityttänyt, on se, että kun julkisessa terveydenhuollossa sosiaalisia ja lääketieteellisiä syitä ei ole kuitenkaan eroteltu enää vuosiin, niin minkä takia tämä sama periaate ei voisi koskea myös Kela-korvauksia. Se on minun mielestäni aika hyvä lähtökohta.

Toinen asia on tietenkin se, että tämä kysymyshän ei ollut täysin riidaton myöskään perustuslakivaliokunnassa, kun siellä arvioitiin tämän perustuslainmukaisuutta ja myös tätä tasa-arvokysymystä. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon kuitenkin jätettiin eriävä mielipide tästä asiasta, ja se kertoo siitä, että myöskään perustuslakivaliokunta ei ollut täysin yksimielinen siitä, onko tämä esitys riittävän tasa-arvoinen ja perustuslain mukainen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.53 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ehkä itse olisin halunnut tuoda esiin myös tämän julkisen terveydenhuollon hedelmöityshoitojen tilanteen, jossa suurin osa julkisen terveydenhuollon lahjasoluhoidoihin hakeutuvista on itsellisesti lasta toivovia, noin 70 prosenttia, ja ei-heterosuhteessa olevia pareja, noin 25 prosenttia. Tosiaan julkisessa terveydenhuollossa ei rajata tapauksia lääketieteellisten ja ei-lääketieteellisten, sosiaalisten, syiden perusteella.

Arvoisa rouva puhemies! Meitä edelleen häiritsee se, että me tiedämme, kuinka haastavassa tilanteessa monet ei-heterosuhteessa elävät perheet ovat, ja ne ovat kokeneet pitkään rakenteellista syrjintää. Ehkä meidän lainsäätäjien velvollisuus on huolehtia siitä, että laki on sama ja yhdenvertainen kaikille. Ja jos nyt hallitus vie... Luin näitä aikaisempia hallituspuolueiden kannanottoja, jotka on julkisuudessa esitetty, liittyen naisparien ja itsellisten perhehaaveiden Kela-korvausten torppaamiseen. Kun me tiedämme, millaisia ajatuksia hallituksen taustalla on, niin me emme hyväksy sitä, että te säädätte senkaltaista lainsäädäntöä, jossa tiettyjä perheitä laitetaan rakenteellisesti huonompaan ja heikompaan asemaan kuin toisia.

Tämä on se meidän ajattelun ydin. Jos te haluaisitte avoimesti kaikkia perheitä tukea ja lapsihaaveita edistää, te olisitte säätäneet yhdenmukaiset pelisäännöt kaikille perheille ja

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

kaikille, jotka toivovat lasta, saada sen mahdollisimman helposti, mutta te ette sitä halunneet tehdä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.55 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Vielä kerran: laki on sama ja yhdenvertainen kaikille.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 195/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 6/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Castrén.

Keskustelu

17.55 **Maaret Castrén kok:** Arvoisa puhemies! Tässä lakiehdotuksessa, joka on mielestäni erittäin hyvä, on oikeastaan vähän niin kuin kaksi osaa.

Siellä on suoravastaanotto fysioterapeuteille ja suuhygienisteille. Tänään olen juuri tutustunut Sydäneliiton julkaisuun, jossa painokkaasti sanotaan, että väestön ikärakenteen muutos aiheuttaa paineita kehittää ennaltaehkäisevää terveyshuoltoa, ja tätä mielestäni juuri nämä ehdotukset ovat. Suuhygienisti ja fysioterapeutti ovat aikaisemmin vaatineet sen, että potilas tulee lääkärin läheteellä, ja tässäkin kohtaa on erinomainen ehdotus, jossa tehdään tätä työnjakoa selväksi ja vähän puretaan niitä normeja, että esimerkiksi potilas, joka on jo vuosia käynyt toimenpiteissä, jotka suuhygienisti voi tehdä, tarvitsisi taas jälleen kerran lääkärin lähetteen toteamaan, että ientulehduksen hoitoon on hyvä käydä säännöllisesti suuhygienistillä. Tämä on minun mielestäni erinomaista toimintaa.

Sitten valiokunta korostaa vielä tässä mietinnössään, että ehdotetut muutokset eivät heikennä mahdollisuutta kehittää julkisia palveluita, ja edustaja Hopsu nimenomaan peräänkuuluttaa tätä. Esimerkiksi Helsingissä riittäviä hammashuollon palveluita tällä hetkellä ei todellakaan ole ilman, että me otamme yksityisen apuun.

Toinen osa tätä ehdotusta koskettaa naistentauteja, ja tässä parannetaan sellaisen palvelun korvaustasoa, jonka saatavuus julkisella puolella on heikkoa. Minä olen itse asiassa yrittänyt löytää tietoa, minkä takia naistentautien kohdalla esimerkiksi Helsingissä on semmoinen tilanne, että sinä et todellakaan lievissä oireissa, esimerkiksi vaihdevuosisoireissa, voi mennä julkiselle puolelle. Tämä on minun mielestäni sillä lailla hyvä. Tässäkin edelleen on se, että näitä julkisia palveluitahan tulee totta kai kehittää, ja se on myös hallituspuolueiden tahtotila. Varsinkin naistentautien kohdalla toivoisin todella, että esimerkiksi yleislääkärit ymmärtäisivät vaihdevuosisoireista enemmän kuin tänä päivänä ilmeisesti tapahtuu.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Ehdotetut parannukset ovat erittäin hyviä ja tervetulleita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.58 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Esitän tosiaan näitä viittä monisteena jaettua lausumaesitystä.

Ensimmäinen kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto turvaa hyvinvointialueiden riittävän rahoituksen palveluiden kehittämiseksi niin, että esimerkiksi gynekologisia palveluita olisi paremmin saatavilla, myös perusterveydenhuollossa.” Sama asia, minkä täällä edustaja Castrénkin hyvin toi esille. Meitä kummastuttaa se, että julkisella puolella ei näitä palveluita niin helposti saa — tai ei saa. Meidän mielestämme tähän pitää kiinnittää huomiota ja näitä tulee tarjota julkisella puolella.

Toinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa tarkasti tekemiensä Kela-korvausmuutosten vaikutuksia erityisesti julkisen erikoissairaanhoidon jonoihin ja kustannuksiin, erikoistaksasta saatavan hyödyn jakaantumiseen eri tuloluokkien välillä ja yksityisten terveystalveluiden hintakehitykseen ja antaa asiasta selvityksen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ensi vuoden loppuun mennessä.” Tässä tietysti ovat taustalla nämä aikaisemmat Kela-korvausten nostot ja niiden vaikutus hintoihin ja kävijöihin, ja tätä on tärkeää seurata.

Kolmas: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selkeyttää viipymättä, vaikuttaako kanavointiratkaisu” — joka aiemmin tehtiin — ”sairausvakuutuskorvauksiin varatun lisärahoituksen nousuun 633 miljoonaan euroon kokonaisuudessaan.” Tämä on tärkeä, koska tässä on puhuttu puolesta miljardista Kela-korvauksiin ja siitä, mikä on tämä todellinen summa, mitä veronmaksajien rahoja tänne kanavoidaan, eduskunnan varmasti on saatava selvyys.

Neljäs lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus harkitsee perusteellisesti tulevien Kela-korvausuudistusten tarkoituksenmukaisuutta lausuntopalautteen perusteella ja arvioi rahoituksen ohjaamista kohdennettuna hyvinvointialueiden palveluihin vaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.” Tämä tosiaan pohjaa siihen, että rahat pitäisi kanavoida sinne ja sitä kautta sitten saada tätä palveluihin pääsyä vahvistettua ja nopeutettua.

Ja viimeisenä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uudistuksen vaikutuksia tarkasti ja korjaa viipymättä esiin tulevia ongelmia esimerkiksi säättämällä enimmäismaksusta ja hintakatosta.”

Arvoisa puhemies! Tässä nämä lausumaesitykset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

18.01 **Ville Merinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Nurmisen lausumia, jokaista niistä.

Sitten yleisesti, tässä äsken jo käsiteltiin toista lakia, mikä lisäsi Kela-korvauksia hedelmöityshoitoihin, eli nyt tosiaan tässä on fysioterapiaa, ihan pikkuisen mielenterveyttä ja gynekologisia käyntejä. Yleisesti pidän vähän ongelmallisena sitä ilmiötä, vaikka en täysin vastusta näitä kaikkia korvauksia, että meillä näitä korvauksia nyt nostetaan ja me ei mihinkään näistä laeista ole pystytty asettamaan minkäänlaista hintakattoa näihin yksityisiin palveluihin yrityksille. Meillä on hirveän paljon nyt jo tietoa vaikka näistä

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

edellisistä Kela-korvausten nostoista, että se vaikutti aika paljon hintoihin. Jotenkin se tuntuu järjettömältä, että valtion varoilla tuetaan ja yritykset voivat käyttää niitä sitten siihen, että hintoja nostetaan. Tämä on tosi tuttu ilmiö itselleni tuolta psykoterapia-alalta, missä aikanaan psykoterapian Kela-korvaus oli 37 euroa, sitten se nostettiin 57 euroon, ja sinä samana päivänä alan hinnat nousivat kymmenillä euroilla per käynti. Se on jotenkin myös ymmärrettävää, koska yrityksiähän nämä ovat ja yksinyrittäjiä oli siihen aikaan.

Sitten toinen asia, mitä olen miettinyt, kun näitä lakeja on käsitelty — tämä siis ehkä tulee semmoisen uuden kansanedustajan näkökulmasta — on se, miten meillä on käynyt vuosien saatossa niin, että tietyt lääketieteen alat ovat siirtyneet lähes kokonaan yksityisiksi. Yhteiskunta on vähän niin kuin heittänyt hankat tiskiін hammaslääkäreiden suhteen ja gynekologian suhteen. Minä en vain millään saa kiinni siitä, kuka, missä ja milloin on valinnut niin, että varsinkaan näitä kahta alaa ei juuri edes yritetä korjata julkisella puolella. Tämä on itselleni ihan mystiikkaa, minulle ei ole vielä selvinnyt. Ja lähinnä jotenkin minä koen, että onko se oikeudenmukaista, että tämmöinen ala, mikä koskee naisia, on käytännössä täysin yksityinen. [Vasemmalta: Ja silmät!] — Silmät ovat toinen muuten, siellä on kanssa, hyvä huomio. — Hammaslääkäripuoli on tietysti aivan sama. Sehän on nyt aivan yleistä tietoa, että Suomessa on tosi vaikea päästä julkisella puolella hoidattamaan hampaita, ellei ole tosi kovia kipuja hampaissa. Jos joku osaa vastata tähän, niin mielelläni kuulen vastauksen, mikä ja kuka ja missä on heittänyt hankat tiskiін esimerkiksi sen suhteen, että naiset eivät voi saada julkisella puolella apua näihin vaivoihin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

18.04 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Siinä oli hyvä kysymys. — Vihreät katsovat, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisen pääpainon sekä keskeisen järjestämävastuun tulee olla julkisella sektorilla. Jokaisen tulee saada tarvitsemansa laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut oikeaan aikaan ja sujuvasti. Kun palvelut ovat vaikuttavia, kohdistuvat oikein ja toimivat hyvin kokonaisuutena, käytämme yhteisiä resursseja järkevästi. Hallituksen esityksen Kela-korvausten kasvattamisesta on arvioitu lisäävän yksityisten palveluiden käyttöä. Esitykseen sisältyy riski, että korvausten nosto ei koidu eniten palveluita tarvitsevien hyödyksi. Riski on myös siinä, että korvauksen korotus siirtyy palveluiden hintoihin. Esityksellä voi olla kielteisiä vaikutuksia myös hyvinvointialueiden henkilöstön saatavuuteen ja hoidon jatkuvuuteen.

Yksityisellä ja kolmannella sektorilla on tärkeä täydentävä rooli palveluiden tuotannossa. Etenkin tilanteissa, joissa palveluiden saatavuutta ei pystytä hyvinvointialueiden käytössä olevilla keinoilla parantamaan tai hyvinvointialueet eivät niitä syystä tai toisesta laajasti tarjoa, voi olla perusteltua hyödyntää Kela-korvauksia helpottamaan ihmisten hoitoonpääsyä. Lähtökohtaisesti Kela-korvauksia tulee kohdistaa tarkkarajaisiin palvelukokonaisuuksiin, kuten hedelmöityshoitoihin ja gynekologikäynteihin. Tosin pitkällä aikajänteellä monikanavarahoitusta kyllä vihreiden mielestä pitää purkaa.

Kun tarkastellaan esitykseen valittuja palveluja, joissa Kela-korvauksia joko korotettaisiin tai ne otettaisiin käyttöön ilman lääkärin lähetettä, ovat ne perusteltuja valintoja, koska kyseisiä palveluita ei hyvinvointialueilla ole saatavilla tai niiden saatavuudessa on suuria haasteita, kuten suun terveydenhuollossa. Naistentautien ja

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

synnytysten erikoislääkäripalveluita ei käsitykseni mukaan useinkaan tarjota myöskään työterveyshuollon sairaanhoitosopimusten kautta, mikä edelleen lisää perusteltavuutta näihin palveluihin tehtävien korvausten osalta.

THL yhtyy näkemykseen, että julkisessa perusterveydenhuollossa naistentautien ja synnytysten erikoislääkäripalveluja ei ole kattavasti saatavilla ja yksityiset palvelut täydentävät perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluita. THL katsoo myös, että korotusten kohdistaminen suun terveydenhuoltoon on kannatettavaa huomioiden suun terveydenhuollon huomattavasti muuta terveydenhuoltoa korkeampi asiakasmaksuus sekä julkisen sektorin jonotilanne suun terveydenhuollon palveluissa. Suun terveydenhuollon erityisesti kiinnityskudossairauksien hoitoon kohdistettuja korotuksia puoltaa myös se, että kiinnityskudossairaudet ovat hyvin yleisiä mutta alihoidettuja väestössä ja ne ovat usein yhteydessä moniin muihin kroonisiin sairauksiin. On mahdollista, että muutokset helpottaisivat jonkin verran hyvinvointialueiden jonotilannetta ja työtaakkaa ja siten myös henkilöstön työpainetta.

Hyvinvointiala HALI ry pitää suun terveydenhuollon yksityisten käyntien ja toimenpiteiden tukemista vaikuttavana tilanteessa, jossa julkisen terveydenhuollon kapasiteettia ei ole mitoitettu siten, että se pystyisi huolehtimaan koko väestön suun terveydestä. Ja tässä tosiaan edustaja Merinen hyvin kysyi, mistä tämä tulee, että sekä naistensairauksien että suun terveydenhuollon palvelut on mitoitettu niin, että niitä ei julkiselta tällä hetkellä riittävästi ole saatavissa, jos ollenkaan.

Suun terveydenhoidon puolella myös vakuutusten määrä on vähäinen, joten Kela-korvaukset ohjautuvat suoraan asiakkaille. Suun terveydenhuollon osalta korvausmallia voisi jatkossa kehittää eteenpäin, ja tätä pääsyn varmistamista pitää seurata ja kehittää eteenpäin.

Teen seuraavat lausumaehdotukset:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa hyvinvointialueille riittävän rahoituksen ja varmistaa, että hammashoidon palveluita on riittävästi saatavilla myös julkisessa suun terveydenhuollossa.”

Ja toinen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa Kela-korvauksiin tehtyjen muutosten vaikutuksia palveluiden saatavuudessa ja varmistaa, että korvaukset kohdistuvat niihin palvelukokonaisuuksiin, joiden saatavuus hyvinvointialueilla on huono, ja pyrkii vahvistamaan palveluiden saatavuutta samaan aikaan myös julkisessa terveydenhuollossa.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

18.09 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on nyt toisessa käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on saanut nyt valmiiksi mietinnön ja oppositio vastalauseensa. Nämä vastalauseet ovat täynnä yleispoliittista julistusta ja vaatimuksia linjamuutoksiin. Aivan erityisesti ihmettelen sitä, että hallitusta syytetään ideologisin perustein yksityisten palveluiden suosimisesta. Yhtä hyvin voisi sanoa toisinpäin, että oppositio suosii ideologisista syistä julkisia palveluita. Tosiasia nyt kuitenkin on se, että sote-järjestelmämme on sellaisessa pisteessä, että me emme selviä tästä savotasta ilman, että otamme myös yksityisen ja kolmannen sektorin mukaan täydentämään julkisia palveluita.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Arvoisa puhemies! Tämän nimenomaisen esityksen ydin on kuitenkin se, että suuhygienistin hoito- ja tutkimuskäynnit olisivat korvattavia myös ilman hammaslääkärin lähetettä enintään kaksi kertaa kalenterivuodessa ja fysioterapeutin käynnit ilman lääkärin lähetettä enintään neljä kertaa kalenterivuodessa. Lisäksi lakia muutettaisiin siten, että naistentautien ja synnytysten erikoislääkärin antama hoito korvattaisiin erikoistaksan perusteella.

Esityksen tavoitteena on siis perusterveydenhuollon saatavuuden parantaminen sellaisissa palveluissa, jotka ovat julkisessa terveydenhuollossa heikommin saatavissa, mutta myös palvelujen painopisteen siirtäminen ennaltaehkäisevään ja varhaiseen hoitoon. On huomattavasti parempi ratkaisu käydä tutkimuksissa jo ennakoivasti eikä vasta sitten, kun hampaat joudutaan poistamaan. Suun terveys on koko kehon terveyden kannalta erittäin merkittävä asia.

Arvoisa puhemies! Käyn vuosittain suuhygienistillä. Eilen oli tämä tärkeä tarkastus. En ollut saanut siihen hammaslääkärin lähetettä. Hieman kirpasi se 165 euron lasku, ja voin kuvitella, miten paljon se kirpaisee vähävaraisen ihmisen lompakossa. Ei ole ihme, että hoitoon hakeudutaan vasta äärimmäisessä hädässä eikä ennaltaehkäisevästi, jos vaakakupissa ovat välttämättömät elämänmenot. Tämä uudistus on aivan erinomainen juttu, kunhan vain yksityisten taksat pysyvät kohtuullisella tasolla.

Valiokunta piti tärkeänä, että mikäli sairausvakuutuksessa siirretään painopistettä ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon, tulee toki kustannusvaikuttavuutta mutta myös väestön saamaa terveyshyötyä, ja niitä tulee seurata ja arvioida. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

18.12 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Hopsun tekemiä kahta lausumaehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

18.12 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa puhemies! Tosiaan on hieno asia, että fysioterapiaan ja suuhygienistin vastaanotolle tulee Kela-korvauksia paremmin kuin aikaisemmin. Tämä on todella, todella hyvä asia.

Tässä edustaja Rintamäki kertoi omakohtaisia kokemuksia, kiitos puheenvuorosta. Se oli erittäin hyvä puheenvuoro, missä kerrottiin just tämän tärkeydestä.

Myös se on hyvä asia, että gynekologin vastaanotolle tulee mahdollisuus päästä yksityiselle ja saa Kela-korvausta. Se on todella iso asia. Onhan se näin, että niitä julkisen puolen gynekologeja ei vain kerta kaikkiaan ole. Niitä ei vain kerta kaikkiaan ole, eli sen takia on hyvä, että sinne yksityiselle puolelle saa niitä korvauksia.

Minä pidän tätä lakiesitystä erittäin järkevänä ja tosi hyvänä asiana. Tosiaan ihmisten on saatava hoitoa silloin, kun sen tarve on. Silloin kun sitä eniten tarvitaan, pitää päästä hoitoon — ei sillä lailla, että jonotetaan hirveän pitkään, vaan oikeasti pitää päästä ajallaan hoitoon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén poissa. — Edustaja Pekonen.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

18.13 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys kertoo hyvin selkeästi, millaista terveystaloutta oikeistohallitus haluaa tehdä. Julkista terveydenhuoltoa ajetaan alas samalla, kun yksityisen terveydenhuollon tukia lisätään. Tämä on todellakin ideologinen valinta, joka lisää eriarvoisuutta ja vaikeuttaa hoitopääsyä juuri niiden ihmisten kohdalla, joilla on jo valmiiksi heikommat mahdollisuudet saada hoitoa. — Ja todellakin, edustaja Rintamäki, ihan rehellisesti uskallan sanoa, että minun ideologiani mukaisesti minä suosin nimenomaisesti julkista terveydenhuoltoa, enkä häpeä sitä lainkaan.

Meillä on hyvinvointialueilla sote-palveluiden kriisi, sanoipa pääministeri mitä tahansa. Tiukka vaatimus alijäämien kattamisvelvoitteista on johtanut henkilöstön irtisanomisiin ja palveluiden leikkauksiin sekä keskittämiseen. Hallitus ei suostu kuulemaan hyvinvointialueiden hätää, vaan se pitää jäärpäisesti kiinni alijäämien kattamisvelvoitteesta. Samaan aikaan hallitus ohjaa lisärahoitusta yksityisille terveysyrityksille Kela-korvausten muodossa sen sijaan, että panostaisi suoraan julkiseen palvelujärjestelmään. Hyvinvointialueiltahan on jo hallituksen toimesta leikattu tällä kaudella muun muassa hoitotakuuta pidentämällä kahdesta viikosta jopa kolmeen kuukauteen, korottamalla asiakasmaksuja, supistamalla sairaalaverkkoa ja leikkaamalla hoitajamitoitusta, ja nämä kaikki ovat heikennyksiä suomalaisten ihmisten palveluihin.

Arvoisa puhemies! No, yksi keskeinen peruste tälle koko hallituksen esitykselle lienee gynekologisten palveluiden saatavuuden parantaminen, ja totta on se, että gynekologille pääsy on lähes kaikkialla vaikeaa, ellei jopa ihan täysin mahdotonta julkisella sektorilla. Tässä jo edustajat Merinen ja Castrénkin tästä käyttivät puheenvuoron. Olen itse samaa mieltä siitä, että kyllä meidän pitäisi huolehtia siitä, että julkisessa terveydenhuollossa jokaisella naisella olisi oikeus gynekologin vastaanottoon ja niihin palveluihin, mutta ihmettelen, miksi hallituksen ratkaisu on tässäkin tilanteessa ohjata nyt sitten julkista rahaa yksityisille lääkäriasemille sen sijaan, että vahvistettaisiin julkista terveydenhuoltoa.

Tämä Kela-korvauksiin suunnattava rahoitus pitäisikin käyttää suoraan hyvinvointialueille gynekologisten palveluiden parantamiseen. Pitäisi palkata lisää lääkäreitä perusterveydenhuoltoon, kouluttaa lääkäreitä ja myöskin järjestää konsultaatiota, jotta naisten terveyspalvelut olisivat paremmin saavutettavissa kaikille, eivät vain niille, joilla on varaa maksaa yksityisestä hoidosta.

No, suun terveydenhuollon osalta on aivan sama juttu. Hammashoidon jonot ovat monilla hyvinvointialueilla pitkät, mutta edelleen esitän saman kysymyksen: miksi hallitus ei panosta julkiseen hammashoittoon vaan valitsee tien, jossa verovarjoilla tuetaan yksityisiä terveyspalveluja? Jokaisella suomalaisella pitää olla oikeus hammashoittoon kohtuulliseen hintaan.

Tässä edustaja Rintamäki edellä hyvin totesi sen, että suunterveydestä huolehtiminen on kaiken a ja o ja se on hyvin kokonaisvaltaista. Tämä on mahdollista. Esimerkiksi Hämeessä Oma Hämeen hyvinvointialueella hammashoittoon pääsi Riihimäellä aikaisemmin, kun se oli vielä sairaanhoitopiirin järjestämänä, ilman pitkiä jonoja. Se on vain kysymys tahtotilasta. Mutta minä pelkään sitä, että mitä enemmän me nyt siirretään hoitoja sieltä julkiselta puolelta yksityiselle puolelle, sitä enemmän meillä siirtyy myöskin henkilöstöä sinne yksityiselle sektorille ja sitä enemmän meillä siirtyy niitä palveluita sinne yksityiselle sektorille ja vähemmän palveluita on saatavilla siellä julkisella sektorilla. Tämä on mielestäni loputon kierre, johon pitää puuttua.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

No, lisäksi tässä hallituksen esityksessä esitetään, että fysioterapian ja suuhygienistin palvelut tulisivat Kela-korvauksen piiriin ilman lääkärin lähetettä. Tämä on nyt uusi linjaus, joka muuttaa tätä sairausvakuutusjärjestelmän logiikkaa ilman kunnollisia perusteluita. Tämä sotii myös hallituksen omaa linjaa vastaan hedelmöityshoitojen Kela-korvausten rajauksessa. Siinä näiden korvausten edellytyksenä oli nimenomaan lääkärin diagnosoima sairausperuste, ja nyt sitten kuitenkin tässä esityksessä mahdollistetaan ilman lääkärin lähetettä toisia palveluita.

Arvoisa puhemies! Tässä ei siis ole kyse vain yksittäisistä korvauspäätöksistä, tässä on kysymys terveystalouden suunnasta. Meillä on nyt hallitus, joka heikentää julkista terveydenhuoltoa, siirtää resursseja yksityiselle sektorille ja sysää yhä suuremman vastuun ihmisille itselleen, ja tämä on täysin väärä suunta.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä lakiesitys hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

18.19 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on erittäin huolissaan kokoomuksen ja perussuomalaisten johtaman hallituksen vankkumattomasta linjasta pitää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut edelleen keskeisenä säästökohteena, vaikka hyvinvointialueet ovat kamppailleet perustamisestaan lähtien etukäteen ennakoimattoman kustannusten nousun kanssa. Jopa noin kolmannes hallituksen hallitusohjelmassa päättämistä menoleikkauksista kohdistui hyvinvointialueiden rahoitukseen eli ihmisten tarvitsemiin välttämättömiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Asiantuntijoiden esittämät perustellut näkemyksetkään eivät ole saaneet hallitusta muuttamaan linjaansa.

Samaan aikaan, kun hallitus on kohdistanut merkittäviä leikkauksia julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitukseen, se on nostanut ja on nostamassa edelleen yksityislääkärikäyntien Kela-korvauksia sadoilla miljoonilla euroilla. Hallituksella ei ole ollut tässäkin asiassa halua kuunnella asiantuntijoita, eikä se ole perääntynyt ideologisista tavoitteistaan tukea yksityisiä terveydenhuollon toimijoita, vaikka lisärahaa ei ole saatu aikaan hallituksen tavoittelemaa hyötyä hoitojonojen lyhenemisenä ja julkisten terveyspalveluiden tarpeen kasvun hillitsemisenä.

Hallituksen jakama raha ei ole myöskään pääsääntöisesti hyödyttänyt yksityisten terveyspalveluiden käyttäjiä, kun useat lääkäripalveluyritykset ovat nostaneet erilaisia palveluista perittäviä maksuja. Orpon hallitus nosti yksityislääkärikäynneistä maksettavia Kela-korvauksia merkittävästi vuoden 2024 alusta alkaen. Esimerkiksi yksityislääkärikäynneistä maksettava korvaus nousi 8 eurosta 30 euroon. Kelan tutkijoiden syyskuussa 2024 julkistaman selvityksen mukaan yksityislääkärikäynnit lisääntyivät tammi—kesäkuussa 2024 vain kaksi prosenttia, vaikka valtion näistä samoista käynneistä maksamat Kela-korvausmenot kolminkertaistuivat vuoden 2023 ensimmäisen puolen vuoden aikana maksettuihin korvauksiin nähden. On myös huomattava, että kohonneesta korvauksesta huolimatta kaikilla ihmisillä ei ole varaa yksityislääkärissä käyntiin.

Julkisiin terveyspalveluihin hakeuduttaessa tehdään aina ensin hoidon tarpeen arvio. Yksityisten palveluiden käyttäjä voi varata vastaanottoajan ilman hoidon tarpeen arviointia ja saa käynnistä yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksen riippumatta siitä, onko käynnille lääketieteellistä perustetta. Tämä voi lisätä tarpeettomien käyntien määrää.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Tämän hallituksen esityksen kohdalla tarpeettomien käyntien riski voi olla vähäisempi kuin yksityislääkärikäyntien Kela-korvausten kohdalla. Hallituksen esityksessä ehdotettava suuhygienistikäyntien korvattavuus ilman hammaslääkärin lähetettä sen sijaan on kannatettava ehdotus ja voi laskea asiakkaalle suun terveydenhuollosta aiheutuvia kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä on esittänyt, että Kela-korvausten vaikuttavuutta tulisi parantaa uudistamalla korvausjärjestelmä ja kohdentamalla Kela-korvauksia suunterveyteen, naistentauteihin ja hedelmöityshoitoihin. Suun terveydenhuollossa jonot ovat hyvinvointialueilla pitkät ja kapasiteetti rajallinen. Suun terveyden hoitaminen on todella tärkeää. Suunsairaudet edesauttavat monien yleissairauksien puhkeamista tai heikentävät hoitotasapainoa. Heikko suunterveys voi estää myös esimerkiksi sydän- tai tekonivelleikkauksen tekemisen. Naistentautien vastaanotolle pääsyä joutuu usein julkisella sektorilla odottamaan pitkään. Kela-korvauksen korottaminen gynekologikäynneistä parantaisi naisten välistä yhdenvertaisuutta hoitopääsyssä. Historiallisen alhaisen syntyvyyden aikoina tarvitaan kaikki keinot käyttöön, jotta suomalaisten lapsitoiveet pystyttäisiin toteuttamaan.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että hyväksytään seuraava lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistele yksityisen sairaanhoidon korvausten kokonaisuudistuksen siten, että korvaukset kohdennetaan tavalla, joka lisää korvausten vaikuttavuutta ja paikkaa julkisen sektorin palveluiden tarjonnan katvealueita.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

18.24 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Ennaltaehkäisy ja varhainen hoito ovat tärkeä osa terveydenhoitoa. Nämä molemmat asiat kuuluvat usein monissa puheissa, mutta konkretia eli se, miten käytännössä teemme ennaltaehkäisyä tai varhaista hoitoa, jää usein vähemmälle. Kaikkiin sairauksiin tai tapaturmiin emme pysty vaikuttamaan etukäteen, elämää kun ei voi suunnitella etukäteen. Voimme silti tehdä asioita ja päätöksiä, joilla pystymme vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi esimerkiksi sairauksien tai vaivojen pahenemiseen.

Hallitus esittääkin muutettavaksi sairausvakuutuslakia koskien Kela-korvauksia, ja tämä on osa laajempaa hallitusohjelman kirjausta perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta. Julkisen terveydenhuollon resurssit ovat rajallisia, eikä meidän tarvitse ajatella yksityisiä palveluntuottajia erillisenä osana terveydenhuoltoa: se on oma täydentävä osansa sitä. Hallituksen esityksen tavoitteena onkin kohdentaa maksettavia Kela-korvauksia sellaisiin palveluihin, joita on vaikeampi saada julkisessa terveydenhuollossa. Tämä muutos siis parantaa terveydenhuoltopalvelujen saatavuutta. Hallituksen esityksellä parannettaisiin erityisesti sitä, että ihmiset pääsisivät tarvittaessa aiempaa nopeammin ja varhaisemmassa vaiheessa fysioterapiaan, suuhygienistille ja gynekologille. Näiden alojen asiantuntijoille joutuu usein jonottamaan tai vastaanotolle pääsee monen mutkan kautta.

Arvoisa puhemies! Esimerkiksi fysioterapiakäyntien Kela-korvattavuus edistää palvelujen painopisteen siirtymistä juuri sinne ennaltaehkäisevään ja kuntouttavaan suuntaan. Korvauksen saisi enintään neljästä käynnistä per vuosi ilman lääkärin lähetettä. Fysioterapeutin palveluja käytetään etenkin tuki- ja liikuntaelinvaijoiden tutkimuksessa ja hoidossa. Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat mielenterveyden häiriöiden ohella yleisin

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden peruste. Ajoissa toteutettu fysioterapia voi estää tai hidastaa merkittävästi tuki- ja liikuntaelinongelmien pahenemista, mikä puolestaan vähentää julkisen terveydenhuollon kuormittumista.

Tämä esitys tuo merkittäviä parannuksia myös suun terveydenhuoltoon, sillä jatkossa suuhygienistin käynnit olisivat Kela-korvattavia ilman hammaslääkärin lähetettä kahdesti vuodessa ja suuhygienistin tekemä hammastarkastus joka toinen vuosi. Liian moni hakeutuu hammashoittoon yleensä vasta siinä vaiheessa, kun eteen tulee ongelmia tai kipuja. Suunsairauksilla on yhteys moniin sairauksiin. Suuhygienistin suoravastaanotolla voidaan alentaa kynnystä hakeutua varhaisemmassa vaiheessa hoitoon ja ehkäistä näin ongelmien pahenemista. Hampaiden kiinnityskudossairaudet ovat esityksen mukaan alidiagnostoituja mutta väestössä hyvin yleisiä, ja niillä on todettu olevan yhteys muun muassa sydän- ja verisuonisairauksiin, aivoinfarktiin, diabeteksen hoitotasapainoon tai raskauskomplikaatioihin. Tällä hetkellä julkinen terveydenhuolto ei kykene täysin huolehtimaan koko väestön suunterveydestä, ja Kela-korvaukset ovatkin tärkeä keino täydentää tätä tarjontaa.

Kättilönä olen erittäin iloinen siitä, että tämän esityksen myötä gynekologisten hoitokäyntien korvaukset nousevat ja mahdollistavat yhä useamman naisen nopeamman pääsyn naistentautien erikoislääkärille. Gynekologisten oireiden ja sairauksien tunnistamisessa on usein viiveitä julkisessa perusterveydenhuollossa, ja yksityiset palveluntuottajat ovatkin osaltaan täydentäneet julkista tarjontaa. Esimerkiksi munasarjasyövät antavat oireita yleensä vasta siinä vaiheessa, kun on jo turhan myöhäistä. Kun sairaus on päässyt leviämään, siitä on huomattavasti vaikeampaa parantua kokonaan. Tästä syystä on tärkeää, että gynekologilla voisi käydä tuettuna myös ilman oireita. Tämä on parannus erityisesti naisten terveyden ylläpitoon ja terveydenhuoltoon.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena ei ole vain Kela-korvausten lisääminen vaan myös kehittää koko Kela-korvausjärjestelmää osaksi meidän terveydenhuoltomme kokonaisuutta. Näillä muutoksilla pyritään parantamaan Kela-korvausten vaikuttavuutta ja varmistamaan se, että ne todella tukevat kansalaisten terveydenhuoltoa siellä, missä julkisen sektorin tarjonta ei riitä. Tämä on keino, jolla suomalaisten terveydenhuolto on entistä paremmin saatavilla, tehokkaampaa ja toimivampaa kaikille suomalaisille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja.

18.28 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Aivan aluksi kannatan edustaja Pekosen tekemää hylkäysesitystä. Sitten haluaisin kiittää edustaja Sillanpäästä tästä rehellisyydestä, että tarkoitus todella on saada Kela-korvaukset osaksi tätä terveydenhuollon kokonaissysteemiä. Kun edustaja Rintamäkihän täällä aiemmin ihmetteli, miten oppositio on kutsunut yksityisten terveyspalveluiden suosimista ideologiseksi, niin tässä ikään kuin tuli se vastaus kollegan lausunnossa. Itse kyllä olen sitä mieltä, että onhan toki ideologista ajatella myös niin, että halutaan vahvistaa nimenomaan hyvinvointialueita ja näitä julkisia palveluita, ja kuten edustaja Pekonen aiemmin sanoi, niin myös itse seison tämän ideologian takana vahvasti, että julkisia palveluita olisi syytä kehittää. Siksi olen itse erittäin huolissani tästä kokonaisuudesta, missä hallitus on tämän kauden aikana ohjaamassa yksityisiin Kela-korvauksiin jopa 633 miljoonaa euroa samaan aikaan, kun

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

hyvinvointialueilta leikataan. Sieltä leikataan vanhustenhuollosta, siellä on karsittu sairaalaverkkoa.

Ylipäänsä tällä hetkellä se tilanne on se, että menipä mihin tahansa Suomessa, niin ihmiset ovat eniten huolissaan siitä, pääseekö lääkäriin. Kemissä puhututtaa se, että Länsi-Pohjan sairaalasta loppuvat yöpäivystykset, ja Oulussa ihmiset puhuvat Oulaskankaan yöpäivystysten lakkauttamisesta. Nämä kysymykset ovat niitä, mitkä ihmisiä huolettavat. Tämä kokonaisuus, missä samaan aikaan hyvinvointialueilta leikataan ja yksityisiin Kela-korvauksiin laitetaan lisää rahaa, tuntuu minusta epäoikeudenmukaiselta, ja selkeästi se osuu myös kansalaisten oikeudentuntoon todella kovasti. Siitä syystä itse ajattelen niin, että vaikka tunnistan näissä monissa hyvissä kollegoiden pitämässä puheenvuoroissa ihan ympäri salia sen yhdessä tunnistetun huolen siitä, että esimerkiksi gynekologin palveluihin on tällä hetkellä todella vaikea päästä julkisella puolella, niin se ajatus siitä, että sinne yksityisiin Kela-korvauksiin lisätään rahaa, tulee lopulta auttamaan vain tiettyä naisryhmää ja tiettyä ihmisryhmää, ja se tarkoittaa sitä, että ne pienituloisimmat naiset eivät edelleenkään pääse gynekologin vastaanotolle.

Siksi tämä hylkäysesitys on minusta perusteltu, koska ajattelen niin, että meidän pitäisi kuitenkin ensisijaisesti vahvistaa julkisia palveluita, vahvistaa hyvinvointialueita ja siirtää ne sadat miljoonat eurot, joita laitetaan nyt näihin yksityisiin Kela-korvauksiin, sinne hyvinvointialueiden vahvistamiseen, jotta ihan jokaisella olisi aidosti mahdollisuus päästä lääkärin tai gynekologin vastaanotolle. Tässä on minun mielestäni se epäsuhta, mitä tässä ollaan nyt ikään kuin luomassa, että vielä vahvistetaan yksityisiä palveluita. Se on todella näin, miten edustaja Sillanpää sanoi, että Kela-korvaukset otetaan nyt osaksi tätä terveydenhuoltoa, mutta se ei valitettavasti tule edistämään kansalaisten yhdenvertaisuutta tällaisesta sosioekonomisesta näkökulmasta käsin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

18.31 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Ihan ensimmäiseksi täytyy kiittää tätä hyvää keskustelua ja kiittää edustaja Mattilan puheenvuoroa. Siinä puheenvuorossahan tuli myös lausumaehdotus, joka on vastalauseen 2 mukainen lausumaehdotus. Rouva puhemies, minä kannatan sitä lausumaehdotusta.

Totean vielä samaan syssyyn tämän kannatuspuheenvuoroni päälle, että niin kuin edellinenkin puhuja, edustaja Koskela, tuossa toi esille, niin täytyy muistaa, että kun nyt tässä on käyty tämmöistä ideologista keskustelua siitä, mikä on hyvästä, pitääkö tässä enemmän tukea yksityistä vai julkista terveydenhuoltoa, niin kyllähän se hyvinvointiyhteiskunnan perusta on se, että julkinen terveydenhuolto pelaa asianmukaisesti ja yksityinen palveluntuottaja on avittamassa tätä julkista terveydenhuoltoa. Mutta nyt kun tätä keskustelua olen kuunnellut ja katsonut hallituksen toimia, niin samaan aikaan kun suomalainen julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto on haasteissa, hallitus on päättänyt jo kautensa aikana käyttää ainakin sen yli 500 miljoonaa euroa yksityisten lääkäripalveluitten Kela-korvauksiin. Edustaja Koskela tuossa toi esille, että se summa olisi yli 600 miljoonaa euroa. No, joka tapauksessa nämäkin rahasummat olisi tullut laittaa julkisen terveydenhuollon kuntoon laittamiseksi, ohjata tätä rahoitusta sinne hyvinvointialueille, laittaa julkinen terveydenhuolto kuntoon.

Puhemies! Nämä ovat arvovalintoja. Tämä keskustelu on ollut hyvää, mutta tämä edustaja Mattilan tekemä lausumaehdotus, joka kuuluu näin, että ”eduskunta edellyttää,

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

että valtioneuvosto valmistele yksityisen sairaanhoidon korvausten kokonaisuudistuksen siten, että korvaukset kohdennetaan tavalla, joka lisää korvausten vaikuttavuutta ja paikkaa julkisen sektorin palveluiden tarjonnan katvealueita”, on sellainen, että tätä on kyllä ilo kannattaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

18.34 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen hyvinvointialueiden sote-palveluihin tekemät säästöpäätökset heikentävät palveluiden saatavuutta ja yhdenvertaisuutta. Päivystyksiä suljetaan, lääkkeiden hinnat nousevat, asiakasmaksut kallistuvat, henkilöstömitoitusta heikennetään ja hoitotakuu murenee. Samaan aikaan rahaa ohjataan yksityiseen terveydenhuoltoon hyvinvointialueiden kustannuksella. Samalla hallitus vie leikkauksensa entistä pidemmälle, ja parhaillaan salaa valmistellaan yli 200 miljoonan euron lisäsäästöjä, jotka kohdistuvat erikoissairaanhoidon, vammaisten ja vanhusten palveluihin. Pelkästään erikoissairaanhoidosta hallitus suunnittelee leikkaavansa kolminkertaisesti joulun sairaalaverkkokarsintaan verrattuna.

Hallitus on myös jääräpäisesti pitänyt kiinni alueiden alijäämien kattamisvelvollisuuden aikataulusta, vaikka yhteiskunnassa laajasti talouspolitiikan arviointineuvostoa myöten on vaadittu lisäaikaa alijäämien kattamiseen. Hallituksen tekemiä leikkauksia hyvinvointialueiden rahoitukseen sekä kohtuuton aikataulu säästöpäätöksissä on kestämaton. Alueilla nämä ovatkin jo johtaneet palveluiden heikentymiseen ja osaavan henkilöstön irtisanomiseen tilanteessa, jossa osaajia tarvittaisiin enemmän kuin koskaan.

Valtioneuvoston tulisi turvata hyvinvointialueiden riittävä rahoitus palveluiden kehittämiseksi niin, että esimerkiksi gynekologisia palveluita olisi paremmin saatavilla myös perusterveydenhuollossa. Julkisessa perusterveydenhuollossa naistentautien ja synnytysten erikoislääkäripalveluja ei ole kattavasti saatavilla, ja yksityiset palvelut täydentävät perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluita. On tärkeää edistää potilaiden mahdollisuuksia päästä gynekologipalvelujen piiriin ja nopeuttaa oireellisten potilaiden hoidon aloittamista. Myös julkisessa perusterveydenhuollossa palvelujen yhdenvertaisen saavutettavuuden kannalta on yksityisessä terveydenhuollossa toimivien gynekologien palkkiotaksan korottamisen rinnalla vahvistettava julkisen perusterveydenhuollon osaamista ja resurssia gynekologisten sairauksien hoidossa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslain muuttamista siten, että naistentautien ja synnytysten erikoislääkärin hoito korvataan korkeamman erikoistaksan perusteella ja että suuhygienistin ja fysioterapeutin käynnit ovat korvattavia ilman lähetettä. Suun terveydenhuollon ja parodontologian korvausten lisärahoitus on kannatettavaa. Suun terveydenhuollossa julkisen jonot ovat pitkät ja asiakkaan maksuosuus on korkea, joten yksityisiä toimijoita tarvitaan. Hampaiden kiinnityskudossairaudet ovat alihoidettuja mutta hyvin yleisiä, joten niiden korkeampi korvaus on perusteltu. Tavoitteena on parantaa perusterveydenhuollon saatavuutta, siirtää painopiste ennaltaehkäisevään hoitoon, edistää työnjakoa eri ammattiryhmien välillä ja lisätä valinnanvapautta.

Arvoisa puhemies! Nämä esitetyt muutokset lisäävät sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksen menoja yhteensä noin 41 miljoonaa euroa vuodessa, josta valtion

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

rahoitusosuus on noin 21 miljoonaa euroa. On hyvä, että varoja suunnataan myös ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon ja palveluihin, joita on julkisessa terveydenhuollossa heikommin saatavilla, mutta samalla tulee myös huolehtia hyvinvointialueiden resursseista. Hallituksen esitysten muutosten vaikutuksia sairaanhoitokorvausten kohdentumiseen väestöryhmittäin ja alueellisesti, ennaltaehkäisyyn liittyvien korvausmuotojen kustannusvaikuttavuutta sekä niillä saavutettavaa väestön terveyshyötyä sekä esitettyjen muutosten vaikutuksia asiakassiirtymiin ja julkisen terveydenhuollon palvelujen saatavuuteen on arvioitava ja seurattava. Yksityisen hoidon korvausten mahdollisia vaikutuksia työvoiman siirtymiseen julkisen ja yksityisen terveydenhuollon välillä on myös seurattava. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

18.39 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Julkinen terveydenhuolto on suomalaisen terveydenhuollon selkäranka, ja semmoinen sen pitää myös tulevaisuudessa olla. Orpon hallitus tekee lujasti töitä julkisen terveydenhuollon kehittämiseksi ja vahvistamiseksi. Esimerkiksi tänä vuonna hallitus on laittanut 2,2 miljardia euroa lisää hyvinvointialueiden rahoitukseen, eli puheet leikkauksista eivät pidä paikkaansa. Marinin hallituksen tekemä sote-uudistus ja sen rahoituslaki ovat siinä muodossa, että tässäkin salissa tässä keskustelussa vasemmistoliiton ja SDP:n esittämät toimet, että suoraan jotenkin vahvistaisimme hyvinvointialueiden perusterveydenhuoltoa antamalla sinne suoraan jotain korvamerkittyä rahaa, eivät ole mahdollisia tämän Marinin hallituksen säätämän rahoituslain mukaisesti. Hallitus on vähentänyt hyvinvointialueiden tehtäviä ja sitä kautta vähentänyt osaltaan näihin tehtäviin annettua rahoitusta, mutta tosiaan kokonaisrahoitus kasvaa.

Viime kyselytunnilla keskusteltiin Kela-korvauksien rahoituksesta. Tosiaan kanavointiratkaisu on tämän eduskunnan hyväksymä. Se lisää vakuutettujen rahoitusosuutta Kela-korvauksista. STM julkaisi 14.3. tiedotteen, jossa se selkeytti tätä tilannetta, ja käytännössä julkista valtion rahaa ennakoidaan kuluvan näihin Kela-korvauksiin 290 miljoonaa euroa tämän hetken virka-arvion mukaan. Se on siis 43 miljoonaa euroa vähemmän kuin aiemmin arvioitu.

Sitten pitää todeta, että tämä Kela-korvauksiin käytetty raha ei ole poissa hyvinvointialueiden rahoituksesta. Se on sieltä investointibudjetista.

Sitten muutamia lisäyksiä:

Täällä tuli huoli hintojen noususta. Onneksi hallituksen seuraava esitys, joka tänne tuodaan yli 65-vuotiaitten valinnanvapauskokeilusta, sisältää hintakatton ja pääsemme testaamaan sitä meidän Kela-korvausjärjestelmässä.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei nähnyt ongelmaa fysioterapian ja suuhygienistin korvattavuudessa suoraan ilman lääkärin määräystä, mikä tosiaan helpottaa ja nopeuttaa hoitopääsyä. Yleensähan fysioterapeutille tai suuhygienistille hakeudutaan oireiden perusteella, ja tämä ei sillä tavalla tätä järjestelmää muuta.

Esitys on kaiken kaikkiaan hyvä. On aivan loistavaa, että esimerkiksi fysioterapian Kela-korvaus palautetaan. Sen poistaminen oli iso virhe.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosuhrimaksusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 220/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 3/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Eerola.

Keskustelu

18.43 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on siis kyse rikosuhrimaksulain muuttamisesta. Tämä rikosuhrimaksu otettiin käyttöön noin yhdeksän vuotta sitten, 2016, ja kyse oli kriminaalipoliittisesti merkittävästä uudistuksesta, jolla rikoksentekejiä osallistutettiin tukipalvelujen rahoittamiseen. No, nyt käsiteltävässä esityksessä on kyse erityisesti lähinnä rikosuhrimaksujen rahamäärien korottamisesta. Esityksen mukaan niitä korotetaan peräti 50 prosenttia.

Rikosuhrimaksujen korottamisen tavoitteena on turvata rikoksen uhreille tarpeellisten tukipalvelujen saatavuutta sekä edelleen edistää rikollisuudesta aiheutuvien haittojen ja kustannusten oikeudenmukaista jakamista. Rikoksentekeijän vastuuta tukipalveluiden rahoituksesta lisätään. Samalla vastataan rahan arvon muutosten aiheuttamiin rikosuhrimaksujen korotustarpeisiin. Tämä esitys myös tukee varautumista lähivuosina täytäntöön pantaviin uusiin EU-velvoitteisiin, jotka vaikuttavat tukipalveluilta vaadittavaan vähimmäistasoon ja palveluitten rahoitustarpeisiin.

No, lakivaliokunta yksimielisessä mietinnössään pitää edellä todettuja esityksen tavoitteita perusteltuina ja asianmukaisina. Tässä esityksessä ehdotetut korotukset ovat tuntuvia. Kansainvälisen vertailun perusteella sekä muun valiokunnan saaman selvityksen valossa rikosuhrimaksujen tasot ovat ehdotettujen korotusten jälkeenkin kuitenkin valiokunnan näkemysten mukaan varsin kohtuulliset. Lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Tässä mietinnössään lakivaliokunta korostaa riittävien rikosuhripalveluiden turvaamisen tärkeyttä. Rikosuhrimaksujen tuottoa ja rikosuhrimaksulain soveltamista on syytä seurata jatkossakin. Niin ikään on kuitenkin tärkeää, että rikosuhripalveluiden rahoitustaso ei perustu pelkästään näitten rikosuhrimaksujen tuottoihin ja että palveluista huolehditaan pitkäjänteisesti. Nyt tässä käsiteltävässä esityksessä ei ehdoteta muutoksia itse tämän järjestelmän perusrakenteisiin, mutta jatkossa on perusteltua sopivassa yhteydessä arvioida myös sitä, onko järjestelmän perusratkaisuissa tai rikosuhrimaksun määräämisperusteissa kenties joitakin tarkistamistarpeita. — Kiitokset.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 220/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi ja laiksi kulutuspalvelujen turvallisuudesta

Hallituksen esitys HE 213/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 3/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Museovirastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2025 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2025 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Hänninen.

Keskustelu

18.47 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Museoviraston tehtävänä on suojella ja vaalia kansallista kulttuuriperintöämme, ja tämän lakimuutoksen myötä se saa entistä tärkeämmän roolin kansainvälisesti merkittävässä työssä. Hallituksen esitys Museovirastosta annetun lain muuttamisesta vahvistaa Suomen asemaa kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjunnassa ja antaa Museovirastolle toimivallan myöntää kulttuuriesineiden tuontilupia EU-asetuksen mukaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan hallituksen esitystä ja pidän tärkeänä, että Suomi jatkaa työtä kulttuuriperinnön suojelemiseksi ja laittoman kaupan torjumiseksi. Tämä on investointi historiaan, identiteettiin ja kansainvälisen vastuun kantaan. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

18.48 **Tuomas Kettunen kesk:** Rouva puhemies! Varmasti tätä esitystä pystyy kannattamaan, ja tosiaan tämä on toinen käsittely sivistysvaliokunnan mietinnön pohjalta, mutta sitä ei voi kannattaa, että tälle vuodelle Museovirastoon on kohdistettu 3,2 miljoonan euron säästötoimenpiteet — muutenkin tiukassa tilanteessa olevaan Museovirastoon, joka tekee ensiarvoisen tärkeää työtä säilyttääksemme meidän historiaa. Olisin kyllä toivonut, että kun viime vuonna valtion budjettia tälle vuodelle sorvattiin, Museoviraston suuntaan ei olisi kohdistunut näin kovia säästötoimenpiteitä, koska muutenkin jo tiukoilla mennään.

Puhemies! Mitä tulee itse tähän sivistysvaliokunnan mietintöön, niin tämä on kannatettava.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 4/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolaitain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 214/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2025 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Siellä ensimmäisenä käyttää puheenvuoron edustaja Hoskonen. Poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.49 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Rajaturvallisuus on Suomen turvallisuuden perusta. Muuttunut maailmanpoliittinen tilanne on tehnyt selväksi, että rajaturvallisuuden varmistaminen vaatii jatkuvaa kehittämistä ja ajanmukaisia toimenpiteitä. Hallituksen esitys rajavartiolaitain muuttamisesta on tärkeä askel tässä tärkeässä työssä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen rajojen on oltava turvalliset, ja niiden suojeleluun on panostettava pitkäjänteisesti. Tämä esitys on konkreettinen osoitus hallituksen määrätietoisesta työstä maan turvallisuuden hyväksi. Rajaturvallisuus ei ole vain yksittäinen toimenpide vaan olennainen osa kansallista puolustusta ja yhteiskunnan vakautta. Se luo turvaa niille, jotka asuvat rajan läheisyydessä, ja vahvistaa koko maan kykyä varautua erilaisiin uhkiin. On selvää, että rajaturvallisuus ja siihen liittyvä korvausmenettely on tuotava tähän päivään.

Kannatan hallituksen esitystä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

18.50 **Anna-Kristiina Mikkonen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on tehostaa rajavyöhykkeelle rakennettaviin esteisiin liittyvää korvausmenettelyä. Tässä esityksessä ehdotetaan, että korvauksista, jotka Rajavartiolaitos suorittaa maa- ja vesialueiden omistajille ja haltijoille rajavyöhykkeelle rakennettaviin pysyviin esteisiin liittyvien rakennus- ja raivaustöiden aiheuttamasta vahingosta ja haitasta, päätettäisiin jatkossa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisesti. Tämä esitys toteuttaa tavoitteita rajaturvallisuuden varmistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Turvallisuuspoliittinen tilanne sekä epävarmuus itärajalla alleviivaavat Rajavartiolaitoksen riittävää resursointia. Rajavartiolaitoksen riittävät toimintaedellytykset kaikissa tilanteissa on turvattava ja vaje perusrahoituksessa korjattava.

Pöytäkirja PTK 25/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 214/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 8/2025 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 19.3.2025 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että lisätalousarvioehdotuksen ainoassa käsittelyssä noudatetaan seuraavaa menettelytapaa:

Asian käsittely alkaa keskiviikkona 19.3.2025 kello 14.00 pidettävässä täysistunnossa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia.

Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 19.3.2025 kello 10.00. Asiaan liittyvät äänestykset ovat perjantaina 21.3.2025. Siltä osin kuin lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Mietintö pantiin pöydälle 19.3.2025 pidettävään täysistuntoon.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 19.3.2025 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari